

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Pojišťovnictví – komparace ve vybraných zemích

Insurance – comparison in selected countries

Bc. Tereza Kyliánová

Plzeň 2014

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Tereza KYLIÁNOVÁ**
Osobní číslo: **K12N0101P**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika a management**
Název tématu: **Pojišťovnictví - komparace ve vybraných zemích**
Zadávající katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte teoretickou základnu k problematice pojistného a povinného ručení.
2. Popište a analyzujte současný stav v oblasti povinného ručení ve vybraných zemích na konkrétních datech.
3. Zhodnoťte výsledky provedené analýzy.
4. Na základě provedené analýzy navrhněte možnosti zlepšení systému zákonného pojištění vozidel.

Rozsah grafických prací: neuveden
Rozsah pracovní zprávy: 60 - 80 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

- DUCHÁČKOVÁ, Eva; DAŇHEL, Jaroslav. *Teorie pojistných trhů*. Praha: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-015-7
- KARFÍKOVÁ, Marie; PŘIKRYL, Vladimír. *Pojišťovací právo*. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-808-7212-455
- ZÁRYBNICKÁ, Jana; SCHELLE, Karel. *Pojištění odpovědnosti za škodu : historie a současnost*. Ostrava: Key Publishing, 2010. ISBN 80-741-8061-1

Vedoucí diplomové práce: Ing. Pavlína Hejduková, Ph.D.
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání diplomové práce: 25. října 2013
Termín odevzdání diplomové práce: 25. dubna 2014

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Prof. Ing. Lilia Dvořáková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. října 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Pojišťovnictví – komparace ve vybraných zemích“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne

.....

Tereza Kyliánová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala panu Ing. Václavu Křivohlávkovi, CSc. za ochotu, čas, cenné informace, zkušenosti a výbornou spolupráci při psaní této diplomové práce.

Také chci poděkovat panu Jakubovi Hasilovi a paní Ing. Karle Kyliánové za ochotu, výbornou spolupráci, trpělivost a vyčerpávající informace z oblasti povinného ručení v České republice.

Poděkování patří také Miroslavu Jakovcovi za trpělivost, čas, ochotu, časté konzultace a pomoc při korekci a formátování práce.

Závěrem bych poděkovala paní Ing. Pavlíně Hejdukové, Ph.D. za pomoc, cenné rady, informace, zkušenosti, trpělivost a odborné vedení během vypracování této práce.

Obsah

Úvod.....	7
1. Historie pojištění a pojišťovnictví	9
1.1. Počátky pojištění a pojišťovnictví ve světě	9
1.2. Historie pojištění a pojišťovnictví v Českých zemích.....	11
2. Pojišťovnictví - definice a členění	13
2.1. Definice pojmu pojišťovnictví.....	13
2.2. Pojem pojištění	14
2.3. Klasifikace pojištění	15
2.3.1. Klasifikace pojištění podle pojistných odvětví	20
2.3.1.1. Pojištění osob.....	20
2.3.1.3. Pojištění odpovědnosti za škodu.....	26
3. Povinné pojištění motorových vozidel v České republice.....	29
3.1. Legislativa	29
3.2. Česká kancelář pojistitelů.....	36
3.3. Analýza trhu pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla v ČR.....	40
3.4. Škodovost v ČR.....	52
4. Povinné pojištění motorových vozidel ve Slovenské republice	56
4.1. Legislativa	56
4.2. Slovenská kancelář pojistitelů	61
4.3. Pokuty za nepojištění.....	62
4.4. Analýza trhu pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla ve Slovenské republice	62
4.5. Škodovost ve Slovenské republice	71

5.	Srovnání českého a slovenského modelu povinného ručení motorových vozidel..	74
5.1.	Srovnání z hlediska legislativy	74
5.2.	Srovnání trhů pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla v ČR.....	76
5.3.	Vyhodnocení.....	82
6.	Návrh možností zlepšení systému zákonného pojištění vozidel v České republice	85
6.1.	Konkrétní návrhy pro snížení škodovosti z hlediska vyplaceného pojistného plnění	85
6.1.1.	Zavedení nabídky pojištění povinného ručení se spoluúčastí	86
6.1.2.	Zavedení vymáhání náhrady škod v případě neuhrazeného pojistného	89
6.2.	Konkrétní návrhy pro snížení škodovosti z hlediska předepsaného pojistného	90
6.2.1.	Uzákonění vyšších minimálních pojistných limitů u povinného ručení	91
6.2.2.	Poctivé dodržování pravidel systému bonus - malus	92
6.2.3.	Uzákonění povinnosti pojištěného setrvat následující pojistné období u pojistitele v případě 2 pojistných událostí během jednoho kalendářního roku	93
6.2.4.	Zavedení systému povinného ručení vztahujícího se ke konkrétní osobě	94
7.	Závěr	96
8.	Seznam tabulek	97
9.	Seznam obrázků.....	98
10.	Seznam zkratk	100
11.	Seznam použité literatury	101
12.	Seznam příloh	105
13.	Seznam zkratk	108

Úvod

Diplomová práce se zabývá problematikou pojišťovnictví a jeho komparací ve vybraných zemích. Dané téma bylo jasnou volbou, protože se v oblasti pojišťovnictví dlouhodobě pohybují, sleduji ji a je mi blízká. Vzhledem k tomu, že se jedná o velice rozsáhlou problematiku, je práce zaměřena konkrétně na pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a jeho komparaci. Povinné ručení je dle mého názoru nejdůležitější oblastí pojišťovnictví, neboť téměř každý z nás využívá různé druhy přepravy po pozemních komunikacích a právě zde hrozí velké riziko vzniku újmy.

Pro komparaci byla zvolena Česká a Slovenská republika. Pojišťovnictví těchto zemí mělo do roku 1993 společný vývoj. Poté došlo k rozdělení Československé republiky a započal vývoj oddělený, i když ani následně se významně nelišil. V České republice bylo roku 1999 zrušeno monopolní postavení České pojišťovny v uzavírání povinného ručení, na trhu se objevily další pojišťovny, které jej mohly uzavírat, byla zřízena Česká kancelář pojistitelů a povinné ručení se stalo povinně smluvním pojištěním. Podobný vývoj bylo možné sledovat i na Slovensku. V diplomové práci bych se ráda věnovala posouzení této problematiky jak z hlediska legislativního, tak z hlediska aspektů trhu povinného ručení, především v oblasti škodovosti, tj. poměr mezi vyplaceným pojistným plněním a předepsaným pojistným. Komplexní komparace pojišťovnictví zemí je totiž širokou problematikou a nebylo by možné ji obsáhnout v rámci diplomové práce.

Cílem práce je na základě výsledků analýzy současného stavu v oblasti povinného ručení v obou zemích navrhnout opatření pro snížení škodovosti a zefektivnění fungování trhu povinného ručení v České republice. Zároveň si chci touto cestou potvrdit nebo vyvrátit domněnku, že systémy obou zemí fungují stejně.

Práce je z věcného hlediska členěna do tří částí. První část je zaměřena na problematiku pojištění a pojišťovnictví v obecné rovině. Vymezuje pojmy jako pojištění a pojišťovnictví, jejich historii ve světě a v Českých zemích, klasifikaci pojištění podle různých hledisek a pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla. Diplomová práce je zpracována na základě rešerše odborných literárních zdrojů, legislativních předpisů a z části rovněž internetových pramenů.

Druhá část práce je věnována analýze problematiky v České a Slovenské republice z hlediska legislativy a aspektů daného trhu a zároveň porovnání vývoje a současného stavu obou systémů. Mezi aspekty trhu patří vývoj pojištěných a nepojištěných vozidel, počet pojistitelů a jejich podíly na trhu nebo vývoj celkového vyplaceného pojistného plnění a celkového předepsaného pojistného z povinného ručení a z nich zjištěné škodovosti.

Třetí část vychází z vyhodnocení provedené analýzy a jsou zde navržena konkrétní řešení, které formou případové studie navrhuje úpravu systému České republiky tak, aby došlo k poklesu škodovosti a efektivnějšímu fungování trhu povinného ručení. Konkrétní řešení jsou navrhována ve variantách.

1. Historie pojištění a pojišťovnictví

1.1. Počátky pojištění a pojišťovnictví ve světě

Historie pojišťovnictví započala již v dávné době v souvislosti s vývojem lidské společnosti a pojištění z těchto dob nelze srovnávat s pojištěním, které je dnes nabízeno, i když je jeho podstata stejná. Pořád totiž zůstává snaha eliminovat finanční následky způsobené nepříznivými nahodilými událostmi. (Hradec, Zárybnická, Křivohlávek, 2005)

Některé zdroje uvádějí, že počátky pojišťovnictví se objevují již ve starém Egyptě přibližně 2500 let před n. l., kde kameníci uzavírali vzájemné dohody o společném krytí nákladů na pohřby z pravidelně vybíraných příspěvků. Další, že za krále Chammurabiho ve staré Babylónii byly majiteli karavan uzavírány dohody, které měly zajistit vzájemné krytí ztrát vzniklé v souvislosti s přepravou nákladu na plánovaných cestách (přibližně okolo roku 2000 před n. l.). Zdroje také uvádějí, že v Indii si obchodníci mezi sebou uzavírali různé druhy pojištění úvěrů (asi 1000 let před n. l.). Také v antickém Řecku prý existovalo určité „sociální pojištění“ pro případ zmrzačení ve válce (okolo roku 400 před n. l.). Ovšem žádná z těchto informací není zcela průkazně podložena. (Karfíková, Příkryl a kol., 2010)

Důkazy o existenci pojišťovnictví máme až ze starého Říma, kde byly vytvořeny spolky, jejichž cílem bylo zabezpečit pohřeb členů spolku a později také finanční prostředky pro pozůstalé po těchto členech. Jednalo se o různé spolky, které měly vlastní stanovy, tresty za jejich nedodržení, různé výše příspěvků a poskytovaly různé druhy pojistného plnění (důstojný pohřeb, poskytnutí věna nevěstě apod.). Jsou doloženy informace například o římských vojenských spolcích, náboženských spolcích, atd. (Karfíková, Příkryl a kol., 2010; Hradec, Zárybnická, Křivohlávek, 2005)

Koncem 10. století došlo k rozvoji námořního obchodu a námořní doprava byla v této době velice riziková, a to jak z důvodu nedokonalosti lodí, navigačních mechanismů, atd., tak z důvodu rostoucího pirátství a válek. To vše mělo za následek vznik námořního pojištění. (Hradec, Zárybnická, Křivohlávek, 2005)

V Evropě započal rozvoj pojištění spolu s rozvojem obchodu a řemesel. Vznikala tzv. bratrstva (gildy), jež měla vytvořenou společnou pokladnu, ze které se vyplácela

pojistná plnění v případě vzniku pojistné události vymezené stanovami. Doklady o vzniku kupeckých gild pocházejí již z 11. a 12. století z Dánska, Porýnska a Šlesvicka. Tyto gildy poskytovaly svým členům jednak právní ochranu a ochranu fyzickou, ale také pojištění pro případ smrti, nemoci, požáru, krádeže apod. Pojištění v rámci dané gildy se vztahovalo pouze na přímo postiženého člena. Z příspěvků gild byly často také poskytovány půjčky a podpory dcerám, aby se mohly vdávat. (Hradec, Zárybnická, Křivohlávek, 2005; Marvan, 1989)

První pojistná smlouva pochází z druhé poloviny 14. století a byla podepsána v Pise. Toto zahájilo éru komerčního námořního pojištění a dalo za vznik námořního práva v Evropě. (Karfíková, Přikryl a kol., 2010)

S pojišťováním lodí a jejich nákladů jsou spojena velká rizika, což vedlo ke snaze pojistitelů spojit se při pojišťování velmi nebezpečných rizik, a ke snaze rozdělovat riziko prostřednictvím soupojištění („horizontální členění rizika“) a prostřednictvím zajištění („vertikální členění rizika“). První zajištění smlouvy pocházejí ze 14. století z Anglie a Itálie. (Hradec, Zárybnická, Křivohlávek, 2005)

Centrem námořního pojištění se stala koncem 17. století Anglie a zde především kavárna Edwarda Lloyda v Londýně. Po smrti pana Lloyda byla tato kavárna natolik zavedená, že i nadále plnila funkci informačního a pojišťovacího centra. V roce 1720 bylo novým majitelům kavárny uděleno výlučné právo provozovat námořní pojištění. V roce 1769 vznikl pod taktovkou skupiny obchodníků a makléřů nový podnik New Lloyd's Coffee House, jenž převzal úkoly původní kavárny Edwarda Lloyda. (Karfíková, Přikryl a kol., 2010)

S rozvojem pozemní dopravy vzniklo pojištění odpovědnosti za škodu. První zmínky o tomto pojištění pocházejí z Francie, kde se pojišťovala odpovědnost za škody vzniklé „v důsledku provozování koněspřežní dopravy“ (1825). Největšího rozmachu však dosáhlo v Anglii v 19. století a později i na evropském kontinentě v souvislosti s rozvojem železniční dopravy. V Německu tak vznikly hned dvě pojišťovny poskytující pojištění odpovědnosti za škody – Allgemeine Eisenbahnversicherungsgesellschaft a Thüringia. (Karfíková, Přikryl a kol., 2010)

S ekonomickým rozvojem došlo ke vzniku i dalších různých pojištění, např. krupobitní, hospodářských zvířat, vodovodní, úvěrů, skel, stávek, úrazové, apod. K rozvoji pojištění přispěl v 16. století také vědecký výzkum Jacoba Bernoulliho o problémech

pravděpodobnosti lidského života, zákon velkých čísel a zpracování úmrtnostních tabulek. První komerční pojišťovna, která vycházela z těchto základů, byla „Společnost pro pojišťování vdov a sirotků v Londýně“ založená v roce 1699. (Karfíková, Příkryl a kol., 2010)

Vzhledem k tomu, že bylo nutné se krýt proti rizikům, která neřešilo soupojištění, vzniklo v 19. století zajištění. V roce 1852 tak vznikla zajišťovna v Kolíně, avšak v Anglii nebylo zajištění povoleno. (Karfíková, Příkryl a kol., 2010)

1.2. Historie pojištění a pojišťovnictví v Českých zemích

Pojišťovnictví se na území České republiky vyvíjelo pod vlivem světové pojišťovací činnosti. Spolu s rozvojem výroby zde vznikala potřeba především požárního pojištění. Historie pojišťovnictví je zde doložena od 17. století, kdy v roce 1699 Jan Kryštof Bořek v důsledku častých požárů podal návrh na povinné požární pojištění budov v Čechách. V každém městě měl být vytvořen protipožární fond, kam občané vkládali své příspěvky. Tento návrh však nebyl realizován. (Karfíková, Příkryl a kol., 2010; Hradec, Zárubnická, Křivohlávek, 2005)

V 18. století za vlády Marie Terezie byl založen Fond na úhradu škod vzniklých požáry, povodněmi a nepřízní počasí. Bezúspěšně se také snažila založit veřejné požární pojišťovny, za tímto účelem vydala v roce 1762 zvláštní dekret. Po té v roce 1776 byla v Brandýse nad Labem založena pojišťovna proti škodám z ohně na polních zásobách, nábytku, nářadí a dobytku. Ta však brzy zanikla. Po roce 1822 na českém území provozovaly svoji činnost dvě zahraniční pojišťovny, jež měly sídlo ve Vídni a v Terstu. (Karfíková, Příkryl a kol., 2010; Finanční vzdělávání, 2014)

Základy českého komerčního pojišťovnictví pocházejí z roku 1827, kdy byl založen „Císařko – královský privilegovaný český společný náhradu škody ohněm svedené pojišťující ústav“. Později získal tento ústav název „První česká vzájemná pojišťovna v Praze“. Pojišťovna zpočátku provozovala požární pojištění nemovitostí, v roce 1864 pojištění movitostí a krupobitní pojištění a od roku 1909 životní pojištění, pojištění proti vloupání, pojištění zákonné odpovědnosti, úrazové pojištění a další produkty. Například v roce 1881 zaplatila za škodu způsobenou požárem Národního divadla téměř 300 tisíc zlatých. Téměř současně vznikl podobný ústav v Brně pod názvem „C.k. priv. Pospolný ústav pohořelný pro Moravu a Slezsko“. Později

získal název „Moravskoslezská vzájemná pojišťovna“. (Hradec, Zárybnická, Křivohlávek, 2005; Finanční vzdělávání, 2014)

V druhé polovině 19. století byly zakládány další české pojišťovny a pojišťovací spolky jako byly pojišťovny městské, rolnické nebo vzájemné. V roce 1869 byla založena pojišťovna Slavia, Vzájemná pojišťovací banka Praha a roku 1872 První česká zajišťovací banka v Praze, která byla důležitou institucí v zajišťovnictví. Ke konci 19. století byly pojišťovny již velice silné a jejich finanční stabilitu neohrozily žádné velké požáry, které se v této době udály. Později vznikaly i další společnosti jako například Hasičská vzájemná pojišťovna v Brně založená v roce 1900 nebo Moravská dobytčí pojišťovna v Brně roku 1902. (Hradec, Zárybnická, Křivohlávek, 2005; Finanční vzdělávání, 2014)

Během válečných let 1914 – 1918 se podařilo uchránit prostředky klientů a po vzniku samostatné Československé republiky započala nová etapa pojišťovnictví, a to etapa československého pojišťovnictví. V této době zahájila svoji činnost řada dalších pojišťoven: Čechoslavia, lidová pojišťovna (1919), Národní pojišťovna, a.s. (1922) a další. Kromě nově založených pojišťoven na českém trhu působily i zahraniční pojišťovny Assicurazioni generali a Riunione Adriatica di Sicurtá se sídlem v Rakousku. (Hradec, Zárybnická, Křivohlávek, 2005; Finanční vzdělávání, 2014)

I když v době protektorátu 2. světové války došlo k útlumu pojišťovnictví, bylo díky předválečnému období evidováno celkem 733 pojišťoven, pojišťovacích spolků a zahraničních reprezentací. Tyto subjekty byly Dekretem prezidenta republiky ze dne 24. října 1945 znárodněny. Řízením pojišťovnictví byla pověřena Pojišťovací rada, která má sídlo v Praze a od 1. ledna 1947 vzniklo v Československu pouze pět pojišťoven, které byly národními podniky. V únoru 1948 byl zřízen dokonce jen jeden ústav, a to Československá pojišťovna, národní podnik, na základě vyhlášky ministra financí o sloučení pojišťoven, národních podniků, ze dne 25. května 1948. Toto vedlo k přerušení přirozeného tržního vývoje pojišťovnictví na několik desetiletí. (Hradec, Zárybnická, Křivohlávek, 2005; Finanční vzdělávání, 2014)

V návaznosti na nové federativní uspořádání státu došlo v roce 1968 k rozdělení jedné Státní pojišťovny do dvou samostatných subjektů, a to na Českou státní pojišťovnu se sídlem v Praze a na Slovenskou štátnu poisťovňu se sídlem v Bratislavě, s účinností od 1. ledna 1969. Tato monopolní síla v oblasti českého pojišťovnictví přetrvávala

až do počátku devadesátých let. (Hradec, Zárybnická, Křivohlávek, 2005; Finanční vzdělávání, 2014)

V souvislosti se zaváděním tržní ekonomiky a soukromého podnikání byl 28. května 1991 přijat zákon č. 185/1991 Sb. o pojišťovnictví, jehož prostřednictvím mohly provozovat pojišťovací činnost na území České republiky subjekty, které splňovaly podmínky pro tuto činnost. Díky tomu začalo na našem území provozovat pojišťovací činnost dalších 20 pojišťoven a až do roku 1997 toto číslo narůstalo, poté došlo ke stabilizaci pojistného trhu. 1. ledna 1993 došlo k rozdělení federativního státu a tím k vytvoření prostoru pro rozvoj českého pojistného trhu. (Hradec, Zárybnická, Křivohlávek, 2005; Finanční vzdělávání, 2014)

V současnosti se české pojišťovnictví vyvíjí v tržním prostředí v souladu s normami Evropské unie a dohled nad ním vykonává Česká národní banka. Rozšířila se mezinárodní spolupráce jak na úrovni státu, tak i České asociace pojišťoven. (Finanční vzdělávání, 2014)

K 31. březnu 2014 na českém pojistném trhu působilo 51 pojišťoven.

2. Pojišťovnictví - definice a členění

2.1. Definice pojmu pojišťovnictví

„Pojišťovnictví představuje specifické odvětví ekonomiky, zahrnující všechny specializované instituce – komerční pojišťovny a pojištění představuje v tomto kontextu průřezovou ekonomiku, sloužící k ovlivňování ekonomik odvětvových.“ (Ducháčková, Daňhel, 2010, str. 34)

Pojem „pojišťovnictví“ lze jen velmi těžko vymezit a není definován ani žádným právním předpisem. Pojišťovnictví je nevýrobním odvětvím moderní ekonomiky, které zabezpečuje poskytování pojistné ochrany a úhradu pojistných událostí vzniklých v souvislosti s nahodilými jevy. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Zaměřuje se na pojistnou ochranu, tvorbu technických rezerv, správu těchto rezerv a jejich správné použití. Plní roli určitého stabilizátoru ekonomické úrovně podniků a životní úrovně obyvatel. Pojišťovnictví se tedy zaměřuje také na pojišťovací činnost, kterou se rozumí uzavírání pojistných smluv, správa pojištění a poskytování pojistného plnění z pojistných smluv. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojišťovnictví zahrnuje všechny pojistitele, zajistitele, zprostředkovatele pojištění (agenti, makléři, makléřské firmy), státní dozor nad pojišťovnictvím, asociaci pojišťoven, asociaci zprostředkovatelů pojištění, asociaci pojišťovacích makléřů a další asociace. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojišťovnictví může naplňovat své cíle pouze tehdy, pokud se pojištění mohou svobodně rozhodovat ve výběru pojistitele, pojištění a pojistných podmínek, a pokud pojišťovna může svobodně určovat pojistné sazby, všeobecné pojistné podmínky, svobodně vybírat pojistná rizika a možnosti kam umístit část pojistných rezerv na finančním trhu. (Čejková, Martinovičová, 2004)

V České republice je pojišťovnictví upraveno několika právními předpisy, mezi které patří:

- 277/2009 Sb., zákon o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- 434/2009 Sb., vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- 89/2012 Sb., občanský zákoník,
- 38/2004 Sb., zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů.

2.2. Pojem pojištění

„Pojištění znamená tvorbu, správu, rozdělování a užití rezerv (finančních, technických) určených k úhradě pojistných plnění na základě pojistných událostí, které jsou náhodné v jednotlivých případech, v celku však odhadnutelné.“ (Čejková, Martinovičová, 2004)

V souvislosti s pojištěním se setkáváme s pojmem riziko. To představuje možnost ztráty, převážně majetkové, ale i poškození zdraví nebo ztrátu života. Některé ztráty však nelze nahradit. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Základním cílem pojištění je zmírnit nebo eliminovat nepříznivé důsledky nahodilých událostí. Nahodilé události jsou takové události, se kterými počítáme, ale nemusí se stát, nebo události, které s jistotou nastanou (např. smrt). Nepříznivé důsledky nahodilých událostí nazýváme v souvislosti s pojištěním pojistné události. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění vzniká uzavřením pojistné smlouvy mezi pojistitelem a pojistníkem. Jde tedy o právní vztah mezi těmito dvěma subjekty. Pojistitelem je zpravidla pojišťovna a pojistníkem fyzická nebo právnická osoba, která je povinna platit pojistné. Figuruje zde ještě dvě osoby, a to pojištěný a oprávněná osoba. Pojištěný může být buďto totožný s pojistníkem, nebo jinou osobou, v jejíž prospěch je uzavřena pojistná smlouva. Oprávněná osoba je ta osoba, které v souvislosti s pojistnou událostí vznikne právo na pojistné plnění. Může být shodná s pojistníkem, pojištěným nebo se jedná o jinou osobu. (Čejková, Martinovičová, 2004; Pojištění, 2014)

V pojistné smlouvě je stanovena výše pojistného, což je cena za pojištění, kterou platí pojistník za poskytnutou pojistnou ochranu a tato cena se platí v předem dohodnutých intervalech. Součástí pojistné smlouvy jsou také pojistné podmínky, které vymezují způsob pojišťování pro určitý druh pojištění. (Pojištění, 2014)

V důsledku vzniku pojistné události dochází k výplatě pojistného plnění, což je peněžní nebo naturální náhrada pojistitele. Pojistitel vypočítá a následně poskytne hodnotu ztráty nebo vyplatí dohodnutou sumu v pojistné smlouvě. Vzniklá pojistná událost však musí splňovat podmínky dohodnuté v pojistné smlouvě nebo podmínky stanovené zákonem. (Pojištění, 2014)

2.3. Klasifikace pojištění

Pojištění lze klasifikovat dle různých hledisek: (Daňhel, Chaloupecký a kol., 1996)

Podle délky trvání pojištění:

- a) krátkodobé pojištění – pojištění, které je sjednané na dobu kratší než jeden rok (tzv. področní pojištění),
- b) dlouhodobé pojištění – pojištění, které je sjednané na dobu jednoho roku nebo delší. Patří sem například pojištění sjednaná na dobu neurčitou, tj. není zde dojednan termín konce účinnosti pojistné smlouvy.

Podle potřeby zabezpečení budoucích závazků z pojištění:

- a) pojištění riziková – u těchto pojištění se ze zaplaceného pojistného nevytváří rezerva na pokrytí nároků, které vzniknou v budoucnu,
- b) rezervotvorná pojištění – jedná se o dlouhodobá pojištění, která jsou uzavírána na několik let a je u nich jisté, že do konce pojištění vznikne

pojištěnému nárok na pojistné plnění. To nastává většinou ke konci účinnosti pojištění. V průběhu jejich trvání se z přijatého pojistného vytváří rezerva pro pokrytí budoucích závazků. Rezerva postupně roste do výše ujednané pojistné částky, případně do výše zvýšené smluvně sjednaným podílem pojištěného na výnosech z těchto rezerv. Patří sem všechny formy pojištění sjednané pro případ dožití nebo pro případ smrti.

Podle právního důvodu vzniku a podle stupně rozhodování pojištěného o uzavření pojištění:

- a) pojištění zákonné – toto pojištění vzniká tím, že k určitému datu dojde ke vzniku skutečnosti stanovené zákonem. Z toho vyplývá, že vzniká bez projevu vůle pojištěného subjektu nebo pojistníka. Příkladem je pojištění odpovědnosti za škody způsobené provozem motorového vozidla,
- b) pojištění smluvní – tento druh pojištění naopak vzniká projevem vůle pojistníka nebo pojištěného subjektu. K jeho vzniku je zapotřebí dvoustranného právního úkonu, který obsahuje shodné projevy vůle obou smluvních stran, pojistníka i pojistitele. Smluvní pojištění se na základě stupně volnosti rozhodování pojištěného o uzavření pojistné smlouvy dělí do dvou dalších druhů:
 - pojištění povinné – vzniká stejně jako jiná smluvní pojištění, tj. se souhlasným projevem vůle obou smluvních stran. Uzavření povinného smluvního pojištění je povinné u každého subjektu, který se účastní určité, zákonem definované, činnosti. Jedná se většinou o činnost, která je nebezpečná pro třetí osoby. Pro ochranu těchto třetích osob ukládá zákon povinnost uzavřít příslušnou pojistnou smlouvu a v tomto pojištění setrvat po dobu, po kterou chce danou činnost vykonávat. Jako příklad povinného smluvního pojištění lze uvést pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu práva myslivosti, při provozu civilních letadel apod.,
 - pojištění dobrovolné – taktéž vzniká stejně jako jiná smluvní pojištění, kde má pojištěný, respektive pojistník, neomezenou svobodu v rozhodování, zda si dané pojištění uzavře nebo ne.

Podle způsobu placení pojistného:

- a) pojištění za jednorázové pojistné – pojistné je zde placeno najednou na celou dobu, na kterou bylo pojištění sjednáno. Jednorázové pojistné je zpravidla inkasováno při sjednání pojištění. Příkladem může být vkladové pojištění, kde je za pojistné považován úrok z vložené částky. Po skončení pojištění se základní vklad pojistníkovi vrací,
- b) pojištění za běžné pojistné – pojistné se zde platí za dohodnutá pojistná období (měsíc, čtvrtletí, pololetí, rok).

Podle územní platnosti pojištění:

- a) pojištění místně platné – území, na kterém může nastat pojistná událost je omezené na konkrétní prostory pojištěného subjektu nebo na prostory používané subjektem, které se nachází na určité adrese, popřípadě na několika adresách. Jedná se například o pojištění domácnosti, bytu, domu apod. Pojištění může být omezeno také městskou čtvrtí, obcí atd.,
- b) pojištění platná v rámci republiky – pojistná ochrana pojištění se vztahuje na celé území České republiky. Týká se to například pojištění odpovědnosti za škody,
- c) pojištění platná pro území Evropy – pojistná ochrana se vztahuje na území celé Evropy, případně na území dalších jmenovitě určených států. Pro toto území se sjednává nejčastěji například havarijní pojištění a cestovní pojištění,
- d) pojištění platná pro území celého světa – územní platnost těchto pojištění není vůbec omezená.

Podle způsobu určení výše pojistného plnění:

- a) pojištění sjednané na novou hodnotu – pojištění, u něhož se při výpočtu pojistného plnění vychází z nákladů, které budou nutné na znovupořízení věci v době, kdy došlo k pojistné události na věci,
- b) pojištění sjednaná na časovou hodnotu – při výpočtu pojistného plnění se u tohoto pojištění vychází z časové hodnoty pojištěné věci, tj. z hodnoty, kterou měla věc bezprostředně před pojistnou událostí. Tato časová hodnota

se určí tak, že se od hodnoty téže věci nebo věci srovnatelné odečte tzv. opotřebení věci z doby před pojistnou událostí. Při totální škodě se hradí časová cena po odpočtu případné hodnoty zbytku, za kterou by tento zbytek mohl být prodán. Například pojištění odpovědnosti za škodu vždy vychází z časové hodnoty věci,

- c) pojištění na modifikovanou hodnotu – zde se při výpočtu pojistného plnění vychází z modifikované hodnoty věci, což je pořizovací hodnota vedená v účetnictví a je upravená dohodnutým způsobem. Pokud pojištěný nevede účetnictví, je modifikovanou hodnotou pořizovací hodnota upravená dohodnutým způsobem,
- d) pojištění na jinou hodnotu – při výpočtu pojistného plnění se vychází z hodnoty dohodnuté v pojistné smlouvě, kde je také domluvený způsob jejího stanovení. Jedná se například o realizační hodnotu u zemědělských produktů.

Tento způsob dělení se týká pouze pojištění, u kterých se na základě pojistných podmínek a smluvních ujednání výše pojistného plnění určuje podle některé z výše uvedených hodnot.

Podle způsobu určení objektu předmětu pojištění u majetkového pojištění:

- a) pojištění věci, respektive věci individuálně určených – pojištění se vztahuje na jednu nebo více jednotlivých věcí, které jsou přesně definovány v pojistné smlouvě. Tyto jednotlivé jasně definované věci nelze zaměnit. V případě jejich záměny musí být vytvořen dodatek k pojistné smlouvě,
- b) pojištění souboru věcí – v rámci tohoto pojištění je pojištěn definovaný soubor věcí, v jehož rámci jsou pojištěny všechny věci, které dle smluvního vymezení do souboru patří, a to i v případě, že se stanou součástí souboru až po uzavření pojistné smlouvy.

Podle počtu rizik, proti kterým je pojištění sjednáno:

- a) pojištění proti jednomu riziku – tímto pojištěním je kryto pouze jedno riziko definované v pojistné smlouvě. Jedná se například o pojištění proti požáru,

- b) pojištění proti více rizikům – toto pojištění kryje více rizik, která jsou definována v pojistné smlouvě. Sjednává se takto převážná většina pojištění. Součástí pojištění proti více rizikům je pojištění proti sdruženým rizikům,
- c) pojištění proti všem rizikům (all risk) – jedná se o pojištění proti všem rizikům, vyjma těch, která jsou uvedena ve výlukách.

Podle účasti pojištěného na pojistném plnění nebo na škodním průběhu:

- a) pojištění se spoluúčastí pojištěného na pojistném plnění – u tohoto pojištění je smluvně nebo jiným předpisem stanovena povinnost pojištěného nést ze svého určitou pevně stanovenou částku nebo stanovený procentuální podíl na pojistném plnění,
- b) pojištění s účastí pojištěného na škodním průběhu – zde je na základě dohodnutých nebo předpisem stanovených podmínek zvýhodňován pojištěný s dobrým škodním průběhem nebo naopak znevýhodňuje pojištěného se špatným škodním průběhem. Zvýhodnění (bonus) je poskytováno buďto formou slevy na pojistném nebo prostřednictvím zvýhodněného pojistného plnění. Znevýhodnění (malus) má vždy podobu přírážky k pojistnému,
- c) pojištění bez účasti pojištěného na pojistném plnění a na škodním průběhu – jedná se o všechna ostatní pojištění.

Podle způsobu sjednání pojistné smlouvy:

- a) pojištění typizované – pojištění, pro něž pojistitel vytvořil samostatný produkt. Jsou využívána většinou u pojištění občanů,
- b) pojištění individuální – tyto druhy pojištění jsou sestavována individuálně z jednotlivých rizik podle potřeb pojištěného. Všechna potřebná smluvní ujednání jsou obsažena v individuálně vytvořené pojistné smlouvě. Používají se většinou u pojištění podnikatelských a průmyslových rizik.

Toto dělení se netýká zákonných pojištění.

Podle pojistných odvětví:

- a) pojištění majetku - pojištění majetku osob,

- b) pojištění osob - pojištění, které kryje rizika spojené s lidským životem,
- c) pojištění odpovědnosti za škodu - pojištění kryjící škody způsobené subjektem třetím osobám.

Tato klasifikace bude podrobněji rozebrána v další podkapitole.

2.3.1. Klasifikace pojištění podle pojistných odvětví

Jedná se zřejmě o nejdůležitější klasifikaci pojištění. Dle této klasifikace se pojištění dělí na tři základní skupiny, a to pojištění majetku, pojištění odpovědnosti za škody a pojištění osob.

2.3.1.1. Pojištění osob

Toto pojištění má hluboké kořeny v dávné minulosti a je spjaté se vznikem samotného pojištění. Dnešní životní pojištění je souhrnem různých skupin pojištění, která však kombinují dvě základní rizika, a to: (Čejková, Martinovičová, 2004)

- riziko smrti – v pojistné smlouvě je určena osoba, které je v případě pojistné události vyplaceno pojistné plnění,
- riziko dožití – jedná se o dlouhodobý proces spoření a pojištění, které je placeno pojistným. Získané pojistné pojišťovna ukládá do rezerv životního a důchodového pojištění a takto vytvořené rezervy je velmi vhodné použít na investiční činnost a umístění na finančním trhu.

Charakteristickým rysem životního pojištění je, že pojišťovna v každém případě vyplatí pojistné plnění. Pojišťovna totiž vyplatí pojistné plnění v předem dohodnuté částce, pokud se pojištěný dožije data konce pojištění nebo při předčasném úmrtí. Toto pojištění má širokou variabilitu a řadí se sem i důchodová pojištění. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Uzavření smlouvy je závislé na zdravotním stavu pojišťovaného. Pro tento účel se vyplňuje dotazník s otázkami na zdravotní stav a pojišťovaný je povinen je pravdivě zodpovědět. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Parametry životního pojištění jsou vstupní věk, pojistná doba, doba placení pojistného a druh pojistné události, přičemž nejnižší vstupní věk je 18 let. V rámci životního pojištění lze v České republice sjednat například pojištění pro případ smrti nebo dožití,

pojištění pro případ smrti, trvalé pojištění pro případ smrti, kapitálové životní pojištění, důchodové pojištění apod. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění pro případ smrti nebo dožití

Pojištění pro případ smrti nebo dožití je životním pojištěním, které je možné uzavřít na libovolně vysokou pojistnou částku. Pojistná částka je vyplacena pojišťovnou v případě úmrtí nebo dožití pojistné smlouvy. V případě, že je pojištěnému přiznán invalidní důchod, je pojištěný zproštěn dalšího placení pojistného, ale pojištění pokračuje v původním rozsahu až do konce původně sjednané doby. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění pro případ smrti

Lze jej sjednat na libovolně vysokou částku a pojistné plnění je vyplaceno v případě smrti.

Trvalé pojištění pro případ smrti

Pojištění se sjednává jen pro určitý počet let. Pojistná částka je vyplacena v případě smrti pojištěného, ale i po uplynutí doby placení pojistného. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Kapitálové životní pojištění

Toto pojištění poskytuje jednak životní pojištění, jednak finanční investici. Vložené prostředky přinášejí i podíly na zisku, jež jsou připisovány k produktům kapitálového životního pojištění. V rámci pojištění lze kombinovat pojistnou ochranu s různými variantami investování a s různou dobou výplaty pojistných plnění a připojištěním dalších rizik. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Důchodové pojištění

Jedná se o pojištění na dožití se sjednaného věku s postupnou výplatou pojistné částky. V souvislosti s důchodovým pojištěním dochází k výplatě různých druhů důchodů (starobní, invalidní, sirotčí, vdovský apod.). Druh důchodu závisí na osobě, kterou pojistník určí jako příjemce pojistného plnění. Pokud tak pojistník neučiní, určí zákon pořadí osob mající nárok na pojistná plnění. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Lze zde sjednat výplatu: (Čejková, Martinovičová, 2004)

- základního důchodu – ten je obdobou starobního důchodu ze zákonného sociálního zabezpečení. Pojištěný si může vybrat buď doživotní důchod, nebo důchod, který je vyplácený po stanovenou dobu,
- důchodu pro pozůstalé – vyplácí se v případě smrti osobě, která je uvedena v pojistné smlouvě,
- dočasného důchodu – k jeho výplatě dochází v případě, že je pojištěnému přiznána plná invalidita po určité době od uzavření pojistné smlouvy a před splatností základního důchodu. Má vlastnosti plného invalidního důchodu. Výplata dočasného důchodu trvá až do vzniku nároku na základní důchod, případně zaniká úmrtím.

Tyto druhy důchodů se v rámci konkrétní důchodové pojistné smlouvy kombinují, základem je však sjednání základního důchodu. Důchodové pojištění je doplněním zákonného důchodového pojištění tzv. důchodovým připojištěním. Jedná se o smluvní dobrovolné pojištění. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojistné plnění se může vyplácet buďto formou pravidelného důchodu nebo jednorázově od určitého sjednaného věku pojištěné osoby. Výše ročního doživotního důchodu musí být sjednána v pojistné smlouvě a důchod je vyplácen zpravidla od výročního dne v roce, kdy se pojištěný dožil sjednaného věku. (Čejková, Martinovičová, 2004)

2.3.1.2. Pojištění majetku

Pojištění majetku zabezpečuje pojištěnému právo na výplatu pojistného plnění, pokud se pojistná událost týká věcí nebo zájmů, na které se vztahuje pojištění. Kryje škody a rizika na majetku fyzických a právnických osob. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Jako zájmy jsou zde myšleny jiné majetkové hodnoty nebo práva, než jsou věci, na kterých může vzniknout majetková újma, jako například pohledávky, úvěry, vklady, zisky apod. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Za věc je považován ovladatelný hmotný předmět nebo ovladatelná přírodní síla, jež jsou rozdílné od osoby a které slouží potřebám lidí. Věci jsou rozdělovány na movité a nemovité. Nemovité věci jsou pozemky a podzemní stavby, včetně věcných práv k nim a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon. Zároveň pokud zákon stanoví, že určitá věc není součástí pozemku, a tuto věc není možné přenést z místa na místo

bez porušení její podstaty, je tato věc také nemovitá. Všechny ostatní věci jsou movité. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Mezi základní skupiny pojištění majetku patří: (Čejková, Martinovičová, 2004)

- pojištění pro případ poškození věci živelnou událostí,
- pojištění staveb,
- pojištění domácnosti,
- pojištění strojů a zařízení,
- pojištění pro případ poškození věci vodou z vodovodních zařízení,
- pojištění pro případ škod způsobených atmosférickými srážkami,
- dopravní pojištění,
- pojištění pro případ poškození, zničení nebo odcizení motorového vozidla,
- pojištění pro případ odcizení věci,
- pojištění zemědělských rizik,
- pojištění ztrát způsobených přerušáním provozu,
- pojištění úvěrů a jiná pojištění.

Pojištění pro případ poškození nebo zničení věci živelnou událostí

Živelní pojištění je pojištění věci nebo souboru věcí na živelná rizika. Mezi živelná rizika patří požár, výbuch, úder blesku, povodeň, záplava, lavina a sesuv půdy, vichřice, krupobití, tíha sněhu, pád cizích předmětů a skal, zemětřesení. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Vzhledem k tomu, že jde o pojištění zdrojů rizik, jež majetek ohrožují v největší míře, je toto pojištění považováno za základ pojistné ochrany majetku a je obsahem většiny pojistných smluv. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění staveb

Pojištění budov nebo staveb obsahuje pojištění proti živelným rizikům nebo obsahuje i další rizika, která mohou ohrozit pojištěnou budovu. Základnou pro stanovení pojistného je cena budovy, kterou určuje zastavěná plocha, počet podlaží, materiál,

ze kterého je budova vystavěna, a vybavení budovy. Toto pojištění se vztahuje pouze na škody, které jsou způsobené na vlastní budově nebo zařízení, které je součástí této budovy. Z toho důvodu se pojištění může kombinovat s dalšími pojištěními, jako například pojištění domácnosti. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění domácnosti

Pojištění domácnosti chrání proti rizikům pojištěný soubor věcí, které se nacházejí v dané domácnosti. Součástí domácnosti jsou i prostory mimo samotný byt, které jsou však jeho součástí, například sklep, půda apod. Pojištění domácnosti se dělí na pojištění domácnosti, která je běžně obývána a pojištění rekreační domácnosti, která není běžně obývána. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění strojů a strojních zařízení

Pojištění v sobě zahrnuje jakékoliv poškození strojů a strojních zařízení, které bylo způsobené jejich provozem. Součástí je také poškození stroje nesprávnou obsluhou, údržbou nebo opravou, při přepravě na místo montáže, během montáže atd. Stroj lze pojistit i na poškození živelnou událostí. Toto pojištění se však nevztahuje na poškození, která jsou způsobena běžným užíváním, jako například koroze apod. Pojištění je sestavováno podle druhu stroje. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění pro případ poškození nebo zničení věcí vodou z vodovodních zařízení

Pojištění se vztahuje na všechny škody způsobené vodovodním nebezpečím, tj. kapalinou unikající z vodovodních zařízení nebo médii vytékajícími v důsledku náhlého a nahodilého poškození nebo poruchy z hasicích zařízení. V rámci tohoto pojištění jsou kryty i škody, které vzniknou v důsledku přetlaku kapaliny nebo páry nebo zamrznutí vody v potrubích patřících k pojištěné budově. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění věcí pro případ škod způsobených atmosférickými srážkami

Toto pojištění je většinou součástí jiného pojištění. Kryje škody vzniklé v důsledku atmosférických srážek, především zatečení. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Dopravní pojištění

Dopravní pojištění kryje škody jak na dopravních prostředcích, tak na přepravovaném zboží. Rizika na přepravovaném zboží přetrvávají po dobu trvání přepravy nebo přípravy na přepravu. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění motorových vozidel

Pojištění motorových vozidel – havarijní pojištění (kasko) kryje škody na vozidle, které jsou způsobené poškozením, zničením, odcizením a které mohou vzniknout v důsledku živelné události, krádeže, loupeže, vandalismu, dopravní nehodou, poškození apod. Pokud jsou pojištěna všechna rizika, hovoříme o pojištění ALL RISK, všechna rizika však pojištěna být nemusí. I zde existují různé výluky z pojištění, jako například poškození motoru, pokud nedošlo k dopravní nehodě apod. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění pro případ odcizení věcí

Pojištění se vztahuje na odcizené věci, pokud byla pachatelem překonána překážka nebo opatření, které chránilo věc před odcizením. Některé věci jako například peníze, ceniny, drahé kovy apod., vyžadují, aby byly proti krádeži ochráněny bezpečnostními opatřeními (například trezor). Kryty jsou i škody způsobené loupeží, kdy pachatel použil násilí nebo prostředky bezprostředního násilí, aby věc ukradl. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění důsledků vyplývajících z přerušení provozu

Pojištění důsledků vyplývajících z přerušení provozu kryjí celkové ztráty způsobené přerušením provozu. Vztahuje se na majtkové (peněžní) újmy, které nezahrnuje ani jedno z věcných pojištění. Týká se případů, kdy dojde k částečnému nebo úplnému přerušení provozu u podnikatele nebo poškození strojů, kterých se pojištění týká. V takových případech nemůže pojištěný produkovat zisk, to znamená, že z pojištění budou hrazeny ztráty na zisku a náklady, které byly vynaloženy po dobu úplného nebo částečného zastavení provozu v důsledku události, která je uvedena v pojistné smlouvě. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Úrazové pojištění

Úrazové pojištění je finančním zabezpečením pojištěné osoby, kdy u ní v důsledku úrazu dojde k přechodnému nebo trvalému poškození nebo k její smrti. Setkáváme se zde se dvěma pojmy, jedním z nich je doba nezbytného léčení. Jedná se o dobu,

kteřá je zapotřebí pro zahojení nebo ustálení poškozění. Druhým pojmem jsou trvalé následky úrazu, které se zpravidla určují rok po úrazu, kdy je zdravotní stav stabilizován a je možné zjistit, jak se dané následky podílejí na zdravotním stavu pojištěného. Pojistnou událostí je v tomto případě úraz pojištěného, čímž se rozumí náhlé a neočekávané působení vnějších sil, kterými bylo poškozěnému nezávisle na jeho vůli způsobeno tělesné poškozění nebo smrt. Územní platnost tohoto pojištění není omezena. Úrazové pojištění je většinou kombinováno s dalšími pojištěními osob, takže může být sjednáno buďto samostatně, jako součást sdružených pojištění nebo jako doplňkové pojištění k pojištění životnímu. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění léčebných výloh v zahraničí

Pojištění hradí z lékařského hlediska nezbytných nákladů na ošetření pojištěného, kterému se pojištěný musel podrobit během svého pobytu v důsledku nemoci nebo úrazu. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění úvěrů

Pojištění je vlastně majetkovým pojištěním proti ztrátě z obchodního styku. Týká se rizika nezaplacení úvěru dlužníkem v situacích, které jsou definovány v pojistných podmínkách. Pojištění úvěrů se dělí na pojištění vnitrostátních a exportních úvěrů, pro případ komerčních rizik, teritoriálních rizik a jejich kombinace. (Čejková, Martinovičová, 2004)

2.3.1.3. Pojištění odpovědnosti za škodu

Pojištění odpovědnosti za škodu kryje škody způsobené dotyčným subjektem (právníckou nebo fyzickou osobou – ať už podnikatelem, občanem v běžném občanském životě nebo zaměstnancem v pracovně právním vztahu) třetím osobám a pokud je dotyčný subjekt těmto osobám povinen takto vzniklou škodu uhradit. Základním cílem pojištění odpovědnosti za škodu je zajistit úhradu majetkové újmy poškozěných občanů a organizací, kterým byla způsobena škoda. Proto má toto pojištění velký ekonomický a především sociální význam. Škodou se rozumí jakákoli újma, která postihne majetek, osobu nebo práva třetí osoby. Rozsah újmy tak může být velmi rozsáhlý. Pojištění odpovědnosti může být v některých smluvních pojištěních součástí pojištění majetku (například u pojištění domácnosti). Do skupiny pojištění odpovědnosti za škodu patří například pojištění odpovědnosti za škodu

při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla, odpovědnosti za škodu způsobenou podnikatelskými subjekty, odpovědnosti za škodu způsobenou zaměstnancem zaměstnavateli při výkonu povolání, odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem apod. (Čejková, Martinovičová, 2004; Zárybnická, Schelle, 2010)

Pojištění odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání (zákonné pojištění)

Všichni zaměstnavatelé uvedení v § 1 vyhl. 125/1993 Sb. jsou ze zákona povinni přihlásit se, pokud zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance, k zákonnému pojištění pro případ své odpovědnosti za škodu způsobenou zaměstnanci při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. Toto pojištění se vztahuje na všechny zaměstnavatele bez ohledu na počet zaměstnanců a nevztahuje se na zaměstnavatele, kteří dle zákona mají postavení státního orgánu. (Kooperativa pojišťovna, a. s., 2014)

Pojištění odpovědnosti zaměstnavatele chrání pojištěného zaměstnavatele proti uplatněným nárokům jeho zaměstnanců za škodu vzniklou při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání v rozsahu zákoníku práce a vztahuje se na škodu vzniklou při plnění pracovních úkolů při pracovních cestách bez místního omezení. (Kooperativa pojišťovna, a. s., 2014)

Toto pojištění spravuje od 1. 1. 1993 pojišťovna Kooperativa, a.s., VIG. Do tohoto data jej spravovala Česká pojišťovna, a.s. Pojištění vzniká dnem uzavření prvního pracovněprávního vztahu a není uzavírána žádná pojistná smlouva. Trvá po dobu jeho platnosti a po dobu existence zaměstnavatele. (Kooperativa pojišťovna, a. s., 2014)

Pojištění odpovědnosti za škodu v souvislosti s výkonem činnosti auditora (smluvní povinné pojištění)

§ 22 zákona č. 93/2009 o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech) stanovuje povinnost, že statutární auditor a auditorská společnost musejí být pojištěni pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem auditorské činnosti a toto pojištění musí trvat po celou dobu výkonu auditorské činnosti. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou podnikatelskými subjekty

Jedná se o smluvní dobrovolné pojištění podnikatelských subjektů a dalších organizací. Pojištění kryje škody, které může organizace způsobit svojí činností třetím osobám. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou zaměstnancem zaměstnavateli při výkonu povolání

Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou zaměstnancem zaměstnavateli je smluvním dobrovolným pojištěním. Poskytuje pojistnou ochranu proti škodám, které způsobí zaměstnanec zaměstnavateli svojí činností při výkonu pracovní činnosti a ty to škody jsou uvedeny v pojistných podmínkách. Jde o škody, které nebyly způsobeny úmyslně. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem

Jde o smluvní dobrovolné pojištění, které se týká všech druhů výrobků. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla (smluvní povinné pojištění)

Jak již z názvu vyplývá, účelem tohoto pojištění je pojistná ochrana zdraví a majetku třetích osob, kterým byla způsobena škoda při provozu vozidla. (Čejková, Martinovičová, 2004)

3. Povinné pojištění motorových vozidel v České republice

3.1.Legislativa

Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorových vozidel upravuje v České republice zákon č. 168/1999 Sb. Tento zákon prošel za dobu své existence několika novelizacemi a další novelizující předpis nabude účinnosti od 1. ledna. 2015.

V aktuálním znění, platným od 1. ledna. 2014, došlo v souvislosti se změnami v soukromém právu k nahrazení pojmu „škoda“ za výraz „újma“. Újma může mít totiž charakter jak majetkový, tak nemajetkový. Škoda je chápána jako majetková újma, kterou lze vyčíslit v penězích. Naproti tomu nemajetkovou škodu nelze objektivně vyčíslit.

Tento zákon ukládá povinnost sjednat toto pojištění každému vlastníkovi motorového vozidla, které je provozováno na pozemní komunikaci, i vozidel, která jsou pouze ponechána na pozemní komunikaci. Pojišťovna kryje škody způsobené poškozenému, kterému byla způsobena pojištěným vozidlem, avšak nehradí poškození vozidla viníka, tedy pojištěného vozidla. K tomuto slouží havarijní pojištění. Pojištění se vztahuje na škody, které byly způsobeny jak pojištěným vlastníkem vozidla, tak i jinou osobou, která byla řidičem, případně i řidičem, který vůz odcizil. V případě, že vozidlo bylo odcizeno, pojišťovna všechna vyplacená pojistná plnění vymáhá po pachateli. (Čejková, Martinovičová, 2004)

Pojistná smlouva

Povinné ručení vzniká uzavřením pojistné smlouvy, která je uzavřena mezi pojistitelem a pojistníkem. Smlouvou se pojistitel zavazuje poskytovat pojistné plnění v rozsahu daném pojistnou smlouvou. Uzavřít pojistnou smlouvu o pojištění povinného ručení je povinen vlastník tuzemského vozidla nebo řidič cizozemského vozidla, pokud zákon nestanoví jinak. Vlastníkem je zde právnická nebo fyzická osoba, která má k vozidlu vlastnické právo a je uvedena v technickém průkazu vozidla. Okamžitě po uzavření pojistné smlouvy pojišťovna pojistníkovi vydá zelenou kartu, která slouží jako doklad o uzavření povinného ručení. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 3)

Pojistná smlouva vždy obsahuje údaje o pojistiteli, pojistníkovi, vozidle, době trvání pojištění, limitech pojistného plnění, výši pojistného za pojistné období, jeho splatnost a způsob placení a formu a místo oznámení škodné události. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 3)

Pojistnou smlouvu na povinné ručení nemá dle zákona povinnost uzavřít: (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 5)

- řidič cizozemského vozidla, který má platnou zelenou kartu vydanou pojišťovnou v cizím státě,
- složky integrovaného záchranného systému pro svá vozidla,
- Bezpečnostní informační služba pro jí provozovaná vozidla,
- Generální inspekce bezpečnostních sborů pro její vozidla,
- Ministerstvo obrany pro vozidla Vojenského zpravodajství,
- Ministerstvo vnitra pro vozidla Úřadu pro zahraniční styky a informace a pro vozidla Policie České republiky pověřeným vyšetřováním podle zvláštního právního předpisu,
- obce pro vozidla provozovaná dobrovolnými hasiči dané obce,
- Ministerstvo financí pro vozidla celních orgánů, které mají podle zvláštního právního předpisu postavení policejního orgánu.

Pro tato vozidla vydává zelenou kartu Ministerstvo financí. Pokud zanikne důvod, kvůli kterému byla tato zelená karta vydána, je ten, kdo dané vozidlo provozuje, povinen zelenou kartu vrátit zpět ministerstvu. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 5)

Limity pojistného plnění

Limitem se rozumí nejvyšší hranice možného pojistného plnění při jedné pojistné události. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 3a)

Zákon stanoví, že při újmě na zdraví, věci nebo ušlém zisku musí být limit pojistného plnění nejméně 35 miliónů korun. V rámci daného limitu jsou také hrazeny náklady

zásahu Hasičského záchranného sboru. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 3a)

Stanovení výše pojistného

Na základě zákona č. 168/1999 Sb. § 3b odst. 2 musí pojistitel při výpočtu výše pojistného zohlednit celkový předcházející škodný průběh pojištění odpovědnosti pojistníka, a to prostřednictvím slevy na pojistném v případě bezeškodného průběhu nebo přírůžkou k pojistnému při výplatě pojistného plnění z povinného ručení. Tento bonusový systém funguje od roku 2000 a znamená to, že za každých 12 měsíců trvání povinného ručení získá pojistník tzv. bonus. Tento bonus je svázan s rodným číslem pojistníka bez ohledu na množství pojištěných vozidel. Na bonus má však nárok pouze v případě, že za celých uplynulých 12 měsíců nebyla zaviněna žádná dopravní nehoda. Bonusy za jednotlivé roky se sčítají a dobu pojištění pojišťovny evidují v měsících. Zároveň, pokud došlo k zaviněné dopravní nehodě, pojišťovny odečítají určitý počet měsíců z doby pojištění. Velikost bonusu je tedy určována tzv. „rozhodnou dobou“, která je vyjádřena dobou nepřetržitého pojištění snižená o počet rozhodných pojistných událostí. Pokud dojde k záporné rozhodné době, jedná se o tzv. malus a pojišťovna tedy pojistné navyšuje. Tento bonus není přenositelný mezi všemi pojišťovnami a při zohledňování předcházejícího škodného průběhu pojistitel nepřihlíží k době, na kterou bylo pojištění odpovědnosti přerušeno. V případě přerušení se tato doba nezapočítává do předcházejícího škodného průběhu. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 3b)

Rozsah pojištění

Pojištění odpovědnosti se vztahuje na každou osobu, která má povinnost nahradit újmu, jež byla způsobena při provozu vozidla, na které se vztahuje pojistná smlouva. Pojistitel má dle zákona povinnost za pojištěného uhradit způsobenou újmu vzniklou na zdraví nebo usmrcením, vzniklou na věci, ušlém zisku a náklady spojené s právním zastoupením při uplatňování vyjmenovaných nároků. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 6)

Je nutné, aby se daná újma stala v době platnosti pojistné smlouvy, a hradí se do výše pojistných limitů uvedených ve smlouvě. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 6)

Pojistná smlouva musí být uzavřena tak, aby pojištění platilo na území všech států, které jsou uvedeny ve vyhlášce Ministerstva financí, a pojistitel tuto platnost musí uvést na zelené kartě. Územní rozsah může být samozřejmě i širší, ale musí to být uvedeno na zelené kartě. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 6)

Výluky z pojištění

Situace, kdy pojistitel újmy způsobené provozem pojištěného vozidla nehradí, se nazývají výluky z pojištění. Mezi tyto výluky patří: (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 7)

- újma vzniklá řidiči vozidla, jehož provozem byla újma způsobena,
- újma vzniklá manželovi a osobám žijícím s řidičem v domácnosti, a to újma na věci. Výjimkou je újma na ušlém zisku, která souvisí s újmou na zdraví,
- újma na vozidle, kterým byla daná újma způsobena,
- újma na věcech přepravovaných ve viníkově vozidle s výjimkou škody na věci, kterou měla přepravovaná osoba v tomto vozidle u sebe nebo na sobě, a to do výše, do které je pojištěný povinen škodu uhradit,
- újmu na věci a ušlém zisku vzniklou mezi vozidly jízdní soupravy tvořené motorovým a přípojným vozidlem, stejně tak i na věcech přepravovaných těmito vozidly,
- újmu vzniklou při manipulaci s nákladem stojícího vozu,
- náklady spojené s poskytnutím zdravotní péče, dávek nemocenského pojištění a důchodů z důchodového pojištění v důsledku újmy na zdraví nebo usmrcením řidiče vozidla, které danou újmu způsobilo,
- újmu vzniklou provozem vozidla při jeho účasti na organizovaném motoristickém závodě nebo soutěži. Výjimkou jsou škody způsobené při této účasti, pokud řidič během daného závodu nebo soutěže musí dodržovat pravidla silničního provozu na pozemních komunikacích,
- újmu vzniklou provozem vozu při teroristickém činu nebo válečné události, pokud má provoz vozidla s tímto činem nebo událostí přímou souvislost.

V případě, že dojde ke střetu vozidel, která vlastní jedna osoba, se újma hradí dané osobě pouze v případě, že jde o různé provozovatele vozů, které se zúčastnily na vzniku újmy, a pokud tato osoba není provozovatelem vozidla, na kterém došlo k újmě. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 7)

Povinnosti pojištěného

Pojištěný je bez zbytečného odkladu povinen písemně oznámit pojistiteli, že došlo k pojistné události s uvedením potřebných informací, předložením potřebných dokumentů a v průběhu šetření pojistné události se řídit pokyny pojistitele. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 8)

Pojištěný je také povinen pojistiteli písemně sdělit, že proti němu bylo uplatněno právo na náhradu újmy a vyjádřit se k požadované náhradě a její výši, že bylo zahájeno správní nebo trestní řízení v souvislosti s danou škodou a informovat o jeho průběhu a výsledku pojistitele, že bylo poškozeným uplatněno právo na náhradu soudně nebo u jiného příslušného orgánu, pokud se o tom dozví. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 8)

Pojištěný je taktéž povinen doložit poškozenému na jeho žádost údaje o sobě, údaje o vlastníkovi vozidla, název a sídlo pojistitele (případně adresu pobočky), číslo pojistné smlouvy a případně také státní poznávací značku vozidla, kterým byla způsobena újma. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 8)

V případě dopravní nehody, která nepodléhá oznámení Policii ČR, je pojištěný povinen doložit pojistiteli také společný záznam o dopravní nehodě. Pokud pojistitel u takovéto nehody požaduje po pojištěném její nahlášení Policii, uhradí pojištěnému náklady s tím spojené. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 8)

Pojistné plnění

Poškozený má právo uplatnit svůj nárok na plnění u daného pojistitele nebo České kanceláře pojistitelů, pokud se jedná o nárok na plnění z garančního fondu. Poškozený však musí pojistiteli předložit společný záznam o dopravní nehodě, pokud jde o nehodu, která se nemusí hlásit Policii ČR. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 9)

Pojistné plnění pojistitele je splatné do 15 dnů od skončení šetření dané pojistné události pojistitelem nebo od data, kdy pojistitel obdržel pravomocné rozhodnutí soudu o tom, že musí plnit. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 9)

Pojistitel musí provést šetření pojistné události bez zbytečného odkladu a ve lhůtě do 3 měsíců ode dne, kdy bylo poškozeným uplatněno právo na plnění, musí pojistitel ukončit šetření a obeznámit poškozeného s výši plnění a způsobem jejího stanovení nebo písemně poškozeného seznámit s důvodem zamítnutí nároků poškozeného, snížením plnění nebo nemožností ukončit šetření ve stanovené lhůtě. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 9)

Pokud pojistitel nedodrží dané lhůty při šetření pojistné události, zvyšuje se částka pojistného plnění o úrok z prodlení. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 9)

Regresní vztahy

Kromě výluk z pojištění existují také situace, kdy pojistitel poškozenému vyplatí pojistné plnění, ale náhradu za toto pojistné plnění po té požaduje na pojištěném. Vzniká tedy tzv. regresní nárok pojistitele na pojištěném. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 10)

K těmto situacím dochází v případě, že pojištěný: (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 10)

- způsobil újmu úmyslně,
- porušil základní povinnosti, které se týkají provozu na pozemních komunikacích, a v souvislosti s tímto došlo ke vzniku újmy, kterou je pojištěný povinen uhradit,
- způsobil újmu neoprávněným provozem pojištěného vozidla,
- bez zřetele hodného důvodu nese-psal při pojistné události bez zbytečného odkladu záznam o dopravní nehodě nebo neohlásil pojistnou událost, a tím došlo ke ztížení šetření pojistitele,
- bez zřetele hodného důvodu se řidič viníkova vozu odmítl podrobit na výzvu Policie ČR alkoholové zkoušce, zkoušce na přítomnost omamných nebo psychotropních látek nebo léku označeného zákazem řídit motorové vozidlo.

Porušením základních povinností při provozu vozidla na pozemních komunikacích se rozumí provozováním vozidla, které svojí konstrukcí nebo technickým stavem neodpovídá pravidlům bezpečnosti provozu. Dále provozování vozidla, které nemá schválenou technickou způsobilost k provozu, řízení vozidla bez řidičského oprávnění (s výjimkou žáků autoškoly, a to jen pod dohledem oprávněné osoby), řízení při uloženém zákazu řízení, řízení vozidla pod vlivem alkoholu, omamných nebo psychotropních látek nebo léku označeným zákazem řízení nebo předání řízení vozidla osobám, které by porušily pravidla výše. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 10)

V případě regresu, zodpovídá společně provozovatel s pojištěným za pohledávku pojistitele, pokud neprokáže, že nemohl jednání pojištěného nijak ovlivnit. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 10)

Zároveň má pojistitel právo vymáhat po pojištěném částku, kterou vyplatil v důsledku nepravdivých nebo neúplných informací a pojistitel je nemohl při sjednávání pojištění zjistit. (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 10)

Zánik pojištění

Povinné ručení zaniká: (168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti za újmu z provozu vozidla, § 12)

- dnem oznámení pojistiteli, že vozidlo změnilo vlastníka (vlastníkem, pojistníkem, dědicem, právním nástupcem),
- dnem zániku vozidla,
- dnem vyřazení vozidla z evidence vozidel,
- odcizením vozidla, pokud není možné stanovit dobu odcizení, považuje se jím den, kdy Policie ČR přijala oznámení o odcizení,
- dnem, který následuje po marném uplynutí lhůty stanovené pojistitelem v upomínce o zaplacení pojistného doručené pojistníkovi (lhůta nesmí být kratší než 1 měsíc a upomínka musí obsahovat upozornění na zánik pojištění),
- výpovědí podle zvláštního právního předpisu - ukončení pojistné smlouvy do 3 měsíců od vzniku pojistné události, do 2 měsíců od uzavření pojistné

smlouvy, 6 týdnů před výročním datem smlouvy, z důvodu nesouhlasu se změnou výše pojistného do měsíce ode dne, kdy se o zdražení dozvěděl,

- dohodou,
- uplynutím doby, na kterou bylo pojištění uzavřeno.

3.2. Česká kancelář pojistitelů

Česká kancelář pojistitelů (dále ČKP) byla zřízena zákonem 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Jedná se o profesní organizaci pojistitelů, kterým bylo Ministerstvem financí ČR uděleno povolení provozovat pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Dohled nad ČKP vykonává Česká národní banka. (Česká kancelář pojistitelů, 2014)

ČKP je právnickou osobou zapsanou v obchodním rejstříku se sídlem v Praze. Má celkem 4 orgány, a to shromáždění členů, správní radu, kontrolní komisi a výkonného ředitele. Nejvyšším orgánem je shromáždění členů. Správní rada je statutárním orgánem a má 5 členů. Kontrolní komise vykonává činnost kontrolního orgánu ČKP a dohlíží na výkon správní rady, na výkon činností ČKP a její hospodaření a na dodržování povinnosti členů ČKP platit příspěvky ve stanovené lhůtě a výši. Má 3 členy. Výkonný ředitel je oprávněn vykonávat právní úkony spojené s fungováním ČKP a v době mezi zasedáními správní rady přijímat rozhodnutí k zajištění řádné činnosti ČKP, pokud správní rada neurčí jinak. (Česká kancelář pojistitelů, 2014)

Členství v ČKP vzniká dnem nabytí právní moci rozhodnutí České národní banky, kterým bylo pojistiteli uděleno povolení k provozování pojištění odpovědnosti nebo dnem zahájení vykonávání této činnosti na území ČR pojistitelem z jiného členského státu. Členství v ČKP zaniká dnem nabytí právní moci rozhodnutí České národní banky, kterým bylo pojistiteli odebráno povolení k provozování pojištění odpovědnosti. Pojistiteli z jiného členského státu, který provozuje tuto činnost na území ČR, zaniká členství dnem ukončení této činnosti. K 25. říjnu 2014 čítá ČKP 13 členů a 8 bývalých členů. (Česká kancelář pojistitelů, 2014)

ČKP je správcem garančního fondu, ze kterého jsou hrazeny újmy způsobené nepojištěnými vozidly. Příjmy garančního fondu jsou příspěvky členů ČKP a příspěvky nepojištěných do garančního fondu. Od 1. ledna 2014 je také správcem fondu zábrany

škod, kam pojišťovny odvádí 3% z přijatého pojistného. Tyto prostředky budou dále rozdělovány mezi hasiče, záchranáře a organizace, které realizují projekty, jež přispívají ke zvýšení bezpečnosti na silnicích. (Česká kancelář pojistitelů, 2014)

ČKP provozuje hraniční pojištění uzavírané při vstupu cizozemského vozidla na území ČR na dobu jeho pobytu zde. (Česká kancelář pojistitelů, 2014)

Kancelář provozuje informační středisko, jehož hlavní funkcí je zjišťovat, uchovávat a poskytovat jednak vybrané informace o pojištění odpovědnosti vozidel registrovaných v ČR, jednak údaje o škodních zástupcích, kteří byli jmenováni pojišťovnami (oprávněnými provozovat povinné ručení v ČR) pro území ostatních členských států Evropského hospodářského prostoru. (Česká kancelář pojistitelů, 2014)

ČKP musí plnit úkoly, které souvisí s jejím členstvím v Radě kancelářů. Uzavírá dohody s kanceláři pojistitelů cizích zemí, informačními středisky a orgány, které jsou v jiných členských státech pověřeny vyřizováním žádostí o náhradní plnění a plní úkoly, které vyplývají z těchto dohod. Dále také spolupracuje se státními orgány ve věcech týkajících se pojištění odpovědnosti a vede evidence a statistiky pro účely pojištění odpovědnosti. (Česká kancelář pojistitelů, 2014)

Předává data o pojištěných vozidlech Centrálnímu registru vozidel, což má za cíl porovnat tato data s daty registrovaných vozidel a identifikovat tak registrovaná nepojištěná vozidla, které pak oznamuje správním orgánům. (Česká kancelář pojistitelů, 2014)

ČKP poškozeným, kterým byla provozem vozidla způsobena újma, garantuje a poskytuje: (Česká kancelář pojistitelů, 2014)

- plnění za škodu na zdraví nebo usmrcením, kterou způsobilo nezjištěné vozidlo a odpovídá za ni nezjištěná osoba,
- plnění za škodu způsobenou nepojištěným vozidlem,
- plnění za škodu způsobenou vozidlem, které je pojištěno u pojistitele v úpadku a nemůže tedy uhradit tuto škodu,
- plnění za škodu způsobenou cizozemským vozidlem pojištěným hraničním pojištěním,

- plnění za škodu způsobenou cizozemským vozidlem, u něhož nevznikla povinnost mít uzavřené hraniční pojištění,
- náhradní plnění podle §24 a) a §24 b) zákona č. 168/1999 Sb. (například v případě, že pojistitel nedodrží lhůty při šetření pojistných událostí).

ČKP má vůči vlastníkům a provozovatelům nepojištěných vozidel právo vymáhat úhradu příspěvku nepojištěných do garančního fondu. Výše příspěvku se určí součtem hodnoty vypočtené součinem výše příslušné denní sazby pro daný druh vozidla a počtu dní, po které bylo vozidlo nepojištěno a nákladů na jeho uplatnění. Příspěvek je splatný do 30 dnů od doručení písemné výzvy ČKP k jeho úhradě. Za doručení je považováno i nevyzvednutí písemné výzvy k úhradě příspěvku do 15 dnů ode dne uložení zásilky u provozovatele poštovních služeb nebo odepření převzetí této výzvy. Výjimkou je situace, kdy z důvodů nezávislých na vůli osoby, které je zásilka určena, si ji nemohla vyzvednout. (Česká kancelář pojistitelů, 2014)

Následující tabulky zobrazují přehled a příklady denních sazeb příspěvku nepojištěných do garančního fondu ČKP.

Tab. č. 1: Přehled denních sazeb příspěvku do garančního fondu ČKP

Druh vozidla	Denní sazba (v Kč)
Motocykl s objemem válců motoru do 350 cm ³	20
Motocykl s objemem válců motoru nad 350 cm ³	30
Osobní automobil s objemem válců motoru do 1.850 cm ³	50
Osobní automobil s objemem válců motoru nad 1.850 cm ³	70
Autobus	160
Nákladní vozidlo s největší přípustnou hmotností do 12.000 kg nebo přípojně vozidlo s největší přípustnou hmotností nad 3.500 kg do 10.000 kg	130
Tahač nebo jiné nákladní vozidlo s největší přípustnou hmotností nad 12.000 kg nebo přípojně vozidlo s největší přípustnou hmotností nad 10.000 kg	300
Speciální vozidlo	80
Přípojně vozidlo s nejvyšší přípustnou hmotností do 3.500 kg	30
Zemědělský nebo lesnický traktor a jejich přípojně vozidlo	40
Ostatní vozidla	60

Zdroj: Salve pojištění, 2014

Tab. č. 2: Příklady částek za příspěvek nepojištěných

Údaje o vozidle					Výše příspěvku (v Kč/den)
Značka a model vozidla	Zdvihový objem (v ccm)	Výkon (v kW)	Hmotnost (v kg)	Počet míst	
Peugeot 106	954	33	1.220	5	50
Škoda 105	1.046	33	1.275	5	50
Škoda Felicia	1.289	40	1.420	5	50
VAZ 2107 (Lada)	1.452	55	1.430	5	50
VW Passat	1.896	81	1.850	5	70
Tatra 613	3.495	122	2.140	5	70
Honda 600	591	33	285	2	30

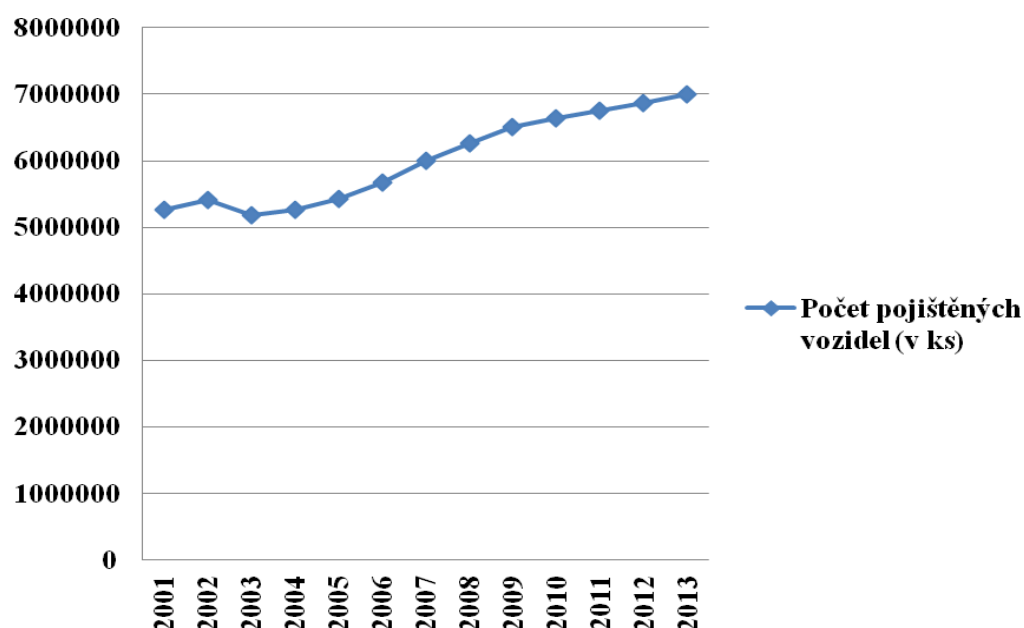
Zdroj: bezpojištění.cz, 2014

3.3. Analýza trhu pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla v ČR

Pojištěná, nepojištěná, registrovaná vozidla, nepojištěné a celkové vyřízené škody

V následujícím grafu je zobrazen vývoj počtu pojištěných vozidel v databázi ČKP od roku 2001 až do roku 2013.

Obr. č. 1: Vývoj počtu pojištěných vozidel v databázi ČKP v letech 2001 – 2013 (údaje k 31. 12. daného roku)

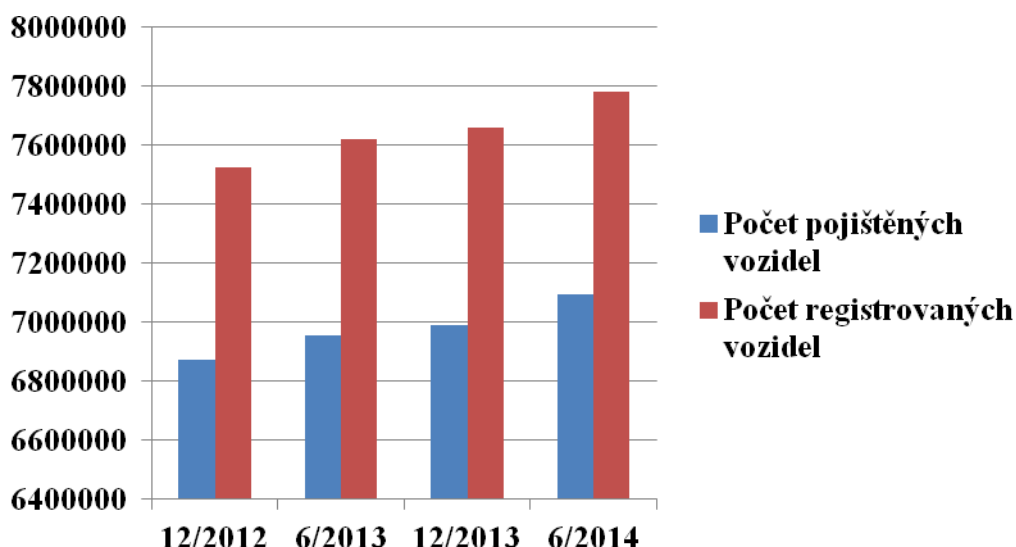

Zdroj: Česká kancelář pojistitelů, 2014

Počet pojištěných vozidel rostl do roku 2002, v roce 2003 došlo k poklesu o 222.603 kusů vozidel. Od roku 2004 ale došlo k opětovnému růstu až do roku 2013. Je to z důvodu rostoucího počtu registrovaných vozidel, vyobrazeným v následujícím grafu. V roce 2001 bylo pojištěných 5.256.909 kusů vozidel a v roce 2013 6.990.587 kusů vozidel, tj. nárůst o 1.733.678 kusů.

Jak již bylo řečeno, počet pojištěných vozidel úzce souvisí s počtem registrovaných vozidel. V následujícím grafu je reflektován vývoj počtu registrovaných vozidel v ČR s počtem pojištěných vozidel od 31. prosince 2012 do 30. června 2014.

Obř. ř. 2: Vývoj počtu pojiřtěných a registrovaných vozidel v řR v období 31. 12. 2012 – 30. 6. 2014

Zdroj: řeská kancelář pojistitelů, 2014; Sdružení automobilového průmyslu, 2014

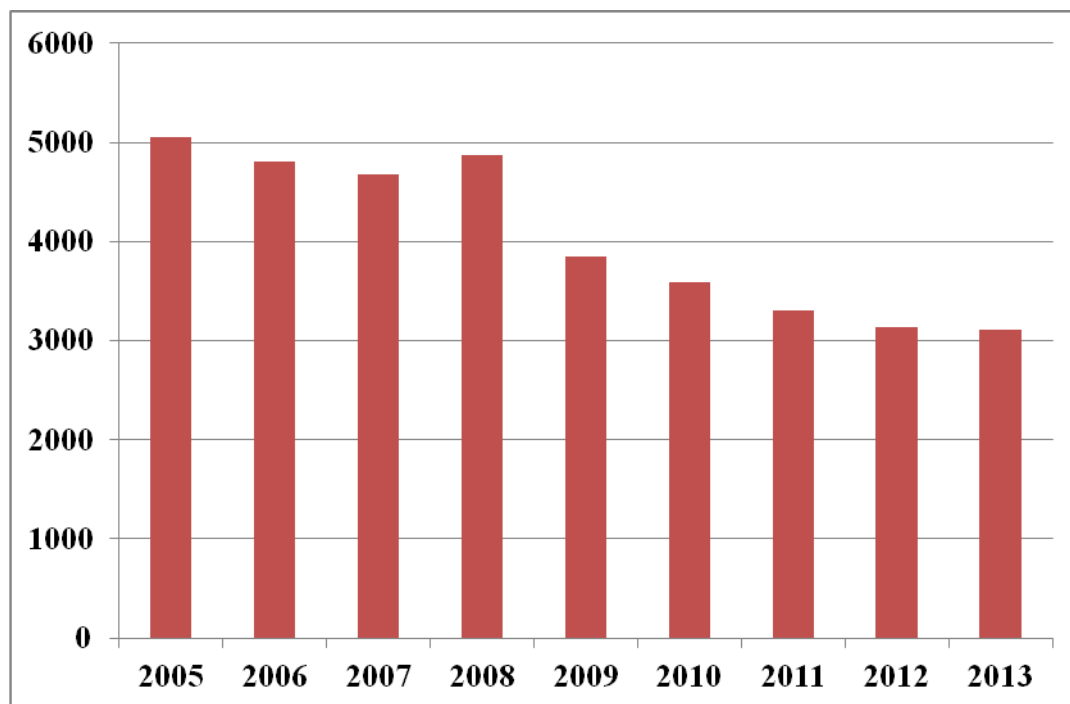
Počet registrovaných vozidel v daném období rostl, zřejmě z důvodu rostoucí oblíbenosti tohoto typu dopravy a cenové dostupnosti motorových vozidel. Počet pojiřtěných vozidel také roste, ale ne ve stejném poměru jako počet registrovaných vozidel.

Rozdíl mezi pojiřtěnými a registrovanými vozidly v období 12/2012 byl 651.886 kusů vozidel, v období 6/2013 665.219 kusů, v období 12/2013 668.023 kusů a v období 6/2014 686.108 kusů. Tyto hodnoty udávají počet nepojiřtěných vozidel v jednotlivých obdobích a mají rostoucí tendenci. Procentní nárůst nepojiřtěných vozidel mezi obdobími 12/2012 a 6/2013 (o 2,05%) byl vyšší než nárůst registrovaných vozidel mezi stejnými obdobími (o 1,21%). Mezi dalšími dvěma obdobími byl nárůst registrovaných vozidel (o 0,47%) vyšší než nárůst nepojiřtěných vozidel (o 0,42%). Mezi posledními dvěma obdobími však došlo opět k obrácení situace, a to k vyššímu procentnímu nárůstu nepojiřtěných vozidel (o 2,7%) oproti nárůstu registrovaných vozidel (o 1,6%).

Nepojiřtěná vozidla neobsahují pouze vozidla, která vlastník nebo provozovatel vědomě nikdy nepojistil. Dochází také k případům, kdy je nevědomě opomenuta platba, kdy dojde k nedorozumění mezi původním a novým vlastníkem a tím k mezeře v pojiřtění apod.

V případě, že nepojištěné vozidlo způsobí škodu, jedná se o nepojištěnou škodu. Vývoj počtu nepojištěných škod je zobrazen v následujícím grafu od roku 2006 do roku 2013.

Obr. č. 3: Počet oznámených nepojištěných škod v letech 2006 - 2013

Zdroj: Výroční zpráva ČKP za rok 2013, 2014

V letech 2006-2008 se výše nepojištěných škod pohybovala okolo 5 tisíc za rok. Razantní pokles v roce 2009 byl spojen s poklesem celkových evidovaných škod z povinného ručení z 17.166 kusů v roce 2008 na 14.749 kusů v roce 2009. K poklesu došlo také z důvodu zefektivnění vymáhání prostřednictvím outsourcingu postížní agendy, kvalitní spolupráce s inkasními agenturami patřícími ke špičce v této oblasti podnikání v ČR a s exekutorským úřadem. Dále z důvodu pokračující systémové racionalizace procesu vymáhání. Zároveň byla na konci roku 2008 spuštěna mediální kampaň ČKP, která měla svůj podíl na pojišťování dosud nepojištěných vozidel v následujících letech.

Od roku 2008 dochází k neustálému poklesu nepojištěných pojistných událostí až do roku 2013, neboť ČKP se neustále snaží zefektivňovat vymáhání. Avšak jak je možné si všimnout, toto zefektivňování prozatím nepomohlo k poklesu nepojištěných vozidel.

Pojistitelé

Do konce roku 1999 bylo povinné ručení možné uzavírat pouze u České pojišťovny. Od 1. ledna 2000 zákon připouštěl uzavírání povinného ručení i u jiných pojišťoven, které měly na tuto činnost povolení. V tabulce níže je uveden vývoj těchto pojišťoven od roku 2000.

Tab. č. 3: Vývoj počtu pojišťoven působících na trhu pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla v letech 2000 – 2013

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 - 2013
Počet	12	13	12	10	8	8	9	12	16	15	14

Zdroj: Výroční zprávy ČKP, 2014

Do roku 2002 fungoval trh s regulovanou cenou pojistného. Po uvolnění cenových bariér v červenci 2002 několik pojišťoven z trhu odstoupilo. Od roku 2007 na trh vstupovaly nové společnosti až do roku 2009. V posledních letech se počet pojišťoven působících na trhu ustálil. Dnes na trhu aktivně působí 12 pojišťoven.

Mezi pojišťovny působící na trhu pojištění povinného ručení patří: (Česká kancelář pojistitelů, 2014)

- Allianz pojišťovna, a.s.,
- AXA pojišťovna, a.s.,
- Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., VIG,
- Česká pojišťovna a.s.,
- ČSOB Pojišťovna, a.s., člen holdingu ČSOB,
- Generali Pojišťovna a.s.,
- Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s.,
- AIG Europe Limited, organizační složka pro ČR (dle webových stránek již nové smlouvy na pojištění odpovědnosti neuzavírá),
- Kooperativa pojišťovna, a.s., VIG,
- Slavia pojišťovna a.s.,

- Triglav pojišťovna, a.s.,
- UNIQA pojišťovna, a.s.,
- Wüstenrot pojišťovna a.s.

V lednu 2014 požádala pojišťovna DIRECT o odnětí svého povolení k provozování pojišťovací činnosti, proto již není uvedena v seznamu.

Na trhu pojištění vozidel je všeobecně velký konkurenční boj, jednak cenový, ale také v rámci nabídky připojištění, poskytovaných služeb navíc, zdarma apod.

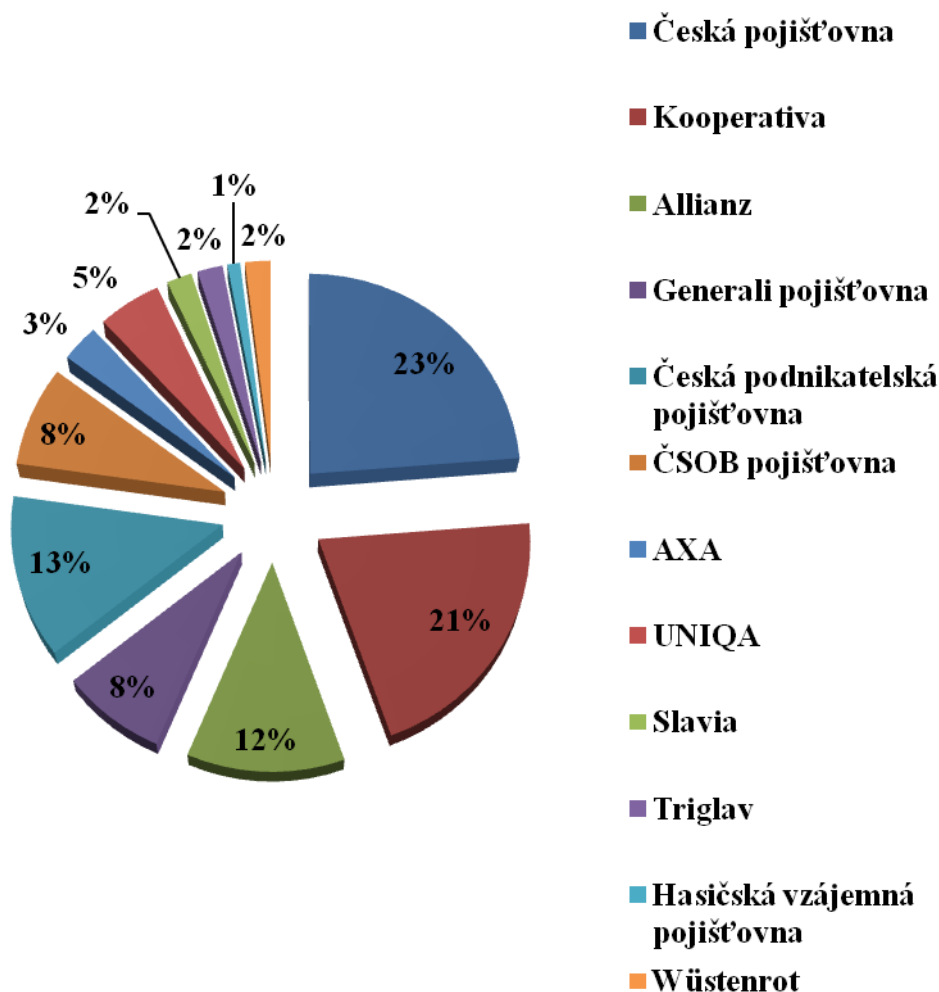
Podíly jednotlivých pojišťoven na trhu pojištění odpovědnosti z provozu vozidel v ČR za období 1 - 6/2014 jsou uvedeny v tabulce níže. Výsledky tabulky jsou dále zpracovány do grafu, který zobrazuje podíly pojišťoven na českém trhu povinného ručení.

Tab. č. 4: Podíly pojišťoven na trhu povinného ručení v ČR za období 1 - 6/2014

Pojišťovna	Předepsané pojistné (v tis. Kč)	Podíl na trhu (v %)
Česká pojišťovna	2.521.371	24,06
Kooperativa	2.228.499	21,26
Česká podnikatelská pojišťovna	1.379.675	13,16
Allianz	1.206.870	11,51
Generali pojišťovna	814.647	7,77
ČSOB pojišťovna	802.137	7,65
UNIQA	476.530	4,55
AXA	325.714	3,11
Slavia	239.911	2,29
Triglav	215.500	2,06
Wüstenrot	192.560	1,84
Hasičská vzájemná pojišťovna	77.630	0,74
Celkem	10.481.044	100,00

Zdroj: Česká asociace pojišťoven, 2014

Obr. č. 4: Podíly pojišťoven na trhu povinného ručení v ČR za období 1 - 6/2014

Zdroj: Vlastní zpracování, 2014

Z grafu vyplývá, že největšího podílu na trhu pojištění odpovědnosti z provozu vozidla v období 1 - 6/2014 dosáhla Česká pojišťovna. Druhého největšího podílu dosáhla Kooperativa a za ní byla Česká podnikatelská pojišťovna.

Kritéria pro výběr pojišťovny

S podílem pojistitelů na trhu pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla souvisejí také kritéria pro jejich výběr. Když se vlastník nebo provozovatel vozidla rozhodují, u které pojišťovny uzavřou smlouvu na povinné ručení na své vozidlo, berou v úvahu celou řadu kritérií, na základě kterých se rozhodnou. Zvolená kritéria jsou samozřejmě subjektivní záležitostí, ale nejdůležitější je zřejmě cena.

Mezi další kritéria výběru patří:

- služby poskytované navíc (asistenční služby, připojištění zdarma, slevy na jiné pojistné produkty apod.),
- dobré jméno pojišťovny,
- doporučení známých, dosavadní zkušenosti atd.,
- dostupnost,
- přístup, kvalita a rychlost při vyřizování pojistných událostí,
- možnosti sjednání pojistné smlouvy (např. telefonicky, online na webových stránkách apod.),
- poskytované limity pojistného plnění,
- bonusový a malusový systém pojišťovny (např. počet měsíců odečítaných za pojistnou událost apod.),
- další kritéria.

Segmentace klientů

Jak již bylo zmíněno, nejdůležitějším kritériem pro výběr pojistitele zřejmě stále zůstává cena pojištění. Pro stanovení výše pojistného si pojišťovny volí určitá kritéria, podle kterých jej vypočítávají. Pojistitelé se totiž snaží od sebe co nejlépe odlišit méně a více rizikové řidiče tak, aby nastal pokud možno rovnovážný stav mezi vybraným pojistným a vyplaceným pojistným plněním. Podle těchto kritérií si tedy člení klienty do různých skupin, a proto je toto členění označováno jako segmentace klientů. Tato kritéria se u jednotlivých pojistitelů více či méně liší.

Mezi základní kritéria segmentace v České republice patří:

- **zdvihový objem motoru** - uváděný v cm^3 a u některých pojišťoven se jedná o základní kritérium,
- **výkon motoru vozidla** - udávaný v kW a také je jedním ze základních kritérií,
- **hmotnost vozidla,**
- **druh pojištěného vozidla** - rozlišuje se, zda se jedná např. o osobní automobil, nákladní automobil, motocykl, apod.,

- **věk klienta** - klientům, kteří překročili určitou věkovou hranici, pojišťovny poskytují slevy. Kooperativa například klienty do 24 let považuje za tzv. „rizikové řidiče“,
- **stáří vozidla** - vozidla starší mají nižší sazby než nová (netýká se však veteránů, jež jsou vedeny jako speciální druh vozidla),
- **využití vozidla** - u vozidel pro běžné používání mají pojišťovny nižší sazby než u vozidel užívaných pro podnikatelské účely,
- **typ klienta** - zda se jedná o fyzickou nebo právnickou osobu,
- **bydliště klienta** - pojišťovny pro oblasti s nižším počtem obyvatel mají stanovené nižší sazby pojistného než pro oblasti s hustým zalidněním, které jsou rizikovější (nejvyšší pojistné tedy bude u vozidel, jejichž majitelé mají trvalé bydliště ve velkých městech),
- **bezeškodní průběh klienta** - toto kritérium bylo popsáno již při legislativním vymezení povinného ručení. Je zohledňováno všemi pojišťovnami na trhu. Výši bonusů a malusů vybraných pojišťoven zobrazují tabulky níže,
- **propojištěnost** - některé pojišťovny poskytují slevu klientům, kteří u ní mají uzavřené již jiné pojištění,
- **frekvence placení** - u roční platby pojistného většina pojišťoven poskytuje slevu,
- **způsob sjednání pojištění** - některé pojišťovny poskytují slevu v případě sjednání pojištění prostřednictvím internetových stránek apod.,
- **limity pojištění** - je možné si vybrat i z vyšších limitů než jsou základní, stanovené zákonem. Zákonné limity k úhradě některých škod totiž nemusí stačit. Čím vyšší limit je zvolen, tím vyšší je sazba pojistného. Aktuálně je na trhu nabízen limit maximálně 150 miliónů na škody na zdraví, věci, ušlém zisku a vynaložených nákladech.

Tab. č. 5: Výše bonusů u vybraných pojišťoven v České republice

Pojišťovna	Bonus	
	Rozhodná doba v měsících	Maximální zlevnění (v %)
AXA	96 a více	60
Česká pojišťovna	120 a více	55
Česká podnikatelská pojišťovna	120 a více	50
ČSOB	96 a více	50
Hasičská vzájemná pojišťovna	144 a více	60
Kooperativa	120 a více	50

Zdroj: porovnání-online.cz, 2014

Tab. č. 6: Výše malusů u vybraných pojišťoven v České republice

Pojišťovna	Malus		
	Rozhodná doba v měsících	Maximální zdražení (v %)	Počet měsíců odečítaných za jednu pojistnou událost
AXA	minus 25 měsíců a více	200	24
Česká pojišťovna	minus 49 měsíců a více	100	36
Česká podnikatelská pojišťovna	minus 61 měsíců a více	150	24
ČSOB	minus 37 měsíců a více	100	36
Hasičská vzájemná pojišťovna	minus 13 měsíců a více	30	36
Kooperativa	minus 61 měsíců a více	120	24

Zdroj: porovnání-online.cz, 2014

Významnost povinného ručení na pojistném trhu

Následující tabulka zobrazuje podíl pojistného pro pojištění odpovědnosti z provozu vozidel na celkovém předepsaném smluvním pojistném jednotlivých pojišťoven v ČR za období 1 - 6/2014 a jeho změna oproti období 1 - 6/2013.

Tab. č. 7: Podíl pojistného pro pojištění odpovědnosti z provozu vozidel na celkovém předepsaném smluvním pojistném jednotlivých pojišťoven v ČR za období 1 - 6/2014 a jeho změna oproti období 1 - 6/2013

Pojišťovna	Předepsané smluvní pojistné (v tis. Kč)	Předepsané pojistné z povinného ručení (v tis. Kč)	Podíl (v %)	Změna podílu oproti 1 - 6/2013 (v %)
Česká pojišťovna	9.238.838	2.521.371	27,29	-12,80
Kooperativa	8.664.118	2.228.499	25,72	+0,30
Česká podnikatelská pojišťovna	2.569.889	1.379.675	53,69	+4,90
Allianz	4.090.767	1.206.870	29,50	+11,50
Generali pojišťovna	2.771.357	814.647	29,40	+2,60
ČSOB pojišťovna	2.296.463	802.137	34,93	+1,50
UNIQA	2.241.926	476.530	21,26	-1,40
AXA	422.888	325.714	77,02	+8,50
Slavia	367.686	239.911	65,25	+2,00
Triglav	321.760	215.500	66,98	-5,90
Wüstenrot	295.822	192.560	65,09	+34,10
Hasičská vzájemná pojišťovna	314.226	77.630	24,71	+22,40
Celkem	33.595.740	10.481.044	31,20	+67,70

Zdroj: Česká asociace pojišťoven, 2014

U všech pojišťoven v obou obdobích představovalo předepsané pojistné z pojištění povinného ručení nezanedbatelnou částku. Pokud by se dalo říci, že jestliže podíl na smluvním pojistném přesáhne 50%, je tento segment trhu velice významným co do portfolia činností dané pojišťovny, pak v období 1 - 6/2013 byly evidovány 3 takové pojišťovny a v období 1 - 6/2014 5 pojišťoven. Je zde však také nutno uvést, že s velikou významností povinného ručení roste také riziko, neboť pokud dojde k poklesu v oblasti povinného ručení, může také dojít k problémům pojistitele, pro něhož je povinné ručení co do portfolia velice významné.

Význam povinného ručení posílil především u pojišťovny Wüstenrot, Hasičské vzájemné pojišťovny a pojišťovny Allianz. Naopak oslabil u České pojišťovny a pojišťovny Triglav.

3.4. Škodovost v ČR

Škodovost je dalším ukazatelem pojistného trhu, který vyjadřuje poměr mezi výší poskytnutých pojistných plnění a výší předepsaného nebo přijatého pojistného. Je vyjádřena v procentech. Škodovost by měla být menší než netto pojistné v procentech a neměla by dosahovat 100% přijatého pojistného. V případě, že by tomu bylo naopak, jde o ekonomicky nevyrovnané pojištění. Vyplacená pojistná plnění jsou plnění, u kterých nedošlo k vymáhání náhrady škod z důvodů uvedených zákonem.

Následující graf zobrazuje vývoj předepsaného pojistného a vyplaceného pojistného plnění z povinného ručení v ČR od roku 2011 do roku 2013.

Obr. č. 5: Předepsané pojistné a vyplacené pojistné plnění z pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla v ČR v letech 2011 - 2013 (v tis. Kč)

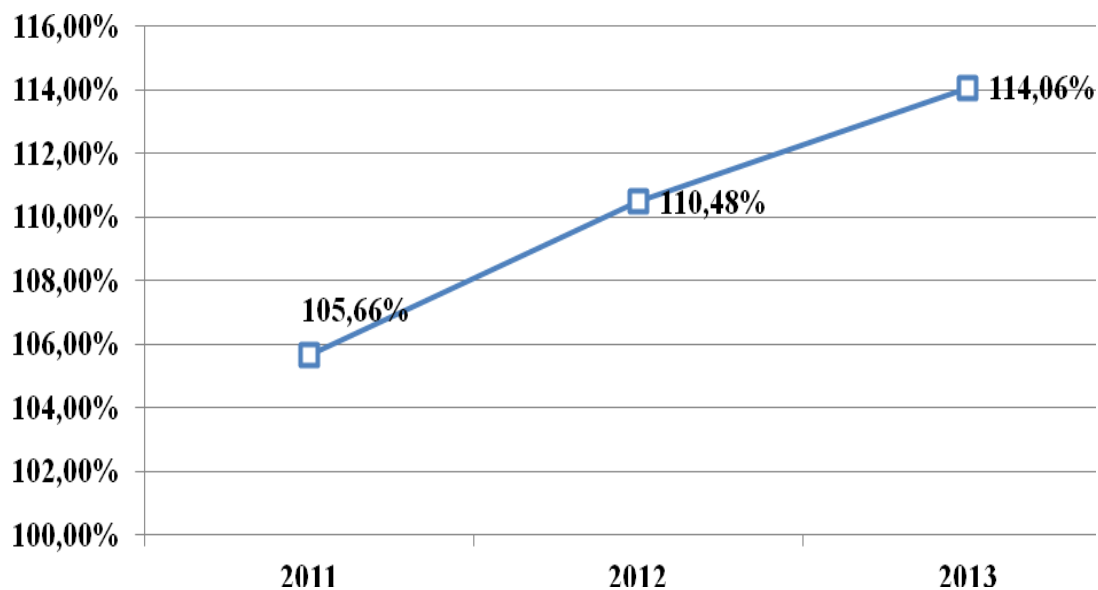

Zdroj: Česká asociace pojišťoven, 2014; Česká národní banka, 2014

Od roku 2011 dochází k mírnému poklesu předepsaného pojistného, a to z důvodu velkého cenového boje mezi pojistiteli. Vyplacené pojistné plnění se však drží téměř na stejné hladině a převyšuje hodnotu předepsaného pojistného ve všech letech, což není dobrá zpráva a vyplývá z toho, že tento druh pojištění je ztrátový.

Následující graf zobrazuje vývoj škodovosti za rok 2011, 2012 a 2013, která byla vypočítána jako poměr poskytnutých pojistných plnění a předepsaného pojistného.

Obr. č. 6: Vývoj škodovosti v ČR v letech 2011 - 2013

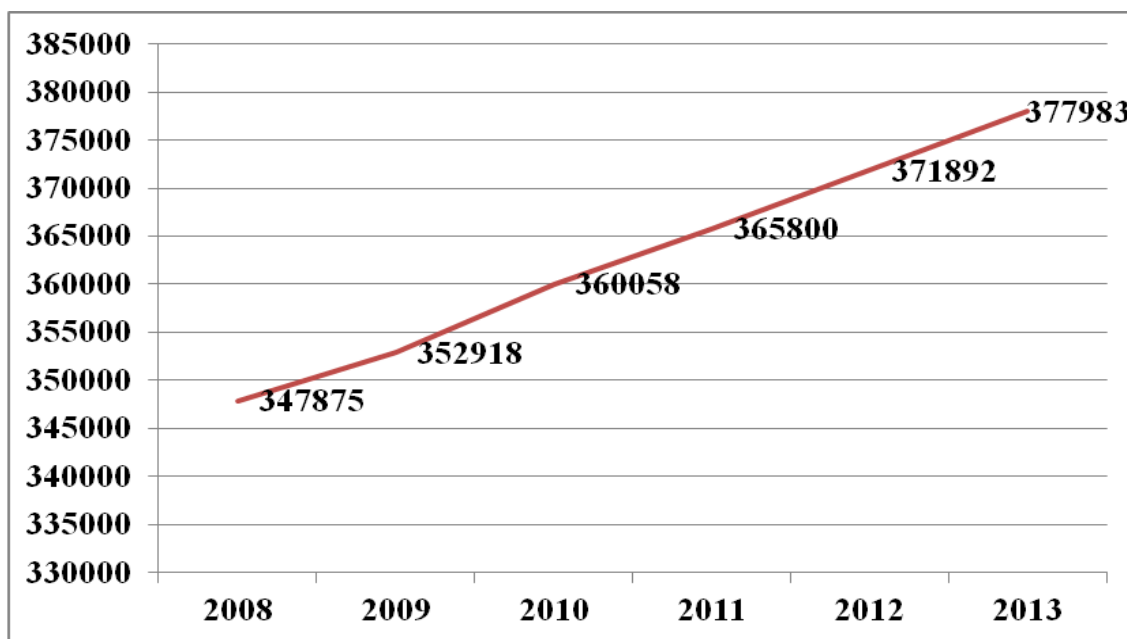

Zdroj: Vlastní zpracování, 2014

Vývoj škodovosti v ČR má rostoucí charakter. Důvodem je především pokles předepsaného pojistného a v roce 2013 také lehký nárůst vyplaceného pojistného plnění. I tento graf poukazuje na to, že pojištění odpovědnosti z provozu vozidla je v České republice ekonomicky nevyrovnané a je potřeba provést kroky, které tuto situaci zlepší a sníží škodovost.

Spolu s vyplacným pojistným plněním z povinného ručení za jednotlivé roky je potřeba také uvést počet vyplacených pojistných událostí z tohoto pojištění. Z daných údajů lze zjistit výši průměrného pojistného plnění z jedné pojistné události a tuto hodnotu dále porovnat se Slovenskou republikou. Vývoj počtu vyplacených a vyřízených pojistných událostí zobrazuje následující graf.

Obr. č. 7: Počet vyřízených a vyplacených pojistných událostí z pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla v České republice za období 2008 - 2013 (v ks)

Zdroj: Výroční zprávy České asociace pojišťoven z roku 2010 a 2013, 2014

Z grafu vyplývá, že počet vyplacených pojistných událostí má rostoucí charakter. K tomu může vést několik faktorů. Například může růst počet celkových pojistných událostí z důvodu vyšší nehodovosti. Avšak vyplacené pojistné plnění spolu s růstem počtu vyplacených pojistných událostí neroste. Může to být následek zpřísnění pravidel a změna způsobu řešení pojistných událostí pojistiteli nebo vzniku méně nákladných pojistných událostí co do vyplaceného pojistného.

Z výše uvedených údajů lze tedy vypočítat průměrnou výši pojistného plnění z jedné pojistné události z povinného ručení. Po vydělení celkového vyplaceného plnění za rok 2013 počtem vyplacených pojistných událostí za rok 2013 je výsledkem průměrná výše pojistného plnění jedné pojistné události za rok 2013 - 57.937 korun.

4. Povinné pojištění motorových vozidel ve Slovenské republice

4.1.Legislativa

Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorových vozidel upravuje ve Slovenské republice zákon č. 381/2001, Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon byl také již novelizován, naposledy v roce 2012.

Pojistná smlouva

Zákon uděluje povinnost sjednat toto pojištění každému držiteli tuzemského motorového vozidla, uvedeného v dokladech daného vozu nebo osobě, která je zapsána v dokladech vozidla jako osoba, na níž byla držba motorového vozidla převedena. Držitelem vozidla je fyzická nebo právnická osoba, která má právo disponovat vozidlem a nakládá s ním jako s vlastním. V ostatních případech toto pojištění uzavírá vlastník vozidla nebo jeho provozovatel. Pokud je na vozidlo uzavřena nájemní smlouva s právem koupě pronajaté věci, přechází povinnost uzavřít pojistnou smlouvu na nájemce. V případě cizozemského vozidla má povinnost uzavřít pojištění řidič tohoto motorového vozidla, pokud zákon nestanovuje jinak. Osoba, která je povinna uzavřít pojistnou smlouvu, musí tuto smlouvu uzavřít nejpozději v den prvního použití vozidla. V případě cizozemského vozidla je povinné smlouvu uzavřít v den vstupu na území Slovenské republiky. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 3)

Pojistná smlouva kromě všeobecných náležitostí obsahuje také údaje o motorovém vozidle zapsané v osvědčení o evidenci vozidla nebo údaje zapsané v technickém průkazu vozidla, které nepodléhá evidenci vozidel. Součástí jsou také všeobecné pojistné podmínky. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 3)

Limity pojistného plnění

Limitem pojistného plnění je nejvyšší hranice pojistného plnění poskytnutého pojistitelem při jedné pojistné události. Limity pojistného plnění musí být uvedeny

v pojistné smlouvě. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 7)

Zákon stanovuje, že při újmě na zdraví musí být limit pojistného plnění nejméně 5 miliónů eur bez ohledu na počet zraněných nebo usmrčených. V případě újmy na věci, ušlém zisku nebo v případě úhrady účelně vynaložených nákladů spojených s právním zastoupením při uplatňování nároků, musí být limit pojistného plnění nejméně 1 milión eur. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 7)

Pokud je součet nároků více poškozených vyšší než limit pojistného plnění, pojistné plnění se každému z nich snižuje v poměru limitu pojistného plnění proti součtu nároků všech poškozených. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 7)

Stanovení výše pojistného

Pojistné musí být dle zákona stanoveno do výše zabezpečující splnitelnost všech závazků pojistitele, které vyplývají z pojištění odpovědnosti včetně tvorby rezerv podle zvláštních předpisů. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 8)

Rozsah pojištění

Pojištění odpovědnost se vztahuje na každého, kdo zodpovídá za škodu způsobenou provozem motorového vozidla uvedeného v pojistné smlouvě. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 4)

Pojištěný má právo, aby za něho pojistitel uhradil poškozeného uplatněné a prokázané nároky na náhradu: (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 4)

- újmy na zdraví a nákladů při usmrcení,
- újmy vzniklé poškozením, zničením, odcizením nebo ztrátou věci,
- účelně vynaložených nákladů spojených s právním zastoupením při uplatňování nároků podle výše vyjmenovaných bodů,
- ušlého zisku.

Pojištěný má právo, aby za něj pojistitel poskytoval náhradu za újmy, za které pojištěný odpovídá a došlo k ní v době trvání pojištění odpovědnosti. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 4)

Výluky z pojištění

Výluky z pojištění jsou stanoveny v §5 zákona a jsou z velké části shodné s výlukami českého zákona. Výlukami z pojištění u slovenského zákona navíc jsou situace, kdy pojistitel nehradí újmu: (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 5)

- kterou pojištěný uhradí, nebo se zavázal ji uhradit nad rámec stanovený zvláštními předpisy, nebo nad rámec právoplatného rozhodnutí soudu o náhradě škody, nebo na základě rozhodnutí soudu, kterým byla schválena dohoda účastníků konání, pokud pojistitel nebyl jedním z těchto účastníků,
- způsobenou pracovní činností motorového vozidla jako pracovního stroje s výjimkou škod způsobených jeho jízdou,
- jejíž vznik není v příčinné souvislosti s pojistnou událostí.

Povinnosti pojištěného

Povinnosti pojištěného jsou téměř shodné s povinnostmi pojištěného v českém zákoně, avšak slovenský zákon navíc udává, že: (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 10)

- pojištěný je povinen pojistiteli písemně oznámit vznik škodní události do 15 dní po jejím vzniku v případě, že se stala na území Slovenské republiky,
- pojištěný je povinen pojistiteli písemně oznámit vznik škodní události do 30 dní po jejím vzniku, pokud vznikla mimo území Slovenské republiky,
- ve všeobecných pojistných podmínkách lze pro lhůtu oznámení pojistné události určit případy, kdy lze tyto lhůty prodloužit. Po oznámení škodné události je pojištěný povinen postupovat podle pokynů pojistitele a předložit mu v dohodnuté době doklady, které si vyžádá.

V paragrafu jsou uvedena práva pojištěného. Ten je oprávněn písemně požádat pojistitele o vydání dokladu o škodném průběhu pojištění odpovědnosti za celé období

trvání smluvního vztahu, ale nejméně za období pěti předcházejících let trvání smluvního vztahu. Pojistitel má povinnost tento doklad vydat do 15 dní od doručení žádosti pojištěného. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 10)

Pojistné plnění

Pojistitel je povinný bez zbytečného odkladu začít se šetřením potřebným pro zjištění rozsahu jeho povinnosti poskytnout pojistné plnění a do 3 měsíců ode dne oznámení poškozeného o škodné události: (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 11)

- ukončit šetření pojistné události potřebné pro zjištění rozsahu jeho povinnosti poskytnou pojistné plnění a oznámit výši pojistného plnění v případě, že byla povinnost pojistitele poskytnout pojistné plnění a nárok na náhradu škody prokázáný,
- poskytnout poškozenému písemné vysvětlení důvodů, pro které odmítl poskytnout nebo pro které snížil pojistné plnění nebo poskytnout poškozenému písemné vysvětlení k těm uplatněným nárokům na náhradu škody, u kterých nebyl v ustavené lhůtě prokázáný rozsah povinností pojistitele poskytnout pojistné plnění a výše pojistného plnění. Písemné vysvětlení se považuje za doručené dnem, kdy ho poškozený převzal, odmítl převzít nebo dnem, kdy ho pošta vrátila jako nedoručené.

Pojistitel je povinen poskytnout pojistné plnění do 15 dní po skončení šetření potřebného pro zjištění rozsahu povinností pojistitele poskytnout pojistné plnění nebo po doručení právoplatného rozhodnutí soudu o výši náhrady škody pojistiteli, pokud z tohoto rozhodnutí nevyplývá jiná lhůta pro poskytnutí pojistného plnění. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 11)

Pokud pojistitel nesplní lhůty stanovené zákonem, je povinný zaplatit poškozenému úroky z prodlení podle zvláštního právního předpisu. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 11)

Regresní vztahy

Regresní vztahy ve Slovenské republice fungují na podobné bázi jako v České republice. Pojišťovna má právo po pojištění vymáhat náhradu škody, kterou za něj vyplatila, navíc oproti České republice v případě, pokud pojistná událost nastala v době, kdy neměl zaplacené pojistné. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 12)

Výše náhrady pojistného plnění nebo její části, na kterou vznikne pojistiteli nárok, nesmí přesáhnout sumu pojistných plnění, které pojistitel vyplatil z důvodu pojistné události. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 12)

Právo pojistitele na náhradu pojistného plnění nebo její částí se promlčí do 3 let ode dne vyplacení pojistného plnění. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 12)

Zánik pojištění

Pojištění odpovědnosti na Slovensku zaniká z důvodu: (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 9)

- zániku vozidla,
- změny držby vozidla v evidenci vozidel,
- vyřazení motorového vozidla z evidence vozidel,
- přijetí oznámení o krádeži motorového vozidla příslušnými orgány,
- vrácení dokladu o pojištění odpovědnosti motorových vozidel, které nepodléhají evidenci vozidel,
- vyřazení vozidla z provozu na pozemních komunikacích,
- změny nájemce, pokud je na motorové vozidlo uzavřena nájemní smlouva s právem koupě pronajaté věci.

Po vzniku pojistné události může pojistitel i pojistník vypovědět pojistnou smlouvu do měsíce ode dne oznámení vzniku škodné události pojistiteli. V takovém případě je výpovědní lhůta jeden měsíc ode dne doručení písemného oznámení o výpovědi

pojistné smlouvy druhé straně. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 9)

Pojištění odpovědnosti zanikne také v případě, že pojistné nebylo zaplacené do měsíce od data jeho splatnosti, jestliže nebylo v pojistné smlouvě dohodnuto jinak. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 9)

Pokud pojištění zaniklo pro neplacení, má osoba povinná uzavřít pojistnou smlouvu na pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, povinnost uzavřít pojistnou smlouvu na zbývající část pojistného období u stejného pojistitele, u kterého původní pojistná smlouva zanikla. Smlouva uzavřená s jiným pojistitelem je neplatná. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 9)

4.2.Slovenská kancelář pojistitelů

Slovenská kancelář pojistitelů (dále SKP) byla zřízena zákonem Národní rady Slovenské republiky č. 381/2001 Sb., o povinném smluvním pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla a o změně a doplnění některých zákonů. Jedná se o právnickou osobu zapsanou v obchodním rejstříku Okresního soudu Bratislava. (Slovenská kancelář pojistitelů, 2014; Slovenská asociace pojišťoven, 2014)

Členy SKP jsou pojistitelé, kteří jsou oprávněni na základě právoplatného rozhodnutí orgánů dohledu vykonávat povinné smluvní pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. (Slovenská asociace pojišťoven, 2014)

SKP má 4 orgány stejně jako ČKP. Jedná se o shromáždění členů, správní radu, výkonného ředitele a kontrolní komisi. V SKP plní stejné funkce jako u ČKP.

SKP spravuje garanční fond, vede registr pojištění odpovědnosti, provozuje hraniční pojištění, zastupuje pojistitele u mezinárodních institucí, které se zabývají pojištěním odpovědnosti, uzavírá dohody s kanceláři pojistitelů cizích států a zajišťuje úlohy vyplývající z těchto dohod, spolupracuje se státními orgány ve věcech týkajících se pojištění odpovědnosti a podílí se na předcházení škodám v silniční dopravě. (Slovenská kancelář pojistitelů, 2014)

SKP poškozeným, kterým byla provozem vozidla způsobena újma, garantuje a poskytuje plnění ve stejných případech jako ČKP.

4.3. Pokuty za nepojištění

V §19 jsou uvedeny informace o pokutách, které jsou udělovány Okresním úřadem tomu, kdo má podle zákona povinnost uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti a neuzavřel ji. Okresní úřad může v tomto případě udělit pokutu od 16,60 až do 3.320 eur. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 19)

Okresní úřad na základě oznámení SKP vyzve bez zbytečného odkladu toho, kdo má povinnost uzavřít pojistnou smlouvu, aby do sedmi pracovních dní od doručení výzvy předložil doklad prokazující existenci pojištění odpovědnosti. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 19)

Při ukládání pokuty se přihlíží k závažnosti porušení povinnosti a délce trvání protiprávního stavu. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 19)

Pokuta se může uložit do dvou let ode dne, kdy se okresní úřad dozvěděl o porušení povinnosti, nanejvýš však do tří let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 19)

K uložení pokuty je oprávněn místně příslušný okresní úřad v místě trvalého pobytu nebo sídla držitele, vlastníka nebo provozovatele motorového vozidla. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 19)

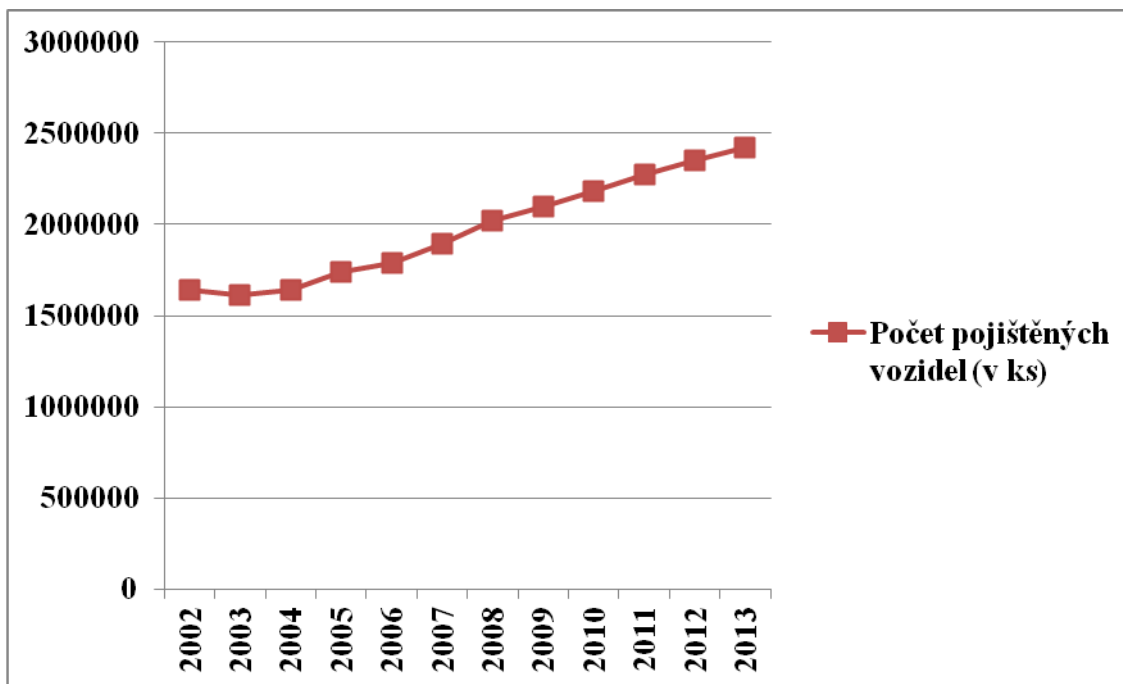
Výnosy z těchto pokut jsou příjmem státního rozpočtu. (381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, § 19)

4.4. Analýza trhu pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla ve Slovenské republice

Pojištěná, nepojištěná, registrovaná vozidla a nepojištěné škody

V následujícím grafu je zobrazen vývoj počtu pojištěných vozidel v databázi SKP od roku 2002 do roku 2013.

Obr. č. 8: Vývoj počtu pojištěných vozidel v databázi SKP v letech 2002 - 2013 (údaje k 31. 12. daného roku)

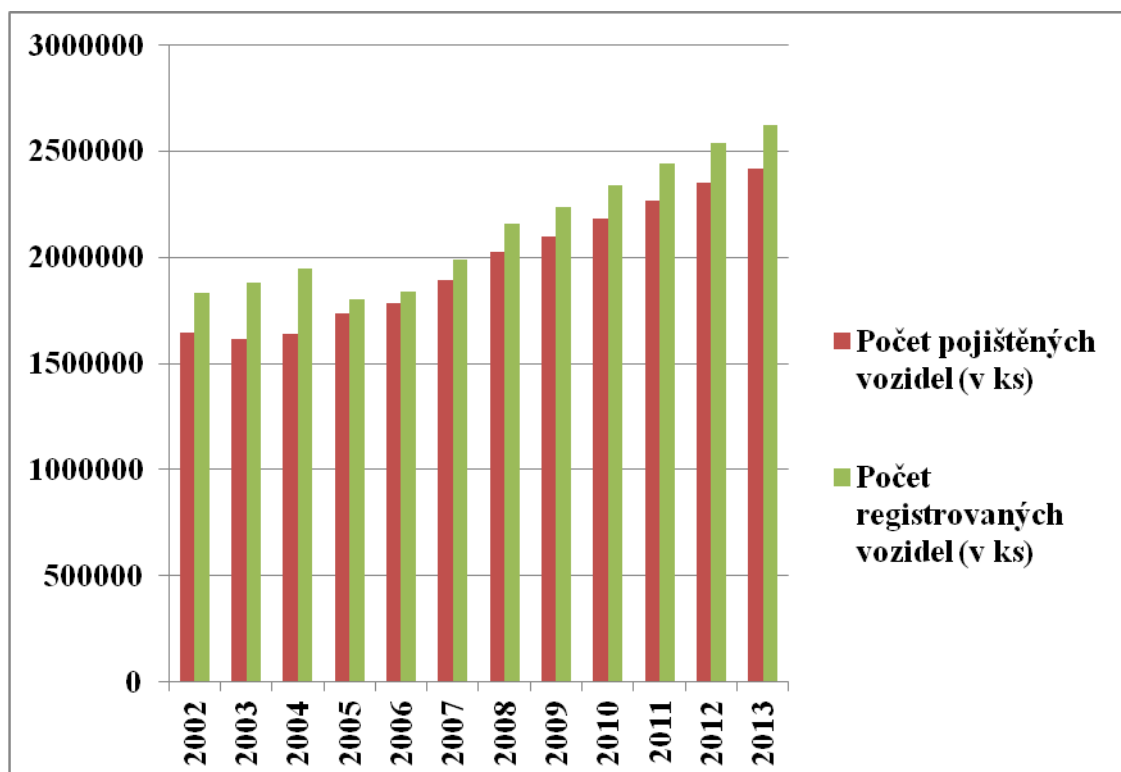

Zdroj: Slovenská kancelář pojistitelů, 2014

Mezi lety 2002 a 2003 došlo k poklesu počtu pojištěných vozidel, avšak od roku 2004 toto číslo stále roste, a to z důvodu růstu počtu registrovaných vozidel, vyobrazeným v následujícím grafu. V roce 2004 bylo pojištěno 1.641.041 kusů vozidel a v roce 2013 2.419.433 kusů vozidel, tj. rozdíl o 778.392 kusů.

Jak již bylo zmíněno v předchozím textu, počet pojištěných vozidel úzce souvisí s počtem registrovaných vozidel. Graf zobrazující tento vztah je vyobrazen níže.

Obr. č. 9: Vývoj počtu pojištěných a registrovaných vozidel ve Slovenské republice v období 31. 12. 2002 - 31. 12. 2013

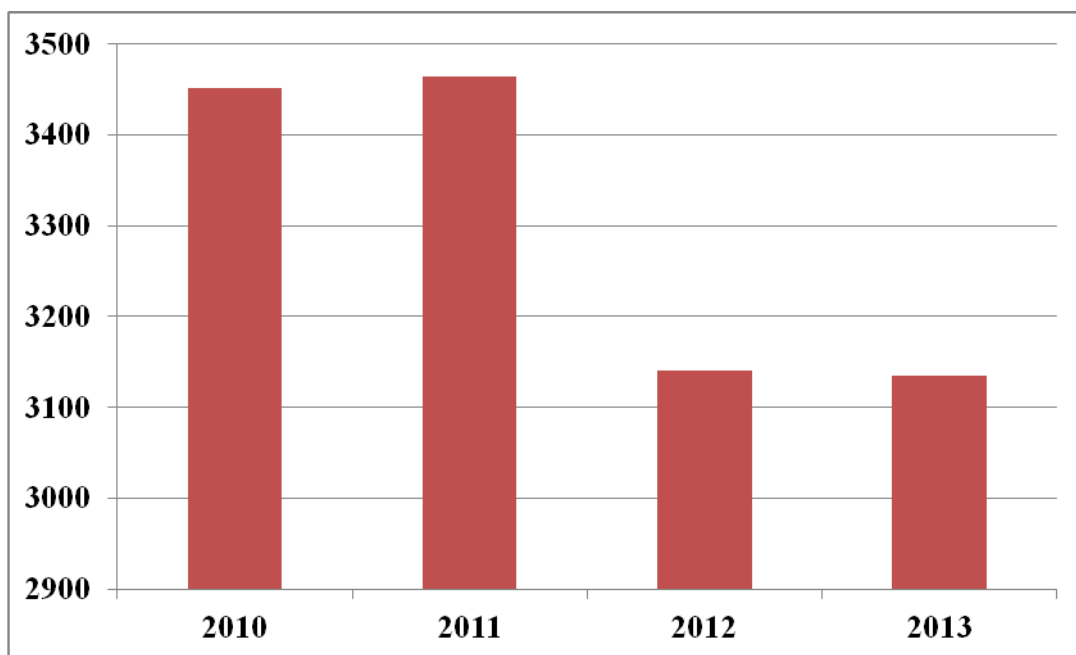
Zdroj: Ministerstvo vnitra Slovenské republiky, 2014

Počet registrovaných vozidel v daném období rostl, opět zřejmě z důvodu rostoucí oblíbenosti tohoto druhu dopravy a cenové dostupnosti motorových vozidel. Počet pojištěných vozidel také roste s růstem registrovaných vozidel.

Od roku 2002 do roku 2004 měl rozdíl mezi pojištěnými a registrovanými vozidly rostoucí tendenci. Hodnota rozdílu udává počet nepojištěných vozidel. V roce 2004 tento rozdíl dosáhl také svého maxima, tj. 304.768 kusů vozidel, za celé zobrazované období. V roce 2005 se snížil rozdíl na hodnotu 61.880 kusů z důvodu poklesu počtu registrovaných vozidel a růstu pojištěných vozidel. Od tohoto roku se rozdíl opět rok od roku zvyšuje. Rozdíl v roce 2008 činil 134.106 kusů, v roce 2010 157.813 kusů, v roce 2012 183.261 kusů a v roce 2013 činil 203.506 kusů vozidel.

Nepojištěná vozidla mohou způsobit tzv. nepojištěné škody. Jejich přehled je zobrazen v následujícím grafu.

Obr. č. 10: Počet oznámených nepojištěných škod v letech 2010 - 2013

Zdroj: Výroční zprávy SKP, 2014

Počet nepojištěných škod v letech 2010 - 2011 rostl, v roce 2012 spadl na hodnotu 3.140 škod a v roce 2013 ještě poklesl na hodnotu 3.135 škod.

Pojistitelé

V kapitole o historii slovenského pojištění odpovědnosti bylo zmiňováno, že do roku 2001 provozovala povinné ručení pouze Slovenská státní pojišťovna. Od ledna 2002 toto pojištění podle zákona mohly provozovat i další pojišťovny.

K 31. 12. 2013 působily na trhu povinného ručení ve Slovenské republice tyto pojišťovny: (Výroční zpráva SKP 2013, 2014)

- Allianz - Slovenská pojišťovna, a.s.,
- AXA pojišťovna a.s.,
- ČSOB pojišťovna, a.s.,
- Generali Slovensko pojišťovna, a.s.,
- Genertel pojišťovna a.s.,
- Groupama Garancia pojišťovna a.s.,
- Komunální pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group,

- Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group,
- Obchodní pojišťovací a zajišťovací společnost ASTRA S. A.,
- Union pojišťovna, a.s.,
- UNIQA pojišťovna, a.s.,
- Wüstenrot pojišťovna, a. s.

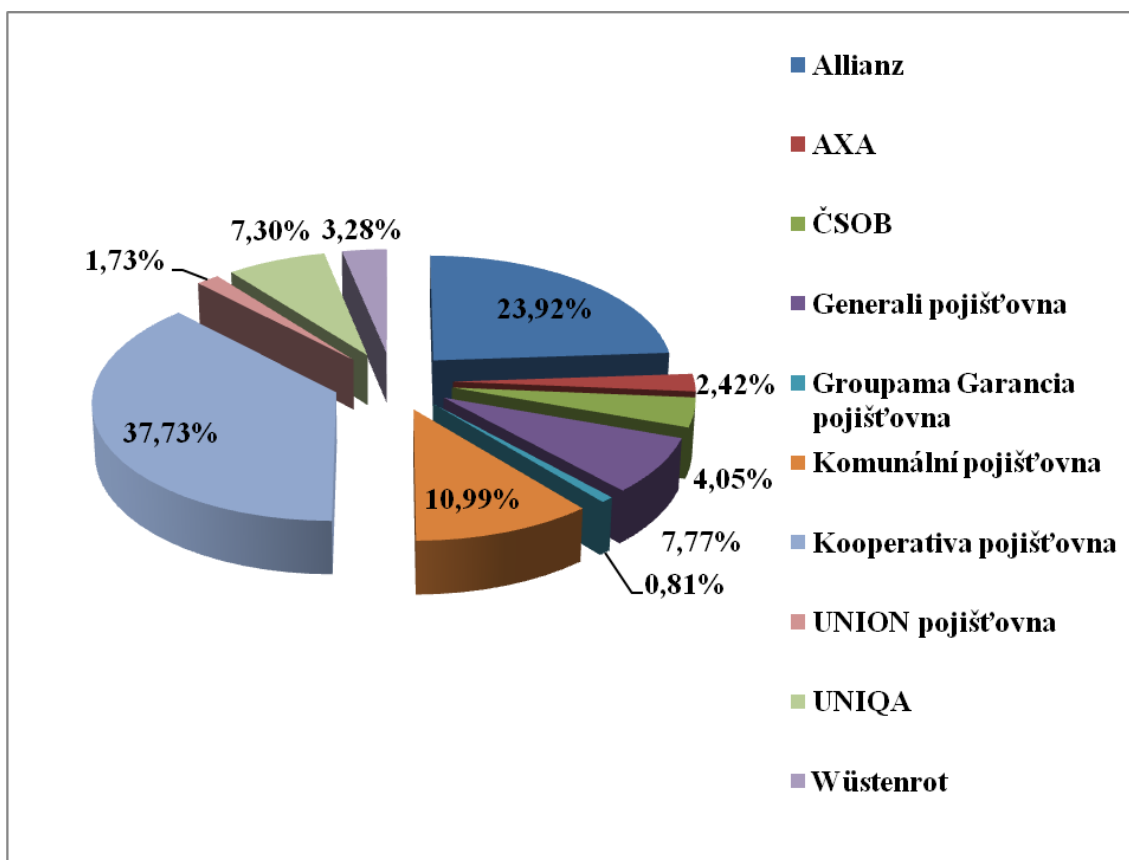
Podíly jednotlivých pojišťoven na trhu povinného ručení za druhý kvartál roku 2014 uvádí tabulka níže. Údaje uvedené v tabulce jsou dále zpracované do grafu.

Tab. č. 8: Podíly pojišťoven na trhu povinného ručení ve Slovenské republice za druhé čtvrtletí roku 2014

Pojišťovna	Předepsané pojistné (v tis. euro)	Podíl na trhu (v %)
Kooperativa pojišťovna	56.917	37,73
Allianz	36.081	23,92
Komunální pojišťovna	16.578	10,99
Generali pojišťovna	11.729	7,77
UNIQA	11.007	7,30
ČSOB	6.113	4,05
Wüstenrot	4.949	3,28
AXA	3.656	2,42
UNION pojišťovna	2.612	1,73
Groupama Garancia pojišťovna	1.224	0,81
Celkem	150.866	100,00

Zdroj: Slovenská asociace pojišťoven, 2014

Obr. č. 11: Podíly pojišťoven na trhu povinného ručení ve Slovenské republice za druhé čtvrtletí roku 2014

Zdroj: Slovenská asociace pojišťoven, 2014

Z grafu i tabulky podílů vyplývá, že největšího podílu pojištění povinného ručení za druhé čtvrtletí roku 2014 dosáhla pojišťovna Kooperativa, druhou je pojišťovna Allianz a třetí Komunální pojišťovna.

Kritéria pro výběr pojišťovny

Podíl pojistitelů na trhu jsou také spojeny a určeny splněním kritérií, na základě kterých se držitel vozidla rozhoduje, kde si uzavře povinné ručení. Tato kritéria jsou shodná s kritérii výběru pojišťovny v České republice. I zde klienti posuzují bonusový a malusový systém pojišťoven, většina z nich totiž již tento systém uplatňuje, i když nemusí. Více informací o systému uvádí následující podkapitola.

Segmentace klientů

Pojistitelé na Slovensku používají téměř stejná kritéria jako v České republice. Liší se samozřejmě výše nabízených limitů, nejvyšší nabízený limit je 10 miliónů eur na škody na zdraví a 5 miliónů eur na škody na majetku.

Ve Slovenské republice však není ze zákona povinný systém bezeškodného průběhu klienta. Některé pojišťovny jej však již zavedly, neboť v roce 2015 by měla vejít v platnost nová ustanovení zákona o povinném ručení, která tuto povinnost zavádí. Aktuální nastavení bonusů a malusů u vybraných pojišťoven zobrazuje tabulka níže.

Tab. č. 9: Výše bonusů u vybraných pojišťoven ve Slovenské republice

Pojišťovna	Bonus	
	Rozhodná doba v měsících	Maximální zlevnění (v %)
Allianz	120 a více	60
AXA	96 a více	50
ČSOB	72 a více	55
Generali	84 a více	60
Genertel	60 a více	73
Groupama	96 a více	60
Komunální pojišťovna	60 a více	60
Kooperativa	60 a více	60
Union	0 a více	50
UNIQA	108 a více	50

Zdroj: najlacnejsie-pzp.sk, 2014

Tab. č. 10: Výše malusů u vybraných pojišťoven ve Slovenské republice

Pojišťovna	Počet měsíců odečítaných za jednu pojistnou událost
Allianz	Neuplatňuje malus
AXA	24
ČSOB	Po dvou pojistných událostech se cena zvýší o 25%, při více pojistných událostech maximálně až o 150%
Generali	Neuplatňuje malus
Groupama	Neuplatňuje malus
Komunální pojišťovna	Neuplatňuje malus
Kooperativa	Neuplatňuje malus
Union	18
UNIQA	Neuplatňuje malus
Wüstenrot	Neuplatňuje malus

Zdroj: Zdroj:najlacnejsie-pzp.sk, 2014

Významnost povinného ručení na pojistném trhu

Následující tabulka uvádí podíl předepsaného pojistného pro pojištění odpovědnosti z provozu vozidel na celkovém předepsaném pojistném jednotlivých pojišťoven ve Slovenské republice za druhé čtvrtletí roku 2014 a jeho změna oproti druhému čtvrtletí roku 2013.

Tab. č. 11: Podíl předepsaného pojistného pro pojištění odpovědnosti z provozu vozidel na celkovém předepsaném smluvním pojistném jednotlivých pojišťoven ve Slovenské republice za druhý kvartál roku 2014 a jeho změna oproti druhému kvartálu roku 2013

Pojišťovna	Předepsané celkové smluvní pojistné (v tis. euro)	Předepsané pojistné z povinného ručení (v tis. euro)	Podíl (v %)	Změna podílu oproti 2. čtvrtletí 2013 (v %)
Allianz	308.963	36.081	11,68	-1,62
AXA	5.378	3.656	67,98	+54,62
ČSOB	42.873	6.113	14,26	-3,86
Generali pojišťovna	91.885	11.729	12,76	-1,13
Groupama Garancia pojišťovna	2.402	1.224	50,96	-2,35
Komunální pojišťovna	88.190	16.578	18,80	-1,45
Kooperativa pojišťovna	266.859	56.917	21,33	-2,08
UNION pojišťovna	21.305	2.612	12,26	-0,48
UNIQA	56.975	11.007	19,32	-0,58
Wüstenrot	30.828	4.949	16,05	-0,29
Celkem	915.658	150.866	16,48	-1,26

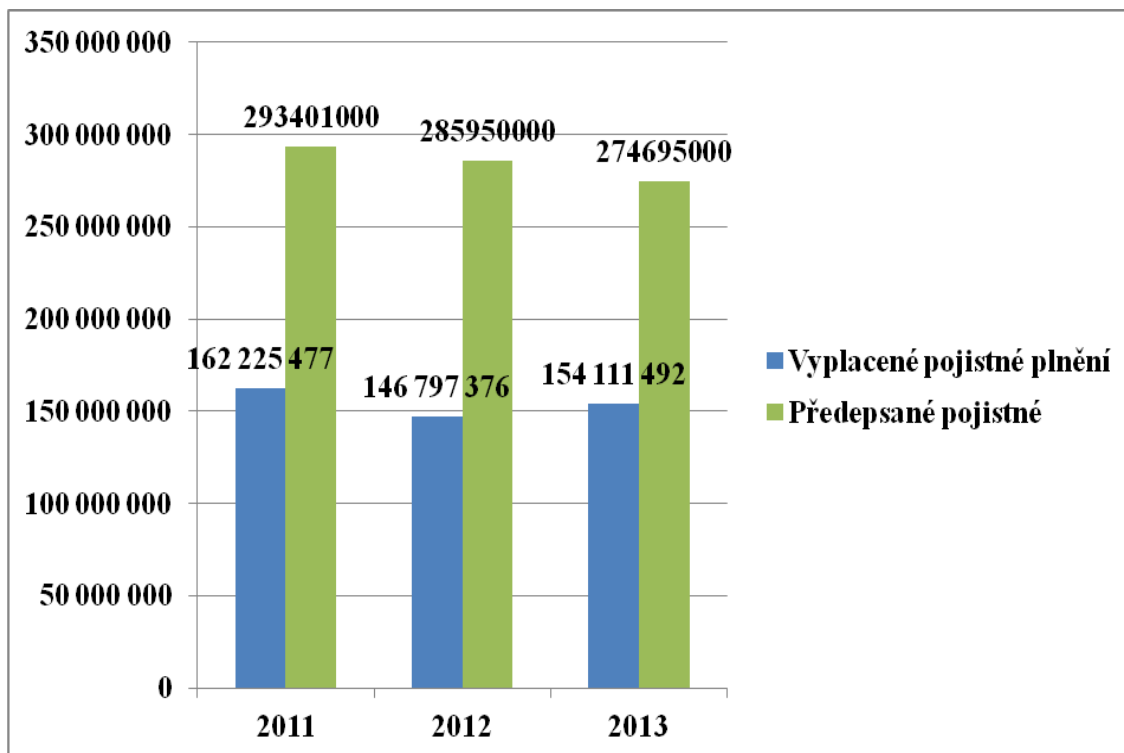
Zdroj: Slovenská asociace pojišťoven, 2014

Význam povinného ručení výrazně posílil u pojišťovny AXA, u všech ostatních pojišťoven oslabil, u některých o necelý procentní bod. Obecně však podíl celkového předepsaného pojistného pojištění odpovědnosti z provozu vozidel na celkovém předepsaném smluvním pojistném ve 2. čtvrtletí 2014 oproti 2. čtvrtletí 2013 poklesl.

4.5. Škodovost ve Slovenské republice

Následující graf zobrazuje vývoj předepsaného pojistného a vyplaceného pojistného plnění z povinného ručení ve Slovenské republice od roku 2011 do roku 2013.

Obr. č. 12: Předepsané pojistné a vyplacené pojistné plnění z pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla ve Slovenské republice v letech 2011 - 2013 (v Euro)

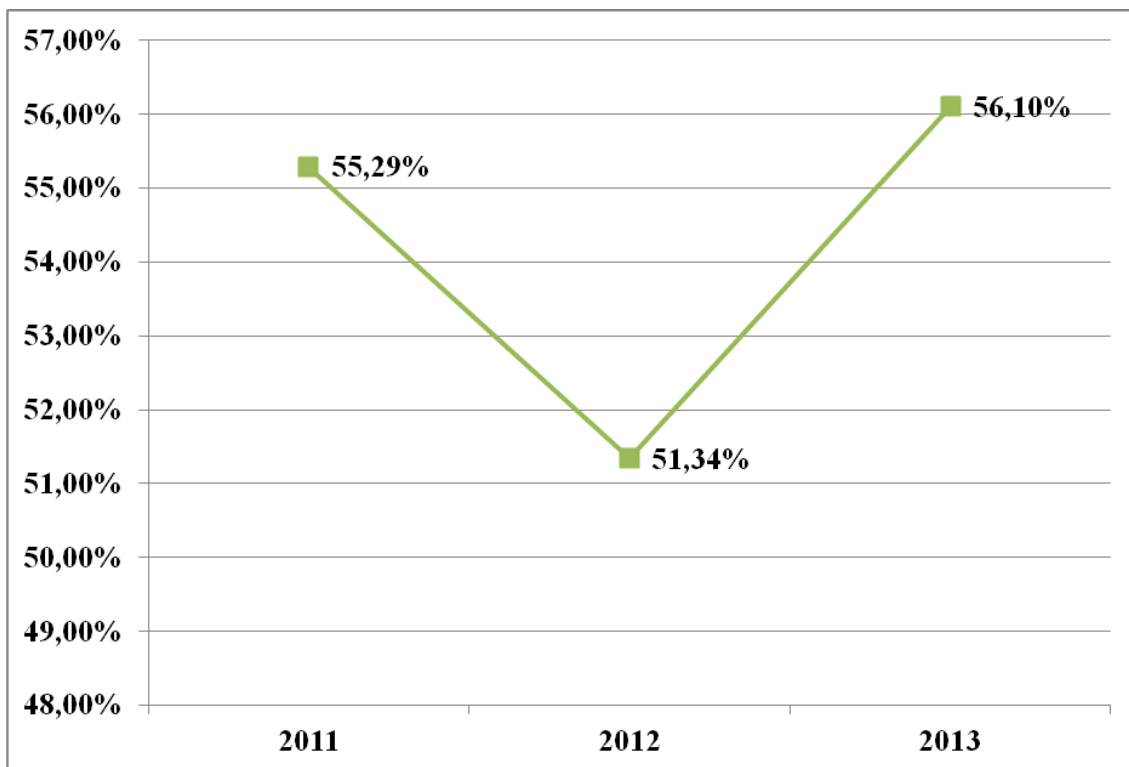

Zdroj: Slovenská asociace pojišťovne, 2014; Slovenská národní banka, 2014

V roce 2011 bylo dosaženo nejvyššího přijatého pojistného za uvedené 3 roky. V roce 2012 došlo k mírnému poklesu a v roce 2013 také, a to z důvodu cenové konkurence na trhu. Nejvyšší hodnota vyplaceného pojistného plnění byla dosažena v roce 2011 a v roce 2012 poklesla na nejnižší úroveň. V roce 2013 vyplacené pojistné plnění opět vzrostlo.

Následující graf zobrazuje vývoj škodovosti za výše uvedené období.

Obr. č. 13: Vývoj škodovosti ve Slovenské republice v letech 2011 - 2013

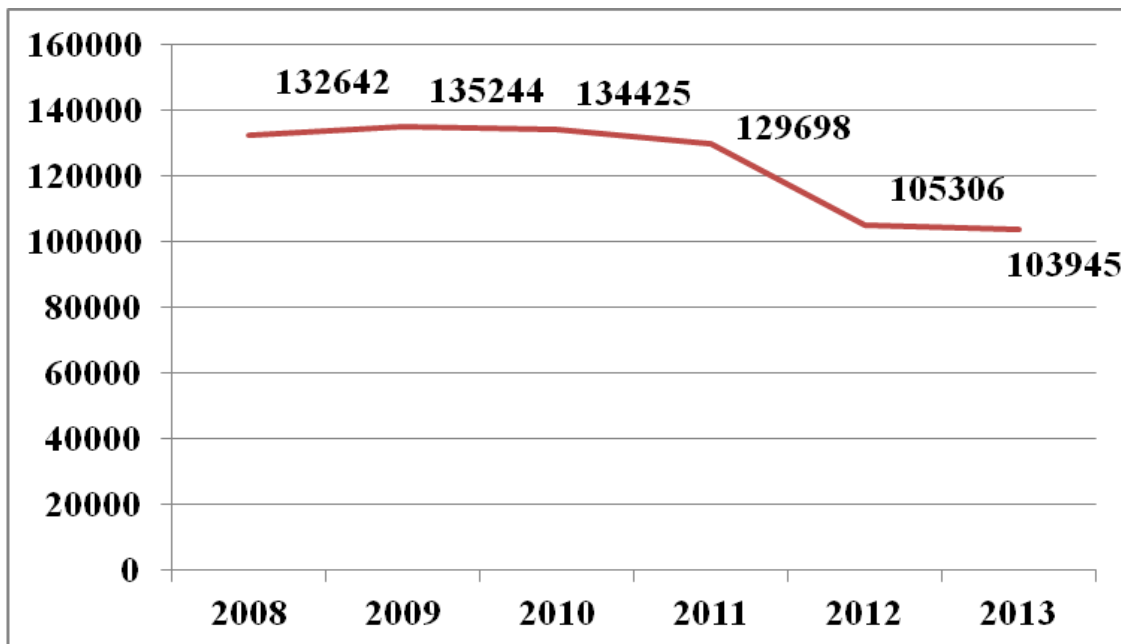

Zdroj: Vlastní zpracování, 2014

Škodovost v roce 2012 poklesla o 4% oproti roku 2011, a to z důvodu poklesu vyplaceného pojistného plnění. V roce 2013 došlo opět k růstu o 5%, kdy výše vyplacených pojistných plnění opět vzrostla a předepsané pojistné zároveň pokleslo. Pojišťovny však přijmou téměř dvojnásobek toho, co vyplatí.

V souvislosti s výší vyplaceného pojistného plnění je potřeba uvést také vývoj počtu vyplacených pojistných událostí v jednotlivých letech, aby bylo možné zjistit průměrnou výši pojistného plnění jedné pojistné události pro následné porovnání s hodnotou v ČR. Následující graf tento vývoj udává.

Obr. č. 14: Počet vyřízených a vyplacených pojistných událostí z pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla ve Slovenské republice za období 2008 - 2013 (v ks)

Zdroj: Slovenská národní banka, 2014

Z grafu vyplývá, že počet vyplacených pojistných událostí má klesající charakter a k tomu může vést několik faktorů. Například může klesat počet celkových pojistných událostí z důvodu poklesu nehodovosti nebo z důvodu zpřísnění pravidel pro vyplacení pojistné událostí pojistitelem.

Z výše uvedených údajů lze tedy vypočítat průměrnou výši pojistného plnění z jedné pojistné události z povinného ručení. Po vydělení celkového vyplaceného plnění za rok 2013 počtem vyplacených pojistných událostí za rok 2013 je výsledkem průměrná výše pojistného plnění jedné pojistné události - 1.483 eur.

5. Srovnání českého a slovenského modelu povinného ručení motorových vozidel

V předešlých kapitolách byly popsány modely povinného ručení v České a Slovenské republice jak z legislativní stránky, tak charakteristikami daného trhu. Systémy jsou si sice blízké společnou historií, avšak najdou se zde zásadní rozdíly.

5.1. Srovnání z hlediska legislativy

V následujících podkapitolách jsou rozebrány položky legislativy, které se v daných zemích odlišují a byly popsány již v předešlých kapitolách.

Povinnost uzavřít smlouvu

V České republice je povinen uzavřít povinné ručení vlastník vozidla. Jinak je tomu na Slovensku, kde je primárně povinný uzavřít povinné ručení držitel vozidla. Ve výjimečných případech vlastník. Většinou je vlastník a držitel jedna osoba, jen u leasingu je držitelem nájemce a vlastníkem leasingová společnost. V technickém průkazu se uvádí jak držitel, tak vlastník. Po držiteli je na Slovensku následně také vymáhána pokuta za nepojištění. V České republice je vymáhána po vlastníkově.

Limity pojistného plnění

Rozdílné jsou i minimální limity pojistného plnění. Na Slovensku je limit plnění pro škody na zdraví nejméně 5 miliónů eur bez ohledu na počet zraněných nebo usmrcených. V České republice musí být tento limit nejméně 35 miliónů korun, což je méně než na Slovensku.

Obráceně je tomu u škody na věcech, ušlém zisku nebo u účelně vynaložených nákladů spojených s právním zastoupením při uplatňování nároků, kde musí být limit na Slovensku nastavený nejméně ve výši 1 milión eur a v České republice musí být tento limit opět nejméně 35 miliónů korun.

Dnes pojišťovny v obou zemích však umožňují zakoupit si vyšší limity pojistného plnění.

Bonus - malus systém

V České republice zákon pojišťování uděluje povinnost zohlednit při dojednávání pojistné smlouvy předcházející škodní nebo bezeškodní průběh. Na Slovensku

toto zákon prozatím neukládá, avšak pojistitelé zde uplatňují bonusový systém, výjimečně i malusový systém. Do budoucna se zde ale očekává zavedení zákonné povinnosti zohledňovat kompletně předcházející škodní průběh. Ze jmenovaných pojišťoven pouze AXA dodržuje stejná pravidla bonusů jak v České, tak ve Slovenské republice. Ostatní pojišťovny na Slovensku většinou poskytují za kratší bezeškodní průběh větší slevu než je běžné v České republice.

Výluky z pojištění

Na Slovensku zákon oproti České republice uvádí navíc 3 výluky. Jedná se škody, které pojištěný uhradí, nebo se zavázal uhradit nad rámec stanovený zvláštními předpisy, nebo nad rámec právoplatného rozhodnutí soudu o náhradě škody, nebo na základě rozhodnutí soudu, kterým byla schválena dohoda účastníků konání, pokud pojistitel nebyl jedním z těchto účastníků. Dále škody způsobené pracovní činností motorového vozidla jako pracovního stroje s výjimkou škod způsobených jeho jízdou a škody, jejichž vznik není v příčinné souvislosti s pojistnou událostí.

Povinnosti pojištěného

Zákon v České republice uvádí, že je pojištěný bez zbytečného odkladu povinen písemně oznámit pojistiteli, že došlo k pojistné události. Slovenský zákon tuto lhůtu ale přesně stanovuje a to tak, že je poškozený povinen škodu ohlásit do 15 dní od data vzniku pojistné události, pokud se stala na území Slovenské republiky. Pokud se újma stala mimo území, je lhůta prodloužena na 30 dní. Tato lhůta lze prodloužit ve všeobecných pojistných podmínkách.

Regresní vztahy

Na Slovensku má pojišťovna navíc právo vymáhat po pojištěném náhradu škody, kterou za něj vyplatila, i v případě, pokud pojistná událost nastala v době, kdy neměl zaplacené pojistné.

Zánik pojištění

Jak již bylo uvedeno výše, jedním z rozdílů je, že v České republice zaniká pojištění změnou vlastníka a na Slovensku změnou držitele.

Rozdíl je také v případě, kdy dojde k zániku pojištění z důvodu neplacení. Ve Slovenské republice musí totiž osoba, která je povinná uzavřít smlouvu o povinném

ručení, uzavřít novou pojistnou smlouvu na zbývající část pojistného období u pojistitele, u kterého měl uzavřenou zaniklou smlouvu.

Postihy za nepojištění

V České republice eviduje a řeší nepojištění vozidel ČKP. Ta také uděluje postihy vlastníkům vozidel, která jsou nebo byla nepojištěna. Příspěvek nepojištěných se pohybuje od 30 do 300 Kč/den v závislosti na objemu, výkonu, hmotnosti a kategorii vozidla.

Na Slovensku SKP pouze eviduje nepojištěná vozidla a informace o nich předává příslušnému okresnímu úřadu, který může dotyčnému udělit pokutu od 16,60 až do 3320 eur. Pokuta se odvíjí od závažnosti porušení povinnosti a od délky trvání protiprávního stavu. Navíc jsou zde výnosy z pokut příjmem státního rozpočtu na rozdíl od České republiky, kde se jedná o příspěvek do garančního fondu, ze kterého jsou vypláceny nepojištěné škody apod. Příjmem garančního fondu SKP jsou tedy jen příspěvky členů.

5.2.Srovnání trhů pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla v ČR

Na úvod je nutné uvést několik základních geografických údajů, ze kterých vyplývají některé rozdílnosti mezi oběma trhy.

Tab. č. 12: Základní geografické údaje o České republice

Rozloha	78.866 km ²
Počet obyvatel	10.521.646
Měna	Kč

Zdroj: cittadella.cz, 2014; Český statistický úřad, 2014

Tab. č. 13: Základní geografické údaje o Slovenské republice

Rozloha	49.036 km ²
Počet obyvatel	5.417.750
Měna	Euro

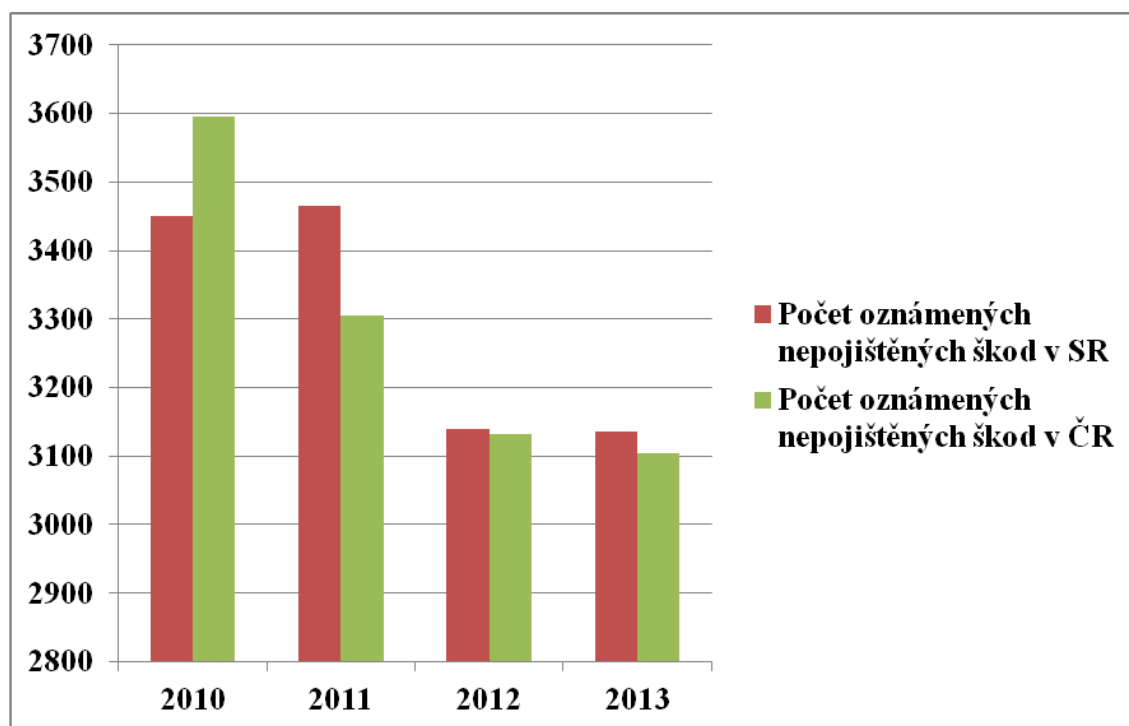
Zdroj: panorama.sk, 2014; slovak.statistics.sk, 2014

Prvním rozdílem, který z těchto údajů vyplývá, ale není jim přímo úměrný v rozdílu, je počet pojištěných a registrovaných vozidel. Pojištěných a registrovaných vozidel bylo na Slovensku k 31. prosinci 2013 přibližně o dvě třetiny méně než v České republice. V obou zemích však tyto počty každoročně rostly a předpokládá se i další růst, jak již bylo zmíněno, zřejmě z důvodu rostoucí oblíbenosti tohoto druhu dopravy.

Stejně tomu je samozřejmě i u rozdílu mezi pojištěnými a registrovanými vozidly, který byl v roce 2013 ve Slovensku třetinový oproti České republice. Proto lze říci, že v rámci počtu nepojištěných aut jsou na tom země podobně.

Počet nepojištěných škod byl v roce 2013 v obou zemích přibližně stejný okolo 3.000 škod a v obou zemích má tento ukazatel klesající tendence. Vývoj v obou zemích zobrazuje následující graf. Avšak zde již nelze říci, že jsou na tom země podobně vzhledem k počtu nepojištěných vozidel, kterých má Česká republika více a i přes to má stejný počet nepojištěných škod jako Slovenská republika. V České republice může například docházet k nenahlášení většího počtu těchto škod nebo na Slovensku může být vyšší nehodovost nepojištěných vozidel.

Obr. č. 15: Vývoj počtu oznámených nepojištěných škod v České a Slovenské republice za období 2010 - 2013

Zdroj: Výroční zpráva ČKP za rok 2013, 2014; Výroční zprávy SKP, 2014

Ani počet pojistitelů se o tolik neliší, k 31. 12. 2013 působilo na Slovensku 12 pojišťoven, které provozují povinné ručení, v České republice jich bylo 14. Pojišťovny, které působí v obou zemích, jsou Allianz pojišťovna, a.s., AXA pojišťovna a.s., ČSOB pojišťovna, a.s., Generali pojišťovna, a.s., Kooperativa pojišťovna, a.s., VIG, UNIQA pojišťovna, a.s. a Wüstenrot pojišťovna, a.s.

Zároveň je rozdíl v podílech pojišťoven na trzích. Na Slovensku jednoznačně za druhé čtvrtletí 2014 vede Kooperativa se svým podílem 37,73%, která má velký náskok oproti druhé Allianz s 23,92 % a třetí je Komunální pojišťovna s 10,99 %. V České republice má za první pololetí 2014 největší podíl Česká pojišťovna, a to 24,06%, těsně za ní je však Kooperativa s 21,26%, a třetí je Česká podnikatelská pojišťovna s 13,16%. Komunální a Česká podnikatelská pojišťovna patří stejně jako Kooperativa do Vienna Insurance Group. Následující tabulka zobrazuje podíly pojišťoven, které působí na obou trzích v jednotlivých zemích. Výrazného rozdílu si můžeme všimnout u pojišťovny Allianz, která dosahuje polovičního podílu v České republice oproti Slovenské republice.

Obř. ř. 16: Podíly pojišťoven v obou zemích (k 31. prosinci 2013)

Pojišťovna	Podíl na trhu v ČR (v %)	Podíl na trhu v SR (v %)
Allianz	11,51	23,92
AXA	3,11	2,42
ČSOB	7,65	4,05
Generali pojišťovna	7,77	7,77
Kooperativa pojišťovna	21,26	37,73
UNIQA	4,55	7,30
Wüstenrot	1,84	3,25

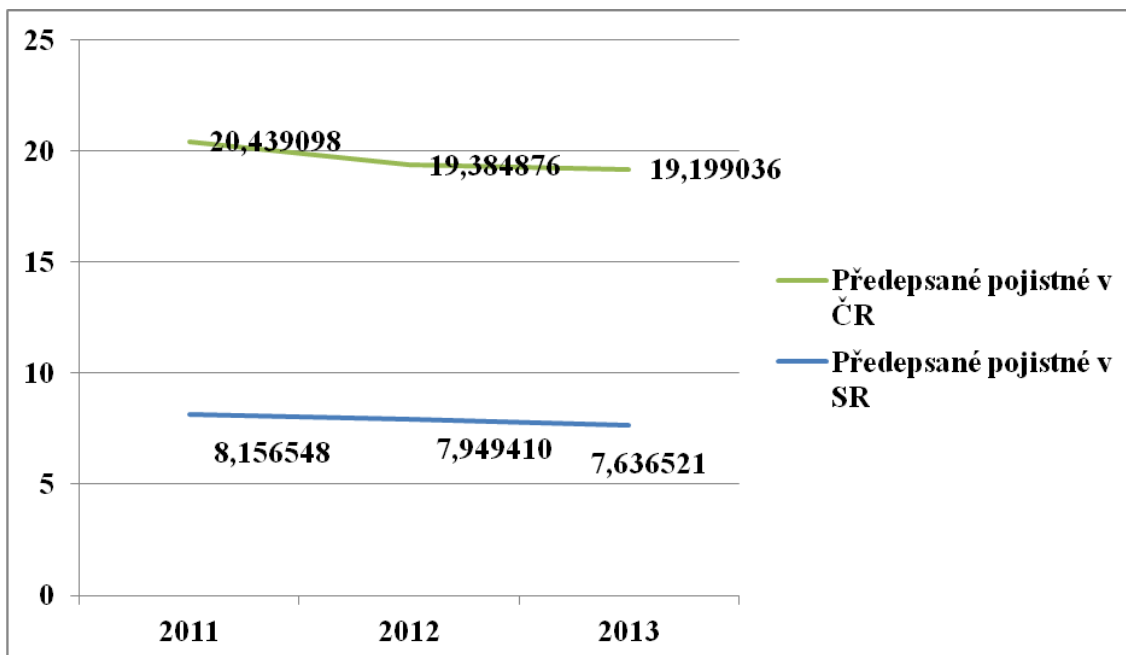
Zdroj: Slovenská asociace pojišťoven, 2014; Česká asociace pojišťoven, 2014

U podílu pojistného povinného ručení na celkovém předepsaném smluvním pojištění jednotlivých pojišťoven se setkáváme s rozdílnými způsoby zveřejňování údajů. Slovenská republika zveřejňuje tyto údaje pouze za čtvrtletí, Česká republika za pololetí. Proto zde nelze jednoznačně porovnat tyto údaje. Lze jen konstatovat,

že za druhé čtvrtletí roku 2014 došlo k poklesu tohoto podílu na Slovensku a že za první pololetí roku 2014 došlo k růstu podílu v České republice.

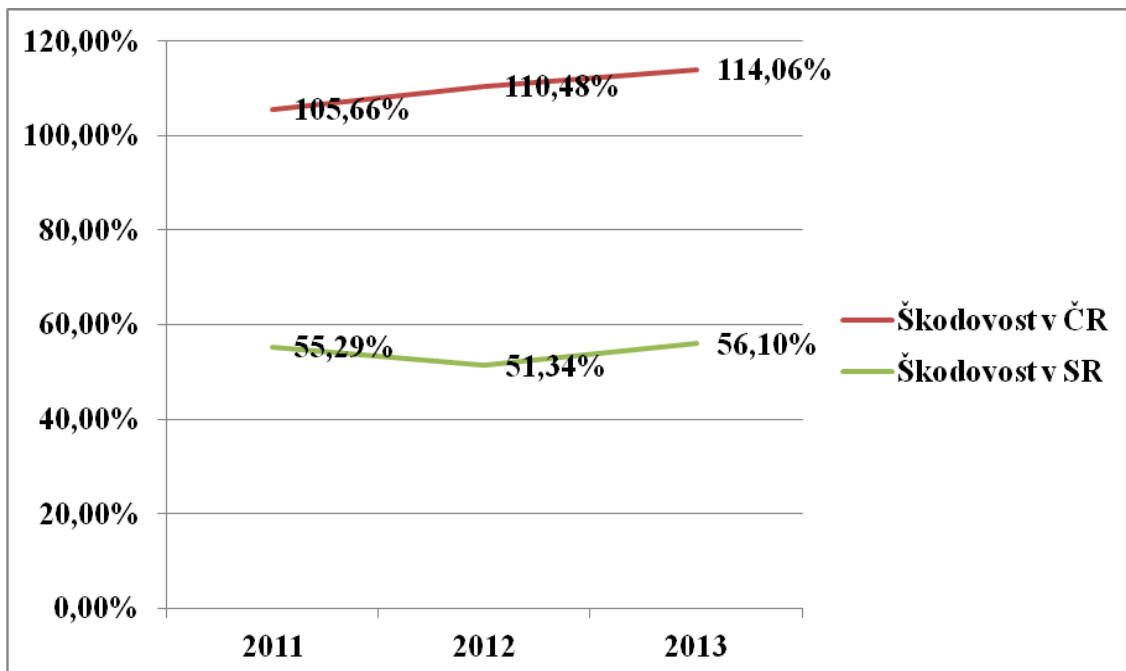
Co se týče škodovosti, ta je v obou zemích porovnávána za období 2011-2013. Ve všech letech se výše škodovosti liší téměř o polovinu. Můžeme si zde však povšimnout nižší výše přijatého pojistného a vyplaceného pojistného plnění na Slovensku oproti České republice. Rozdíl mezi přijatým pojistným a vyplaceným plněním je na Slovensku v řádech sta miliónů eur. Avšak bylo zjištěno, že pojistné povinného ručení na Slovensku je vyšší než v České republice. To demonstruje roční průměrné pojistné povinného ručení, které bylo na Slovensku k 31. prosinci 2013 ve výši 114 eur, tj. 3.157 Kč (přepočteno kurzem ČNB platným k 31. prosinci 2013). V České republice to bylo 2.745 Kč, tj. o 400 Kč méně. Důležité je však také srovnání s průměrnou měsíční mzdou, aby tento rozdíl měl vypovídací schopnost. Ta byla na Slovensku k 31. prosinci 2013 824 eur, tj. 22.598 Kč (přepočteno kurzem ČNB platným k 31. prosinci 2013), a v České republice 22.288 Kč. Rozdíl je přibližně 300 Kč za měsíc, tj. 3.600 Kč ročně. Vývoj předepsaného pojistného v obou zemích zobrazuje obrázek č. 17, kde pojistné na Slovensku bylo přepočteno kurzem ČNB platným k 31. prosinci 2013. Škodovost na Slovensku v roce 2013 přesáhla 50% a v České republice přesáhla 100%. Vývoj škodovosti v obou zemích udává obrázek č. 18.

Obr. č. 17: Vývoj předepsaného pojistného v ČR a SR za období 2010 - 2013 (v mld. Kč)

Zdroj: Slovenská asociace pojišťoven, 2014; Česká asociace pojišťoven, 2014

Obr. č. 18: Vývoj škodovosti v ČR a SR za období 2010 - 2013

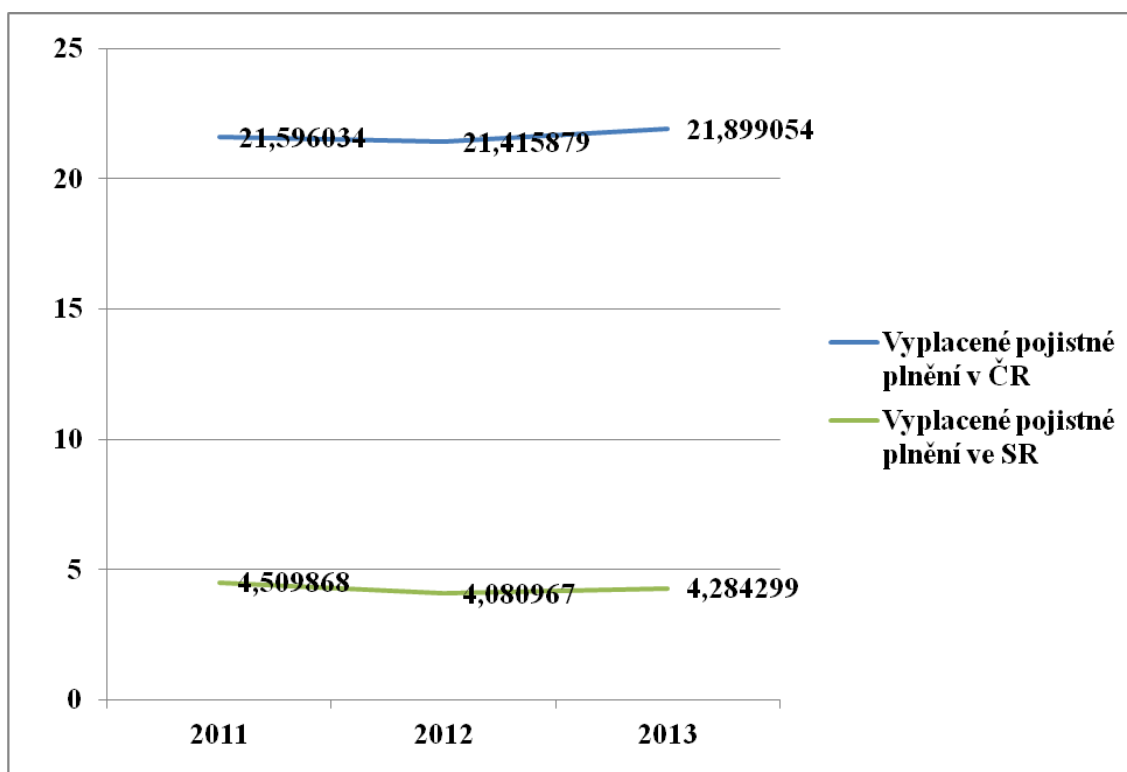

Zdroj: Vlastní zpracování, 2014

Důležitý je také pohled na vyplacená pojistná plnění. Na Slovensku je výše vyplacených pojistných plnění nižší oproti České republice i přes to, že na Slovensku je zaveden bodový systém u škod na zdraví, který byl v ČR od roku 2014 zrušen, ale hodnota jednoho bodu činí 2% průměrné mzdy, což je v přepočtu 560 korun. Pro srovnání nutno

uvést, že do roku 2014 v České republice byla hodnota jednoho bodu 120 korun. Vývoj vyplacených pojistných plnění v obou zemích zobrazuje následující graf, kde vyplacené plnění na Slovensku bylo přepočteno kurzem ČNB platným k 31. prosinci 2013

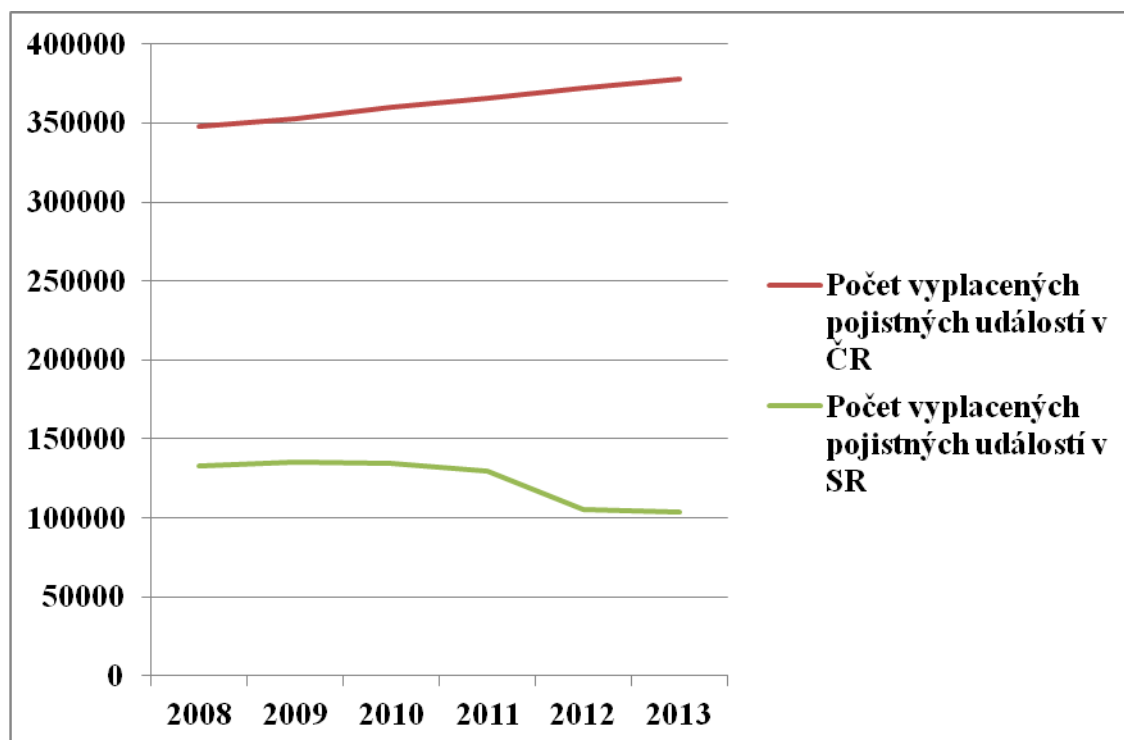
Obr. č. 19: Vývoj vyplaceného pojistného plnění v ČR a SR za období 2010 - 2013 (v mld. Kč)

Zdroj: Slovenská asociace pojišťoven, 2014; Česká národní banka, 2014

V souvislosti s velikostí vyplacených plnění byly u analýzy obou zemí vytvořeny grafy s vývojem počtu vyplacených plnění. Tento vývoj zobrazuje i následující graf. V České republice měl tento vývoj za období 2008 - 2013 rostoucí tendenci a v roce 2013 byl počet třikrát vyšší než na Slovensku. Ve Slovenské republice měl vývoj za dané období klesající tendenci. V analýze současného stavu byly vypočítány průměrné výše pojistného plnění jedné pojistné události z povinného ručení. Na Slovensku byla zjištěna výše 1.483 eur, tj. 41.228 korun (po přepočtu kurzem ČNB platným k 31. prosinci 2013) a v České republice 57.937 korun. Příčinou může být složení vozového parku na Slovensku, například zde budou vozidla s nižší cenou náhradních dílů a celkovou hodnotou, dále zde také může docházet k méně závažným dopravním nehodám, apod.

Obr. č. 20: Vývoj počtu vyplacených pojistných událostí v ČR a SR za období 2008 - 2013

Zdroj: Slovenská národná banka, 2014; Výroční zprávy České asociace pojišťoven z roku 2010 a 2013, 2014

5.3. Vyhodnocení

Nejvýznamnějším problémem a rozdílem České republiky oproti Slovensku byla výše škodovosti. Bylo zjištěno, že pojištění odpovědnosti z provozu vozidla je v České republice ztrátovou oblastí. Proto se diplomová práce bude dále zabývat zefektivněním oblasti pojištění odpovědnosti z provozu vozidla z hlediska škodovosti. Dále je popsán vliv dalších rozdílů na škodovost.

Rozdíl v povinnosti uzavřít pojištění odpovědnosti není natolik zásadním. Jak již bylo zmíněno, ve většině případů je vlastník totiž i držitelem vozidla. Příkladem, kdy je tomu jinak je leasing, kdy vlastníkem je leasingová společnost a držitelem osoba, která má vozidlo pořízené na leasing.

Ani rozdílné minimální pojistné limity nejsou rozdílem, který příliš ovlivňuje škodovost zemí. V České republice je nabízen i limit, který převyšuje minimální limit na Slovensku, avšak je nutné dodat, že vyšší limity jsou spojeny také s vyšším pojistným, což už by, při uzákonění vyšších minimálních limitů, vedlo k nárůstu předepsaného pojistného a tím k poklesu škodovosti.

Rozdíl v povinnosti uplatňovat systém bonus – malus má určitý vliv na předepsané pojistné, neboť na Slovensku malusový systém uplatňuje minimum pojistitelů, jak bylo zjištěno analýzou, a tím nedochází ke zdražení pojistného v případě pojistných událostí. Avšak v případě České republiky, kde je v rámci snahy o snížení škodovosti potřeba zvýšit předepsané pojistné, je uplatňování malusového systému pojišťovnami nastaveno správně. Důležitější je způsob uplatňování tohoto systému. Zda jsou dodržována „pravidla“ systému, kdy musí být uplatněn bonus – malus, který se vztahuje ke konkrétnímu rodnému číslu a nejsou uplatňovány bonusy z jiného rodného čísla, případně zda nebyly použity bonusy „fiktivní“. V České republice tyto pravidla v praxi nejsou dodržována všemi pojišťovnami. Pokud by však pravidla dodržována byla, došlo by zřejmě k nárůstu předepsaného pojistného, čímž by opět mohlo dojít k poklesu škodovosti.

Co se týče vymáhání náhrady škod po pojištění v případě, že nebylo uhrazeno pojistné na Slovensku, je velice zásadním rozdílem, neboť tento faktor může snižovat vyplacené pojistné plnění a tím i škodovost.

Rozdílný přístup v postizích za nepojištění se škodovostí v tomto konkrétním případě zřejmě nesouvisí. Může však souviset s počtem pojištěných a nepojištěných vozidel. Slovenská republika má totiž vyšší podíl nepojištěných aut na počtu celkových registrovaných vozidel než Česká republika. Může to být způsobeno maximální hranicí pokuty za nepojištění, která je na Slovensku nastavena ve výši 3.320 eur. V České republice tato hranice nastavena není a pokuta může přesáhnout i tento limit nastavený na Slovensku.

Jak již bylo zmíněno, země se výrazně odlišují v počtu registrovaných a pojištěných vozidel. V předchozí podkapitole byla zmíněna výše průměrného ročního pojistného za povinné ručení, které je v České republice nižší o přibližně 400 korun. Z toho vyplývá, že sazby pojistného na povinné ručení jsou v České republice nižší než na Slovensku. Zároveň jsou zde uvedeny průměrné měsíční mzdy v obou zemích, aby byl rozdíl v průměrném ročním pojistném srozumitelnější. Avšak průměrná měsíční mzda byla na Slovensku v přepočtu jen o přibližně 300 korun vyšší než v České republice. Ročně tento rozdíl činí přibližně 3.600 korun. Po vydělení průměrné výše pojistného počtem měsíců v roce a porovnání této hodnoty s průměrnou měsíční mzdou je zjištěno, že v České republice činí tento podíl 1,03% a na Slovensku 1,16%, tj. rozdíl

0,13%. A právě zde je prostor pro možný růst pojistného v průměru, aby došlo k poklesu škodovosti, avšak jak se zdá, růst předepsaného pojistného bude muset být ještě vyšší, aby došlo k pokrytí vyšší výše pojistných plnění. V České republice se navíc předpokládá nárůst nákladů na pojistná plnění spojených se zavedením nového občanského zákoníku. Z toho vyplývá, že pokles škodovosti vlivem poklesu pojistných plnění zřejmě očekávat nelze a je nutné zavést opatření, která k poklesu škodovosti v České republice povedou.

V souvislosti s výší vyplaceného pojistného plnění zde byl také uveden počet vyplacených pojistných událostí za období 2008 - 2013, který byl v České republice vyšší než na Slovensku. Z údajů o objemu a počtu vyplacených plnění byla spočítána průměrná výše vyplaceného pojistného plnění z jedné pojistné události z povinného ručení. Na Slovensku tento průměr vyšel po přepočtu 41.227 korun a v České republice 57.937 korun, i přes to, že na Slovensku je používán již zmiňovaný „dražší“ bodový systém u škod na zdraví. Takto velký rozdíl může zapříčinit celá řada faktorů, některé již byly zmiňovány. V roce 2014 však lze očekávat nárůst průměrné výše vyplaceného pojistného plnění z důvodu růstu nákladů na toto plnění. Proto budou navrhována řešení jednak pro snížení vyplaceného plnění, ale především pro zvýšení přijatého pojistného.

6. Návrh možností zlepšení systému zákonného pojištění vozidel v České republice

Následující kapitola je věnována návrhu řešení, pro zlepšení systému zákonného pojištění vozidel v České republice, a to konkrétně v oblasti snížení škodovosti, která byla identifikována jako vyšší než na Slovensku. Zároveň bylo zjištěno, že oblast povinného ručení je ztrátová.

Řešení budou směřovat k dosažení škodovosti ve výši 55% a budou vycházet z údajů za rok 2013.

6.1. Konkrétní návrhy pro snížení škodovosti z hlediska vyplaceného pojistného plnění

Škodovost povinného ručení má dvě složky, které jsou porovnávány, a to vyplacené pojistné plnění a předepsané pojistné. V tomto konkrétním případě se jedná o roční údaje.

V oblasti vyplaceného pojistného plnění jsou vypláceny škody na zdraví, věci, ušlém zisku a náklady spojené s právním zastoupením při uplatňování vyjmenovaných nároků. Oblast výše vyplaceného pojistného plnění je velice těžko předvídatelná, i přesto, že pojišťovny mají různé způsoby stanovení předpokládaných nákladů na pojistná plnění v daném období, mohou vzniknout nahodilé události, které předpokládaný vývoj mohou změnit. Samozřejmě pojišťovny mohou a také používají různé způsoby řešení pojistných událostí a výpočty pojistného plnění, kterými je možné vyplacené pojistné plnění ovlivnit. Co se týče konkrétně povinného ručení, pojistitelé vyplácejí skutečné škody v závislosti na cenách náhradních dílů, práce autoservisů apod. Proto nemůže mít například oprava vozidla libovolnou výši, ale musí se vejít do výše vypočtené pojišťovnou. V tomto případě zde také pojišťovny zavedly tzv. smluvní autoservisy, jež jsou partnery pojišťovny a mají jasně nastavené parametry pro opravy vozidel. V této oblasti se pojišťovny samozřejmě snaží snižovat vyplacené pojistné, ale do takové míry, aby poškozeným jejich škoda byla uhrazena ve výši, která jim náleží.

V souvislosti se zavedením nového občanského zákoníku je možné očekávat nárůst nákladů na pojistná plnění z pojištění povinného ručení. Následující možná řešení

snížení vyplaceného plnění jsou proto jen „malým“ řešením poklesu škodovosti, protože výše poklesu pojistného plnění, aby bylo dosaženo škodovosti 55% při předepsaném pojistném z roku 2013, tj. 19.199.036.000 korun, by měla být minimálně o 11.339.584.200 korun.

6.1.1. Zavedení nabídky pojištění povinného ručení se spoluúčastí

Jednou z možností pro snížení vyplaceného plnění je **zavedení spoluúčasti u povinného ručení ze strany pojišťoven**. V případě pojistné události by pojistitel vyplatil poškozenému o spoluúčast méně a tuto spoluúčast by byl povinen uhradit viník. Pojistitelé by zde nabízeli pojištění se spoluúčastí a bez spoluúčasti. Pojištění se spoluúčastí by bylo nabízeno za nižší pojistné než pojištění bez spoluúčasti, proto je zde základním předpokladem, aby pokles pojistného byl menší než pokles vyplaceného pojistného plnění. V následující tabulce je názorně zobrazena výše úspory na vyplaceném pojistném plnění pojistiteli se spoluúčastí 1.000, 2.000 a 5.000 korun v závislosti na množství pojistných plnění vyplácených ze smluv se spoluúčastí. Tabulka vychází z počtu pojistných plnění v roce 2013, tj. 377.983 kusů.

Tab. č. 14: Velikost úspory vyplacených pojistných plnění pojistiteli při zavedení spoluúčasti u povinného ručení

Počet vyplacených pojistných plnění se spoluúčastí	Úspora na vyplacených pojistných plnění (v Kč)		
	Spoluúčast 1.000 korun	Spoluúčast 2.000 korun	Spoluúčast 3.000 korun
37.798 (10%)	37.798.000	75.596.000	188.990.000
75.597 (20%)	75.597.000	151.194.000	377.985.000
113.395 (30%)	113.395.000	226.790.000	566.975.000
151.193 (40%)	151.193.000	302.386.000	755.965.000
188.992 (50%)	188.992.000	377.984.000	944.960.000
226.790 (60%)	226.790.000	453.580.000	1.133.950.000
264.588 (70%)	264.588.000	529.176.000	1.322.940.000
302.386 (80%)	302.386.000	604.772.000	1.511.930.000
340.185 (90%)	340.185.000	680.370.000	1.700.925.000

Zdroj: Vlastní zpracování, 2014

Pokud budou brány v úvahu údaje z roku 2013, pak následující tabulka zobrazuje škodovost při úspoře vyplacených plnění, které uvádí předcházející tabulka. Dojde k poklesu vyplaceného plnění z původních 21.899.054.000 korun při stejném předepsaném pojistném ve výši 19.199.036.000 korun. Škodovost v roce 2013 byla 114,06%.

Tab. č. 15: Výše škodovosti při jednotlivých úrovních spoluúčastí a počtu vyplacených pojistných plnění

Počet vyplacených pojistných plnění se spoluúčastí	Škodovost (v %)		
	Spoluúčast 1.000 korun	Spoluúčast 2.000 korun	Spoluúčast 3.000 korun
37.798 (10% z celku)	113,87	113,67	113,08
75.597 (20% z celku)	113,67	113,28	112,09
113.395 (30% z celku)	113,47	112,88	111,11
151.193 (40% z celku)	113,28	112,49	110,13
188.992 (50% z celku)	113,08	112,09	109,14
226.790 (60% z celku)	112,88	111,70	108,16
264.588 (70% z celku)	112,69	111,31	107,17
302.386 (80% z celku)	112,49	110,91	106,19
340.185 (90% z celku)	112,29	110,52	105,20

Zdroj: Vlastní zpracování, 2014

Předchozí tabulka však nebere v úvahu pokles předepsaného pojistného z důvodu poklesu pojistného u pojistných smluv se spoluúčastí. Aby toto navrhované řešení mělo smysl, je proto nutné, aby pokles předepsaného pojistného byl nižší než pokles vyplaceného pojistného plnění.

U tohoto řešení není brán v úvahu vývoj v roce 2014, který je ovlivněn novým občanským zákoníkem, protože nelze zcela přesně určit, o kolik vzroste vyplacené pojistné plnění, především u škod na zdraví. Navíc je oblast pojistného plnění velice těžko předvídatelná, jak bylo již zmíněno na úvodu.

Dané výpočty mají především nastínit vliv řešení jako takového na škodovost. Jak je možné si všimnout a také bylo zmíněno, v oblasti snížení škodovosti **toto řešení však nemá razantní účinek**, a proto by byla nutná jeho kombinace s jiným řešením, neboť tímto řešením k poklesu škodovosti na 55% nedojde.

Také je nutné dodat, že **daný návrh znevýhodňuje poškozené**, kterým vzniknou další starosti s vymáháním spoluúčasti z viníků nehod, avšak podle zákona na náhradu plné škody mají nárok, a tak by se nemělo stát, že své peníze nezískají.

6.1.2. Zavedení vymáhání náhrady škod v případě neuhrazeného pojistného

Po vzoru Slovenské republiky by k poklesu skutečně vyplaceného pojistného plnění, které nebylo kompenzováno náhradou škody od pojištěného, ze kterého pojišťovna škodu zaplatila, došlo zavedením **vymáhání náhrady škod v případě neuhrazeného pojistného**. U daného řešení není možné stanovit konkrétní snížení vyplaceného pojistného plnění, neboť údaje o počtu neuhrazených pojistných smluv, ze kterých byla vyplacena pojistná plnění, nejsou zveřejněny. Proto lze pouze zobrazit úsporu v závislosti na objemu vyplacených pojistných plnění, kde nebyla v době vzniku újmy uhrazena pojistná smlouva. Toto zobrazuje následující tabulka včetně změny škodovosti v souvislosti s poklesem plnění. Opět vycházíme z údajů za rok 2013, kde vyplacená pojistná plnění činila 21.899.054.000 korun, předepsané pojistné činilo 19.199.036.000 korun a škodovost byla vypočítána na úrovni 114,06%.

Tab. č. 16: Pokles vyplaceného plnění v závislosti na objemu vyplacených pojistných plnění ze smluv, jež nebyly v době vzniku újmy uhrazeny

Objem vyplacených pojistných plnění u pojistných smluv s nezaplaceným pojistným (v Kč)	Pokles vyplaceného pojistného plnění (v Kč)	Škodovost (v %)
2.189.905.400 (10% z celku)	2.189.905.400	102,66
4.379.810.800 (20% z celku)	4.379.810.800	91,25
6.569.716.200 (30% z celku)	6.569.716.200	79,84
8.759.621.600 (40% z celku)	8.759.621.600	68,44
10.949.527.000 (50% z celku)	10.949.527.000	57,03
13.139.432.400 (60% z celku)	13.139.432.400	45,63
15.329.337.800 (70% z celku)	15.329.337.800	34,22
17.519.243.200 (80% z celku)	17.519.243.200	22,81
19.709.148.600 (90% z celku)	19.709.148.600	11,41

Zdroj: Vlastní zpracování, 2014

Tabulka taktéž nebere v potaz vývoj v roce 2014 z již zmiňovaných důvodů. Jde opět pouze o názorné zobrazení vlivu daného řešení na škodovost. Je však méně reálné, aby 50 - 90% objemu pojistných plnění vycházela z nezaplacených pojistných smluv. Nelze však říci, v jakém rozmezí se bude objem vyplacených plnění z nezaplacených smluv pohybovat, neboť velikost plnění u jednotlivých škod je různá a za jednou pojistnou událostí se může skrývat plnění ve výši například pěti pojistných plnění jiných. Avšak jak je možné si povšimnou, dané řešení má již významnější vliv na škodovost než předchozí řešení, avšak zřejmě by také muselo **dojít k jeho kombinaci s jiným řešením.**

6.2. Konkrétní návrhy pro snížení škodovosti z hlediska předepsaného pojistného

Následující řešení se zabývají druhou složkou škodovosti, a to předepsaným pojistným, které budou mít pro snížení škodovosti větší význam.

Pojistné se skládá ze dvou složek, a to z odhadu úplných vlastních nákladů pojišťovny a ziskové přírážky. Při kalkulaci pojistného (tzv. tarifní pojistné) je však kladen důraz především na úhradu nákladů pojišťovny, proto tyto tvoří převážnou část. Úplné vlastní náklady pojišťovny jsou složeny ze dvou částí, a to z nákladů na pojistná plnění (tzv. ryzí pojistné) a z nákladů správní režie pojišťovny. (Ducháčková, Daňhel, 2010)

Oblast nákladů na pojistná plnění, tzv. ryzí pojistné, je ovlivňována faktory, které jsou náhodné povahy a mění se v čase, proto je velice těžké je odhadnout. Pojišťovny používají různé metody pro jejich odhad na základě minulých dat, avšak ty nejsou stoprocentní. Pro zmírnění případného odchýlení pojistných plnění od odhadu se používá tzv. riziková přírážka. (Ducháčková, Daňhel, 2010)

Náklady správní režie pojišťovny obsahují náklady na provoz pojišťovny (správa budov, náklady pojistných smluv, kancelářské potřeby, platy zaměstnanců, provize ziskatelů, spotřeba energie, apod.), které jsou snáze odhadnutelné. Tyto náklady má každá pojišťovna v jiné výši, v průměru jsou aktuálně okolo 30%.

Druhá část pojistného, tzv. zisková přírážka, tvoří přibližně 2,5%.

Všechny tyto položky jsou kalkulovány a výsledkem je cena výkonu, tzv. tarifní pojistné, které si stanoví na základě kalkulací každá pojišťovna sama a lze je dále upravovat prostřednictvím slev, apod. Součet finální výše pojistného tvoří předepsané pojistné, na jehož zvýšení se zaměří následující navrhovaná řešení.

Výše předepsaného pojistného pro dosažení škodovosti ve výši 55% by se měla zvýšit minimálně o 20.617.425.820 korun.

6.2.1. Uzákonění vyšších minimálních pojistných limitů u povinného ručení

V souvislosti s novým občanským zákonem, kde bylo zrušeno bodové hodnocení újmy na zdraví, se předpokládá nárůst hodnoty právě těchto škod na zdraví. Z tohoto důvodu je navrhováno **zvýšení minimální výše pojistných limitů**. Jednak v zájmu pojištěných, kteří v případě, že škoda převýší limit, na který jsou pojištěni, musejí zbytek škody dovyplatit, a jednak v zájmu poškozených. V souvislosti s uzákoněním vyšších pojistných limitů **dojde také k nárůstu předepsaného pojistného** z důvodu náhrady smluv s nižším limitem, které měly také nižší pojistné. Vyšší pojistné je totiž spojeno s tím, že pojišťovně hrozí vyplacení vyšší výše pojistného plnění.

Pro názornost je v příloze č. A uvedena kalkulace pojištění u pojišťovny Kooperativa, a. s., VIG, s jednotlivými limity pojistného plnění, kde je možné vidět rozdíly v pojistném za příslušné limity. Kalkulace je vytvářena pro osobu ve věku 24 let s bydlištěm v Plzni, jež nemá žádný bonus, ani malus, a vozidlo Audi A3 s obsahem válců 1896 ccm.

U navrhovaného řešení není možné určit nárůst předepsaného pojistného, neboť každá pojišťovna jiným způsobem stanovuje výši pojistného, nepojišťují se jen stejná vozidla, ale vozidla různých značek, obsahů apod., a nejedná se o klienty stejného věku, bydliště a bezeškodného průběhu. Zároveň nejsou zveřejněny údaje o smlouvách, kde jsou nastaveny minimální pojistné limity.

Pro názornost si uveďme příklad. K 31. prosinci 2013 bylo evidováno 6.990.587 kusů smluv povinného ručení, pokud by například 25% těchto smluv mělo nastaveno minimální pojistný limit, došlo by k uzákonění vyššího limitu a díky tomu by v průměru pojistné narostlo o 200 korun u těchto smluv, pak by předepsané pojistné vzrostlo o 349.529.350 korun a škodovost by činila (na základě údajů z roku 2013) 112% oproti původní škodovosti ve výši 114,06%. Toto je však jen příklad, neboť všichni pojistitelé by pojistné nezvýšily právě o tuto částku, a došlo by zde k přechodu některých klientů k levnější konkurenci a tím k menšímu nárůstu předepsaného pojistného.

Jak názorný příklad ukazuje, ani toto řešení není významným v oblasti poklesu škodovosti a **bylo by nutné jej kombinovat s jiným řešením.**

6.2.2. Poctivé dodržování pravidel systému bonus - malus

Dalším navrhovaným řešením pro zvýšení předepsaného pojistného je **poctivé dodržování pravidel systému bonus - malus pojistiteli**. Na základě tohoto systému pojistník obdrží slevu, případně přírůžku, od pojistitele za předešlý škodní průběh. Bonus, případně malus, je vázán na rodné číslo. Avšak v praxi je možné se setkat s tím, že pojistitelé pojištěným tzv. **stahují bonus z jiné osoby, ať právnické či fyzické, nebo ji dokonce přidělí tzv. fiktivní bonus** (smyšlený). Informace o bonusu, případně malusu, je dále předávána ČKP, která tuto informaci prostřednictvím svého systému poskytuje dalším pojistitelům, takže tento „fiktivní“ nebo „přetažený“ bonus dále používají i další pojistitelé. Správně by toto však nastat nemělo a **každému rodnému číslu (pojistníkovi) by měl být přidělen právě jeho skutečný bonus**

nebo malus. Tímto samozřejmě dojde ke zvýšení pojistného, neboť většinou se pojistníkům přidávají bonusy pro zvýšení slevy a tím levnější pojistné.

Pro názornou ukázkou rozdílu mezi pojistným se skutečným bonusem a s „fiktivním“ bonusem je v příloze č. B uvedena kalkulace od pojišťovny Kooperativa, a.s., VIG., která k 31. prosinci 2013 spravovala celkem 1,44 miliónu pojistných smluv povinného ručení. Kalkulace je opět vytvořena pro osobu ve věku 24 let s bydlištěm v Plzni, která skutečně nemá žádný bonus ani malus a pro vozidlo Audi A3 s objemem válců 1896 ccm. „Fiktivní“ bonus je nastaven na nejvyšší možné úrovni, tzn. 120 měsíců bez nehody, za něž pojišťovna poskytuje slevu 50%.

V kalkulaci je možné si všimnout, u všech limitů je rozdíl téměř o polovinu mezi pojistnými, což už je významné. Bohužel opět nelze vyčíslit nárůst pojistného, protože pojišťovny nezveřejňují informace o smlouvách uzavřených s tímto typem bonusu, ale v praxi některé pojišťovny stále této možnosti využívají a většinou nastavují bonus na nejvyšší možnou úroveň, což znamená 50 - 60% slevu na pojistném, v rámci cenového „boje“. Zároveň pojišťovny nepojišťují jen stejná vozidla, ale vozidla různých značek, obsahů, apod. a nejedná se o klienty stejného věku, bydliště apod.

Opět je uveden názorný příklad. Pokud bychom měli 700.000 pojistných smluv, které by byly uzavřeny s klienty bez bonusu s ročním pojistným 5.000 korun, pak by předepsané pojistné z těchto smluv činilo 3.500.000.000 korun. Pokud bychom měli stejný počet smluv, ale klientům bychom přidělili „fiktivní“ bonus v plné výši (tj. zde sleva 50%) a pojistné by tak činilo 2.500 korun, pak by celkové předepsané pojistné činilo již jen 1.750.000.000 korun. Toto je velmi výrazný rozdíl v předepsaném pojistném a lze z toho usuzovat, že dané navrhované řešení bude mít významný vliv na velikost škodovosti.

Předpokladem zde je, že pravidla systému budou **dodržovat poctivě všichni pojistitelé,** což však není úplně reálné.

6.2.3. Uzákonění povinnosti pojištěného setrvat následující pojistné období u pojistitele v případě 2 pojistných událostí během jednoho kalendářního roku

Základem navrhovaného řešení je uzákonění povinnosti pojištěného, který **během jednoho kalendářního roku způsobil daným vozidlem 2 pojistné události, setrvat**

následující pojistné období u daného pojistitele. Samozřejmě zde totiž z důvodu nastalých pojistných událostí **dojde ke zdražení pojistného.** Výše zdražení u některých pojistitelů jsou uvedeny v kapitole analýzy současného stavu povinného ručení v České republice. Pojišťovny za pojistnou událost odečítají z bonusu 24 nebo 36 měsíců. U pojišťovny Kooperativa činí zdražení pojistného v dalším pojistném období při jedné pojistné události 10%, při dvou 20%. **V těchto případech většinou pojistníci zdražené smlouvy ukončují a přecházejí k pojistiteli,** který jim v rámci konkurenčního boje nabídne lepší cenovou nabídku a k růstu pojistného plnění tak ani dojít nemusí. Z tohoto důvodu je navrženo dané řešení, které je „trestem“ pro pojistníka, kompenzací pro pojistitele a zároveň by vedlo k nárůstu předeepsaného pojistného. Ani u tohoto řešení nelze určit nárůst pojistného při zavedení daného řešení, protože nejsou zveřejněny údaje o počtu klientů, kteří způsobili 2 pojistné události za jeden kalendářní rok a ani údaje o jejich pojistných smlouvách.

Opět je možné si uvést příklad. Pokud u 450.000 pojistných smluv s pojistným ve výši 3000 korun došlo k nárůstu pojistného z důvodu způsobení 2 pojistných událostí během jednoho kalendářního roku o 20% na 3600 korun, pak by celkové předeepsané pojistné vzrostlo z původních 1.350.000.000 korun na 1.620.000.000 korun. Rozdíl tedy činí 270.000.000 korun.

Jak z příkladu vyplývá, rozdíl zde nastal v řádech sta miliónů, avšak pro dosažení škodovosti 55% je nutný pokles v řádech desítek miliard korun, který v rámci tohoto řešení zřejmě není realizovatelný, a proto by bylo třeba návrh kombinovat s jiným řešením.

6.2.4. Zavedení systému povinného ručení vztahujícího se ke konkrétní osobě

Poslední navrhované řešení je inspirováno systémem povinného ručení v Anglii a jedná se o kompletní změnu fungování systému povinného ručení v České republice. Povinné ručení by se již nevztahovalo ke konkrétnímu vozidlu identifikovanému výrobním číslem, ale ke **konkrétním osobě identifikované rodným číslem, která vlastní platné řidičské oprávnění** k řízení motorových vozidel.

Vyplývá z toho, že povinné ručení by měly povinnost uzavírat všechny osoby starší 18 let, které drží platný řidičský průkaz. Pokud osoba drží platný řidičský průkaz,

ale vozidla neřídí a řídit ani neplánuje, jednoduše jej vrátí na příslušný registr řidičů a nemá povinnost pojištění uzavírat.

Dané povinné ručení by bylo platné při řízení jakéhokoliv vozidla pojištěnou osobou, musí však k řízení tohoto vozidla mít příslušné řidičské oprávnění.

Jak bylo zmíněno v úvodu podkapitoly, pro dosažení škodovosti ve výši 55% by bylo potřeba zvýšit předepsané pojistné minimálně o 20.617.425.820 korun při výši vyplacených pojistných plnění za rok 2013. **Předepsané pojistné by tedy mělo činit minimálně 42.516.479.820.** Z tohoto údaje lze zjistit průměrné pojistné povinného ručení na osobu vydělením počtem platných řidičských průkazů v České republice k 31. prosinci 2013 (6.611.730 kusů). **Průměrné pojistné na osobu by tedy činilo 6.431 korun.**

V praxi by bylo zřejmě vhodné **rozlišit výši pojistného u osob s oprávněním řídit pouze motocykly**, které by bylo nižší než u osob s oprávněním řídit osobním vozidla. Nejvyšší pojistné by bylo zřejmě u osob s oprávněním řídit kamiony, nákladní vozidla, apod. Zde by se dala situace řešit tak, že pokud by se například jednalo o řidiče kamionu z povolání, zaměstnavatel by hradil tu část pojistného, o kterou je pojistné při oprávnění řídit nákladní vozidlo vyšší oproti oprávnění řídit osobní automobil.

System řešení nepojištěných by fungoval na stejné bázi jako stávající. ČKP by dostávala každý měsíc potřebné informace o vydaných řidičských průkazech a porovnávala by je s databází pojištěných řidičů a na základě toho ukládala případné sankce.

Zároveň zde **lze použít také bonus - malus systém**, který se vztahuje k danému rodnému číslu.

Navrhované řešení je zřejmě nejúčinnější v souvislosti se snížením škodovosti, přihlíží k výši potřebného předepsaného pojistného.

7. Závěr

Cílem diplomové práce bylo analyzovat současný stav v oblasti povinného ručení v České a Slovenské republice a na základě komparace analýzou zjištěných skutečností navržením možných řešení pro snížení škodovosti a zefektivnění fungování trhu tohoto pojištění v České republice.

Ke zhodnocení současného stavu a vývoje povinného ručení v České a Slovenské republice byla použita analýza a z jejího vyhodnocení vycházejí navrhaná řešení.

Analýza byla provedena jak v oblasti legislativy, tak v oblasti aspektů daného trhu. Byly pro to použity zákony o povinném ručení obou zemí a dostupné údaje o vývoj obou trhů. Práce se zaměřuje především na oblast škodovosti jako jednoho z aspektů trhu, neboť komplexní komparace pojištění odpovědnosti vozidel v daných zemích je velice rozsáhlé téma, které nelze v rámci diplomové práce obsáhnout. Touto analýzou jsem také zjistila, že systémy obou zemí se legislativně až tolik neliší, liší se však ve fungování trhů. Na Slovensku je totiž vybráno více na pojistném a vyplaceno méně na pojistných plněních a tím je zde také o polovinu nižší škodovost.

Na základě provedené analýzy bylo také zjištěno, že povinné ručení je ekonomicky nevyrovnanou oblastí, protože její hodnota v České republice přesahuje za poslední roky 100%. A z tohoto zjištění také vyplývají navrhaná řešení pro snížení škodovosti a zlepšení fungování daného trhu. Řešení se zabývají poklesem vyplacených pojistných plnění a růstem předepsaného pojistného z tohoto pojištění v České republice.

Nejvýznamnějším navrhaným řešením je kompletní změna systému pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla, kde by se zákonným pojištěním nepojišťovala vozidla, ale osoby s platným řidičským průkazem. Toto řešení zvýší předepsané pojistné a sníží škodovost povinného ručení v České republice.

Všechna navrhaná řešení povedou za určitých předpokladů k poklesu vyplaceného pojistného plnění nebo k růstu přijatého pojistného a tím k poklesu škodovosti.

Po dlouhém období propadu povinného ručení je potřeba danou situaci vyřešit tak, aby tuto oblast pojišťovny již nemusely dotovat a situace v České republice byla srovnatelná se situací na Slovensku.

8. Seznam tabulek

Tab. č. 1:	Přehled denních sazeb příspěvku do garančního fondu ČKP	39
Tab. č. 2:	Příklady částek za příspěvek nepojištěných.....	40
Tab. č. 3:	Vývoj počtu pojišťoven působících na trhu pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla v letech 2000 – 2013	44
Tab. č. 4:	Podíly pojišťoven na trhu povinného ručení v ČR za období 1 - 6/2014	46
Tab. č. 5:	Výše bonusů u vybraných pojišťoven v České republice	50
Tab. č. 6:	Výše malusů u vybraných pojišťoven v České republice	50
Tab. č. 7:	Podíl pojistného pro pojištění odpovědnosti z provozu vozidel na celkovém předepsaném smluvním pojistném jednotlivých pojišťoven v ČR za období 1 - 6/2014 a jeho změna oproti období 1 - 6/2013.....	51
Tab. č. 8:	Podíly pojišťoven na trhu povinného ručení ve Slovenské republice za druhé čtvrtletí roku 2014.....	66
Tab. č. 9:	Výše bonusů u vybraných pojišťoven ve Slovenské republice.....	68
Tab. č. 10:	Výše malusů u vybraných pojišťoven ve Slovenské republice.....	69
Tab. č. 11:	Podíl předepsaného pojistného pro pojištění odpovědnosti z provozu vozidel na celkovém předepsaném smluvním pojistném jednotlivých pojišťoven ve Slovenské republice za druhý kvartál roku 2014 a jeho změna oproti druhému kvartálu roku 2013	70
Tab. č. 12:	Základní geografické údaje o České republice	76
Tab. č. 13:	Základní geografické údaje o Slovenské republice	76
Tab. č. 14:	Velikost úspory vyplacených pojistných plnění pojistiteli při zavedení spoluúčasti u povinného ručení.....	87
Tab. č. 15:	Výše škodovosti při jednotlivých úrovních spoluúčastí a počtu vyplacených pojistných plnění	88
Tab. č. 16:	Pokles vyplaceného plnění v závislosti na objemu vyplacených pojistných plnění ze smluv, jež nebyly v době vzniku újmy uhrazeny	90

9. Seznam obrázků

Obr. č. 1: Vývoj počtu pojištěných vozidel v databázi ČKP v letech 2001 – 2013 (údaje k 31. 12. daného roku).....	41
Obr. č. 2: Vývoj počtu pojištěných a registrovaných vozidel v ČR v období 31. 12. 2012 – 30. 6. 2014.....	42
Obr. č. 3: Počet oznámených nepojištěných škod v letech 2006 - 2013.....	43
Obr. č. 4: Podíly pojišťoven na trhu povinného ručení v ČR za období 1 - 6/2014	47
Obr. č. 5: Předepsané pojistné a vyplacené pojistné plnění z pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla v ČR v letech 2011 - 2013 (v tis. Kč).....	53
Obr. č. 6: Vývoj škodovosti v ČR v letech 2011 - 2013	54
Obr. č. 7: Počet vyřízených a vyplacených pojistných událostí z pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla v České republice za období 2008 - 2013 (v ks)	55
Obr. č. 8: Vývoj počtu pojištěných vozidel v databázi SKP v letech 2002 - 2013 (údaje k 31. 12. daného roku).....	63
Obr. č. 9: Vývoj počtu pojištěných a registrovaných vozidel ve Slovenské republice v období 31. 12. 2002 - 31. 12. 2013	64
Obr. č. 10: Počet oznámených nepojištěných škod v letech 2010 - 2013.....	65
Obr. č. 11: Podíly pojišťoven na trhu povinného ručení ve Slovenské republice za druhé čtvrtletí roku 2014.....	67
Obr. č. 12: Předepsané pojistné a vyplacené pojistné plnění z pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla ve Slovenské republice v letech 2011 - 2013 (v Euro).....	71
Obr. č. 13: Vývoj škodovosti ve Slovenské republice v letech 2011 - 2013	72
Obr. č. 14: Počet vyřízených a vyplacených pojistných událostí z pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla ve Slovenské republice za období 2008 - 2013 (v ks)	73

Obr. č. 15: Vývoj počtu oznámených nepojištěných škod v České a Slovenské republice za období 2010 - 2013.....	77
Obr. č. 16: Podíly pojišťoven v obou zemích (k 31. prosinci 2013).....	78
Obr. č. 17: Vývoj předepsaného pojistného v ČR a SR za období 2010 - 2013 (v mld. Kč)	80
Obr. č. 18: Vývoj škodovosti v ČR a SR za období 2010 - 2013	80
Obr. č. 19: Vývoj vyplaceného pojistného plnění v ČR a SR za období 2010 - 2013 (v mld. Kč)	81
Obr. č. 20: Vývoj počtu vyplacených pojistných událostí v ČR a SR za období 2008 - 2013.....	82

10. Seznam zkratek

ČKP	Česká kancelář pojistitelů
SKP	Slovenská kancelář pojistitelů
ČAP	Česká asociace pojistitelů
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
SR	Slovenská republika

11. Seznam použité literatury

DAŇHEL, Jaroslav., CHALOUPECKÝ, Josef. *Vybrané kapitoly z pojišťovnictví*. 1. vydání. Praha: Česká asociace pojišťoven, 1996, 176 s.

DUCHÁČKOVÁ, Eva., DAŇHEL, Jaroslav. *Teorie pojistných trhů*. 1. vydání. Praha: Professional Publishing, 2010, 216 s., ISBN 978-80-7431-015-7

HRADEC, Milan., KŘIVOHLÁVEK, Václav., ZÁRYBNICKÁ, Jana. *Pojištění a pojišťovnictví*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, 215 s., ISBN 80-867-5448-0

KARFÍKOVÁ, Marie., PŘIKRYL, Vladimír. a kol. *Pojišťovací právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, 351 s., ISBN 978-808-7212-455

MARVAN, Miroslav. *Dějiny pojišťovnictví v Československu*. Praha: Novinář, 1989, 360 s.

Internetové zdroje

Bezpojisteni.cz. *Historie povinného ručení* [online]. 2014 [cit. 2014-10-13]. Dostupné z: <http://www.bezpojisteni.cz/o-povinnem-ruceni/1-historie-povinneho-ruceni>

Bezpojisteni.cz. *Úvod* [online]. 2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.bezpojisteni.cz/uvod>

Cittadella.cz. *Základní geografické údaje o České republice* [online]. 2014 [cit. 2014-11-11]. Dostupné z: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=index&site=zakladni_udaje_cz

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2010* [online]. 2011 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/www/cap/images/o-nas/vyrocnizpravy/2010.pdf>

Česká asociace pojišťoven. *Výroční zpráva 2013* [online]. 2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocnizpravy/2013.pdf>

Česká asociace pojišťoven. *Vývoj pojistného trhu* [online]. 2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/statisticke-udaje/vyvoj-pojistneho-trhu>

Česká kancelář pojistitelů. *Obecně o ČKP* [online]. 2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: http://www.ckp.cz/onas/onas_obec.php

Česká kancelář pojistitelů. *Výroční zpráva 2013* [online]. 2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.ckp.cz/onas/vyrocní-zpravy/2013.pdf>

Česká národní banka. *Počet a struktura pojišťoven* [online]. 2014 [cit. 2014-09-14]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zakladni_ukazatele_fin_trhu/pojistovny/poj_ukazatele_tab01.html

Česká národní banka. *Základní informace o neživotním pojištění podle odvětví neživotního pojištění* [online]. 2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zakladni_ukazatele_fin_trhu/pojistovny/poj_ukazatele_tab05.html

Český statistický úřad. *Obyvatelstvo* [online]. 2014 [cit. 2014-11-11]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide

Finanční vzdělávání. *Stručná historie* [online]. 2007, 2014 [cit. 2014-09-14]. Dostupné z: <http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=394>

Gamp.sk. *Povinné zmluvné poistenie* [online]. 2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <https://gamp.sk/pzp/fungovanie-trhu>

Ministerstvo vnitra Slovenské republiky. *Počet evidovaných vozidel ve Slovenské republice* [online]. 2014 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.minv.sk/?celkovy-pocet-evidovanych-vozidiel-v-sr>

Najlacnejsie-pzp.sk. *Bonusy a výhody* [online]. 2014 [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.najlacnejsie-pzp.sk/bonusy-a-vyhody-v-pzp/>

Porovnani-online.cz. *Slevy a přírážky za (ne)způsobení škody při řízení* [online]. 2014 [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.porovnani-online.cz/bonusy-a-malusy>

Panoráma.sk. *Slovensko - zeměpisné údaje* [online]. 2012 [cit. 2014-11-11]. Dostupné z: <http://www.panorama.sk/sk/sprievodca/slovensko-zemepisne-udaje/97>

Pojištění.cz. *Pojmy* [online]. 2014 [cit. 2014-09-24]. Dostupné z: <http://www.pojisteni.cz/cs/pojmy.html>

Salve pojištění. *Přehled denních sazeb příspěvku do garančního fondu ČKP podle druhů vozidel* [online]. 2014 [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.salvepojisteni.cz/faq/>

Sdružení automobilového průmyslu. *Složení vozového parku v ČR - souhrnné registrace k 30. 6. 2013* [online]. 2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.autosap.cz/sfiles/a1-9.htm#1112>

Slovenská asociace pojišťoven. *Slovenská kancelář pojistitelů* [online]. 2014 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <https://www.slaspo.sk/10793>

Slovenská asociace pojišťoven. *Statistika - technické pojistné* [online]. 2014 [cit. 2014-11-09]. Dostupné z: <https://www.slaspo.sk/13075>

Slovenská kancelář pojistitelů. *O SKP* [online]. 2014 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.skp.sk/index.php?clanek=32>

Slovenská kancelář pojistitelů. *Statistika* [online]. 2014 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.skp.sk/index.php?clanek=14>

Slovenská kancelář pojistitelů. *Výroční zpráva 2011* [online]. 2012 [cit. 2014-11-09]. Dostupné z: <http://www.skp.sk/pokus/pdf/sprava2011.pdf>

Slovenská kancelář pojistitelů. *Výroční zpráva 2013* [online]. 2014 [cit. 2014-11-09]. Dostupné z: <http://www.skp.sk/pokus/pdf/sprava2013.pdf>

Slovenská národní banka. *Agregované údaje za neživotní pojištění* [online]. 2014 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad-nad-poistovnictvom/ukazovatele>

Slovenský statistický úřad. *Stav obyvatel* [online]. 2014 [cit. 2014-11-11]. Dostupné z: [http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/informationmessages/inf_sprava_detail/99563ed0-eccd-4357-806f-](http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/informationmessages/inf_sprava_detail/99563ed0-eccd-4357-806f-4ef1b0915c39!/ut/p/b1/hZPZkqJAEEW_pT_ApoBie2TfkZ2CFwJFENFWEUH4-tGemYeJicZ6q4h78mbWzcIyDGHZVzE0dde356_i-LpndO4xOisIOA-AYJFAN8zA0USFUCPqKUifAvDD4cG_POv4MtBD3IV9A-IA_uUXBP_yQkwAnXF83PQ81WXgH15UeQ0yFgCspVJA57XI5zySBDy5xJs4_M__P4Ps5_Jr6Y3_S_DilcAleA6qouSvled4IsEGFk0AgP_hFwRLvEq_4Z-CN_MnGDqkD0E627XMC9VIqnPx4LvHTEkbpr4FZ1zfGxJcUdfV2awMTc3Gx-UYzghJQalSilUKhI8UxWa6rZQQhiJNVHntr0JyWQGnmwtJkcdm)

[4ef1b0915c39!/ut/p/b1/hZPZkqJAEEW_pT_ApoBie2TfkZ2CFwJFENFWEUH4-tGemYeJicZ6q4h78mbWzcIyDGHZVzE0dde356_i-LpndO4xOisIOA-AYJFAN8zA0USFUCPqKUifAvDD4cG_POv4MtBD3IV9A-IA_uUXBP_yQkwAnXF83PQ81WXgH15UeQ0yFgCspVJA57XI5zySBDy5xJs4_M__P4Ps5_Jr6Y3_S_DilcAleA6qouSvled4IsEGFk0AgP_hFwRLvEq_4Z-CN_MnGDqkD0E627XMC9VIqnPx4LvHTEkbpr4FZ1zfGxJcUdfV2awMTc3Gx-UYzghJQalSilUKhI8UxWa6rZQQhiJNVHntr0JyWQGnmwtJkcdm](http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/informationmessages/inf_sprava_detail/99563ed0-eccd-4357-806f-4ef1b0915c39!/ut/p/b1/hZPZkqJAEEW_pT_ApoBie2TfkZ2CFwJFENFWEUH4-tGemYeJicZ6q4h78mbWzcIyDGHZVzE0dde356_i-LpndO4xOisIOA-AYJFAN8zA0USFUCPqKUifAvDD4cG_POv4MtBD3IV9A-IA_uUXBP_yQkwAnXF83PQ81WXgH15UeQ0yFgCspVJA57XI5zySBDy5xJs4_M__P4Ps5_Jr6Y3_S_DilcAleA6qouSvled4IsEGFk0AgP_hFwRLvEq_4Z-CN_MnGDqkD0E627XMC9VIqnPx4LvHTEkbpr4FZ1zfGxJcUdfV2awMTc3Gx-UYzghJQalSilUKhI8UxWa6rZQQhiJNVHntr0JyWQGnmwtJkcdm)

Legislativní dokumenty

Česká republika. Zákon č. 168 ze dne 13. července 1999 o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 57/1999. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=168~2F1999&rpp=15#seznam>. ISSN 1211-1244.

Slovenská republika. Zákon č. 381/2001 Z. z. zo 4. septembra 2001 o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: *Zbierka zákonov Slovenskej republiky*. 2001, 154/2001. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Legislativa/_UplneZneniaZakonov/Z3812001.pdf

12. Seznam příloh

Příloha A: Kalkulace pojištění u pojišťovny Kooperativa, a. s., VIG s přehledem pojistného u jednotlivých limitů pojistných plnění

Příloha B: Kalkulace pojištění u pojišťovny Kooperativa, a. s., VIG s přehledem pojistného při použití skutečného bonusu a „fiktivního“ bonusu

Příloha A: Kalkulace pojištění u pojišťovny Kooperativa, a. s., VIG s přehledem pojistného u jednotlivých limitů pojistných plnění

Kalkulace komplexního pojištění vozidla - NAMÍRU

ID kalkulace:
 Zpracoval: **Ing. Barbara Erhardtová** Datum kalkulace: **02.12.2014**
 Tel. číslo: **420 602 237 732** E-mail: **barhardtova@koop.cz**

Tento dokument je určen ke zjištění požadavků zájemce o pojištění (pojistníka); není návrhem pojistitele na uzavření pojistné smlouvy a na jeho základě nevzniká závazek pojistitele.

POJISTNÍK

Titul, jméno a příjmení/název firmy: **Tereza Kytlánová** RČ/IČ: **9056232108** Plátce DPH: **NE** Fyzická osoba, občan

PROVOZOVATEL: shodný s pojistníkem PSC bydliště provozovatele: **301 00**

ÚDAJE O VOZIDLE

Tovární značka: **AUDI** Obchodní označení: **A3** Druh vozidla: **Osobní**
 Způsob užívání: **Běžný** Zdvihový objem (ccm): **1 896** Výkon motoru (kW): **77**
 Měsíc a rok první registrace: **01/2007** Počet míst (sezení/stání/lůžka): **5/0/0**

POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA ÚJMU ZPŮSOBENOU PROVOZEM VOZIDLA (dále jen "pojištění odpovědnosti")

Počet bezeškodných měsíců: **0** Rozhodná doba ověřena v DBŠ Sleva důvěra: **NE** Bonus: **0 %**

Limity plnění:	Zvolená varianta		70/70 mil. Kč:		100/100 mil. Kč:		150/150 mil. Kč:	
	základní:	s bonusem a slevami:	základní:	s bonusem a slevami:	základní:	s bonusem a slevami:	základní:	s bonusem a slevami:
Roční pojistné:	11 848 Kč	11 848 Kč	12 214 Kč	12 214 Kč	12 825 Kč	12 825 Kč	13 436 Kč	13 436 Kč

Celkové roční pojistné po bonusu a slevách **11 848 Kč**

DOPLŇKOVÁ POJIŠTĚNÍ A SLUŽBY

ASISTENČNÍ SLUŽBY

Asistenční program: **44** Roční pojistné: **0 Kč**

Celkové roční pojistné za doplňková pojištění a služby **0 Kč**

Celkové základní roční pojistné **11 848 Kč**

Pojistné při roční frekvenci placení (Sleva 5 %) **11 256 Kč**

Pojistnou ochranu si můžete rozšířit také o Havarijní pojištění, Pojištění čelního skla, Pojištění všech výhledových skel vozidla, Úrazové pojištění přepravovaných osob, Pojištění sportovní výbavy, Pojištění zavazadel, Pojištění nákladů na nájem náhr. vozidla, Pomoc při nehodě, Právní ochrana

Pojistné odpovídá rozhodné době ověřené v DBŠ, nebo doložené dokladem, kdy pojistník neměl v uplynulých 24 měsících rozhodnou poj. událost.

Příloha B: Kalkulace pojištění u pojišťovny Kooperativa, a. s., VIG s přehledem pojistného při použití skutečného bonusu a „fiktivního“ bonusu

Kalkulace komplexního pojištění vozidla - NAMÍRU

ID kalkulace: [redacted]
 Zpracoval: [redacted] Datum kalkulace: **02.12.2014**
 Tel. číslo: [redacted] E-mail: [redacted]

Tento dokument je určen ke zjištění požadavků zájemce o pojištění (pojistníka); není návrhem pojistitele na uzavření pojistné smlouvy a na jeho základě nevzniká závazek pojistitele.

POJISTNÍK

Titul, jméno a příjmení/název firmy: [redacted] RČ/IČ: [redacted] Plátce DPH: **NE** Fyzická osoba, občan

PROVOZOVATEL: shodný s pojistníkem PSČ bydliště provozovatele: **301 00**

ÚDAJE O VOZIDLE

Tovární značka: **AUDI** Obchodní označení: **A3** Druh vozidla: **Osobní**
 Způsob užívání: **Běžný** Zdvihový objem (ccm): **1 896** Výkon motoru (kW): **77**
 Měsíc a rok první registrace: **01/2007** Počet míst (sezení/stání/lůžka): **5/0/0**

POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA ÚJMU ZPŮSOBENOU PROVOZEM VOZIDLA (dále jen "pojištění odpovědnosti")

Počet bezeškodných měsíců: **120** Rozhodná doba doložena dokladem od předchozího pojistitele Sleva důvěra: **NE** Bonus: **50 %**

Limity plnění:	Zvolená varianta		70/70 mil. Kč:		100/100 mil. Kč:		150/150 mil. Kč:	
	základní:	s bonusem a slevami:	základní:	s bonusem a slevami:	základní:	s bonusem a slevami:	základní:	s bonusem a slevami:
Roční pojistné:	11 848 Kč	5 924 Kč	12 214 Kč	6 107 Kč	12 825 Kč	6 413 Kč	13 436 Kč	6 718 Kč

Celkové roční pojistné po bonusu a slevách **5 924 Kč**

DOPLŇKOVÁ POJIŠTĚNÍ A SLUŽBY

ASISTENČNÍ SLUŽBY

Asistenční program: **44** Roční pojistné: **0 Kč**

Celkové roční pojistné za doplňková pojištění a služby **0 Kč**

Celkové základní roční pojistné **5 924 Kč**

Pojistné při roční frekvenci placení (Sleva 5 %) **5 628 Kč**

Pojistnou ochranu si můžete rozšířit také o Havarijní pojištění, Pojištění čelního skla, Pojištění všech výhledových skel vozidla, Úrazové pojištění přepravovaných osob, Pojištění sportovní výbavy, Pojištění zavazadel, Pojištění nákladů na nájem náhr. vozidla, Pomoc při nehodě, Právní ochrana
 Pojistné odpovídá rozhodně době ověřené v DBŠ, nebo doložené dokladem, kdy pojistník neměl v uplynulých 24 měsících rozhodnou poj. událost.

13. Seznam zkratek

ČKP = Česká kancelář pojistitelů

SKP = Slovenská kancelář pojistitelů

ČAP = Česká asociace pojistitelů

ČNB = Česká národní banka

ČR = Česká republika

SR = Slovenská republika

Abstrakt

KYLIÁNOVÁ, T. *Pojišťovnictví - komparace ve vybraných zemích*. Diplomová práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 111 s., 2014

Klíčová slova: pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla, stát, analýza stavu povinného pojištění motorových vozidel, vyhodnocení analýzy, návrhy na snížení škodovosti v České republice

Diplomová práce je zaměřena na současný stav v oblasti povinného pojištění motorových vozidel v České a Slovenské republice. V práci je nejprve provedena analýza základních aspektů povinného ručení v obou zemích, dále je vypracována komparace skutečností v České a Slovenské republice a na základě této komparace a jejího vyhodnocení jsou navržena opatření pro snížení škodovosti v České republice. První část práce se věnuje teoretickým východiskům - definice pojmů jako jsou pojišťovnictví a pojištění a jejich historie, klasifikace pojištění a pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem motorového vozidla. Následující část práce obsahuje analýzu současného stavu v oblasti povinného ručení v České a Slovenské republice jak z hlediska legislativy, tak z hlediska základních aspektů tohoto trhu, a její vyhodnocení. V závěrečné části diplomové práce jsou navržena vlastní doporučení pro snížení škodovosti a zefektivnění povinného ručení v České republice.

Summary

KYLIÁNOVÁ, T. *Insurance - Comparison in Selected Countries*. Thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia, 111 pages, 2014

Key words: insurance liability for damage caused by vehicles, state, analysis of the state of the compulsory insurance of vehicles, analysis evaluation, suggestion to reduce the loss ratio in Czech Republic

The thesis is focused on present state of the compulsory insurance of vehicles in the Czech Republic and Slovak Republic. First there is made analysis of basic aspects of the compulsory insurance in both countries, then the comparison of reality in Czech Republic and Slovak Republic is worked out, and according to this comparison and its evaluation the steps to reduce the loss ratio in Czech Republic are suggested. The first part of the work is focused on theoretical bases - definitions like insurance and insurance business, and their history, classification of insurance and insurance liability for damage caused by vehicles. The next part contains analysis and evaluation of the present state of compulsory vehicles insurance in Czech Republic and Slovak Republic in terms of legislation and basic aspects of the market. In the final part of the thesis recommendation to reduce the loss ratio and improvement of compulsory insurance in Czech Republic are suggested.